

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

©Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü

Eser Adı: Şâh u Gedâ

Müellifi: Taşlıcalı Yahya (Dukakin-zâde- ö. 990/1582)

Hazırlayanlar: Dr. M. Esat HARMANCI, Dr. Gülçin TANRIBUYURDU

Yayın Yılı: 2023

ISBN: 978-975-17-5677-0

Ana Yayın Numarası: 3752

Kültür Eserleri Dizisi- 658

Adres: Emek Mahallesi Wilhelm Thomsen Caddesi No:4/Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@ktb.gov.tr

www.ktb.gov.tr

<http://ekitap.ktb.gov.tr>

TAŞLICALI YAHYÂ

ŞÂH U GEDÂ

Hazırlayanlar

Dr. M. Esat HARMANCI

Dr. Gülçin TANRIBUYURDU

TAŞLICALI YAHYÂ
(Dukakin-zâde - ö. 990/1582)

1. Hayatı

Dîvân ve hamse sahibi bir şair olarak klasik Türk edebiyatının 16. yüzyıldaki güçlü temsilcilerinden biri olan Yahyâ'nın doğum tarihi ve doğum yerine ilişkin olarak kaynaklarda herhangi bir kayıt mevcut değildir. Şair, Arnavut asıllı olup Dukakin sülâsine mensubiyetinden dolayı Dukakin-zâde olarak anılmıştır. Doğduğu ve kopup geldiği bölgenin taşlık bir bölge oluşu ile ilgili tasvirine yönelik eserlerinde kullandığı "Sengistân" ibaresine atfen de Taşlıcalı lakabıyla ünlenmiştir.

Yahyâ, devşirme taifesindedir. Sultan II. Bayezid'in saltanat yıllarında Kuzey Arnavutluk'tan devşirilerek Osmanlı başkenti İstanbul'a getirilmiş, Acemi Oğlanlar Ocağı'na verilmiştir. İlme ve sanata olan ilgi ve yeteneğinin fark edilmesiyle asrın Yeniçeri Ocağı kâtibi Şihâbüddin Bey'in himayesinde yeniçeri ocağının muhtelif görevlerinden muaf tutularak ilmi ve edebi donanımına vesile olacak bir eğitim almıştır. Bu süreçte asrın meşhur âlimlerinden Kemâl Paşazade, Fenârîzâde Muhyiddin Çelebi, Kadrî Çelebi ve İskender Çelebi'den dersler almış, onların meclislerinde bulunmuştur.

Yeniçeri Ocağı'nda yayabaşı rütbesine kadar yükselen Yahyâ, Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran (1514) ve Mısır (1517) seferlerine katılmıştır. İlim ve sanattaki başarısı yanında yetenekli ve güçlü bir asker olan Taşlıcalı; Rüstem Paşa ve Kanûnî Sultan Süleyman'ın iltifatına mahzar olarak Viyana (1529), Alman (1532) ve I. İrakeyn (1533) seferlerinde yer almış, I. İrakeyn Seferi esnasında ordu içerisinde ortaya çıkan kıtlık ve açlığın yarattığı sıkıntıları dile getirmek ve taleplerini iletmek amacıyla Defterdar İskender Çelebi'ye de kaside sunmuştur. Yahyâ'nın, Fuzûlî ile tanışması da sultanın gözde şairlerinden Hayâlî ile olan rekabetin başlangıcı da bu yıllara rastlar. Dönemin tezkire yazarı Âşık Çelebi, bu rekabetin başlangıcına dair, Hayâlî'nin de bulunduğu bir şiir meclisinde Yahyâ'nın başında yayabaşı börtü ve otağası olduğu halde Kemal Paşazâde'nin çadırına girerek bir kaside okuması ve bu

kasidenin çok beğenilerek kendisine tekrar okutturulması gösterilir. Yahyâ, İbrahim Paşa'nın öldürülmesinden sonra da bir kasideyle kendisini Rüstem Paşa'ya tanıtmaya fırsatı bulmuştur. Aynı yıl gerçekleşen II. İrakeyn Seferi (1548) münasebetiyle Kânûni'ye bir kaside sunan şair bu şiirde Hayâlî'ye gösterilen iltifatın kendisine gösterilmediğinden yakınan ve hem askerlik hem de şairlik hususunda kendini üstün sayan meşhur "Bana olaydı Hayâlî'ye olan rağbetler / Hak bilür sihr-i helâl eyler idüm şî'r-i teri // Ben erenler nacağiyam ol ışıklar teberi / Ben savaş günü çeriyem ol cerde cerî" beyitlerini söylemiştir. Bu şiir, Hayâlî'yi sevmeyen Rüstem Paşa tarafından duyulunca Yahyâ'ya Eyyûb-ı Ensârî tevliyetini vermiş, sefer dönüşünde ise Kapluca, Bolayır, Gâzî, Orhân ve Bâyezid tevliyetlerini bahşetmiştir. Askerlik mesleğindeki başarısını sanatıyla da perçinleyen şair, vakıf idaresindeki başarıları ve dürüstlüğü ile şöhret bularak yüksek mevkilere erişmiştir.

Şair, Kanûni'nin, Nahçıvan Seferi sırasında oğlu Şehzâde Mustafa'yı idam ettirmesi üzerine (1553) hem padişahı hem sadrazamı ustalıkla hicveden meşhur mersiyesini yazar. Bu olay sonrasında padişah, Rüstem Paşa'yı görevden alır ancak Yahyâ'ya dokunmaz. Rüstem Paşa yeniden sadarete dönünce Yahyâ'nın düşmanları tarafından kendisine bu olay hatırlatılır ve şair uzun süren teftişlere maruz kalır. Yahyâ, teftişlerde suçsuz bulunsa da kendisine verilen vakıflar geri alınır, mevki ve itibarını kaybeder. Bu süreçte Rüstem Paşa'yı hicveden bir kaside yazar. Bu kasidenin Paşa'ya ulaşması üzerine Eyyûb-ı Ensârî, Kapluca, Orhân ve Bâyezid vakfının gelirleri Hayâlî'ye verilir ve Yahyâ, otuz bin akçe zeamet ile İzvornik sancağına sürgün edilince son derece sıkıntılı bir yaşam sürer. Dürüstlükten ayrılmayan gözü pek şairin, düşmanlarının da hileleri ve kışkırtmaları ile iftiralara karşı sürdürdüğü yaşam mücadelesi Rüstem Paşa'nın ölümünden sonra, sıkıntılarının ifadesi olarak Kanûni'ye sunduğu kasidelerle devam eder. Bu yoldaki çabaları sonuç vermeyen Yahyâ son bir ümitte Rüstem Paşa'dan sonra sadrazamlık makamına geçen Semiz Ali Paşa'ya bir kaside yazarak yardım talep ederse de beklentisi karşılanmaz ve isteğine kavuşamaz. Yahyâ için son durak Rumeli sınırındaki Yahyâlî Akıncılar Ocağı'dır.

Yahyâ son kasidesini Kanûnî'ye Zigetvar Seferi sırasında sunmuş padişahın ölümü üzerine yaşamının son evresini tasavvufa adanarak geçirmiştir. İnzivaya çekilen şair, Gülşenî Şeyhi Üryânî Mehmed Dede'ye intisap etmiştir.

Şairin, ölüm tarihi üzerindeki ortak kanı 990 (1582) senesidir. Yahyâ'nın mezarı Sırbistan'tandaki İzvornik yakınlarındaki Lozniçe'dedir.

2. Edebi Şahsiyeti

Osmanlı Devleti'nin 16. asırdaki siyasi, askeri ve iktisadi alandaki başarılarının sanat, kültür ve edebiyata da taşınması, sanatın bizzat padişah eliyle desteklenmesi, sultanların siyasi iktidarlarını kültürel iktidarla da destekleme çabaları ve dolayısıyla edebiyat ile şiirin ayrıcalıklı konumu bu asırda pek çok başarılı şair yetişmesine ve bu şairlerin imparatorluğun farklı kültür merkezlerinde adlarını duyurmalarına zemin hazırlamıştır.

Asrın bu olumlu ve destekleyici havası içerisinde adından söz ettiren Yahyâ, Osmanlı sahası edebiyatının en güçlü seslerinden biri olarak özellikle hamse sahibi bir şair olmasıyla ayrıcalıklı bir konumda yer almaktadır. Yavuz Sultan Selim'den III. Murad'a kadar dört padişah devrinde de yaşamış olan şair, sanatını vücuda getirdiği hacimli Dîvân'ı ve mesnevilerinde gösterme fırsatı bulmuştur.

Yahyâ, gözü pek ve güçlü bir asker olması yanında zekâsı, şiirdeki istidadı ve sözlerinin kudreti ile şöhret bulmuştur. Atılgan ve korkusuz bir sipahinin güçlü ve tok sesinin yankılandığı şiirleri sebebiyle asker-şair olarak da anılan Yahyâ, bu tarz şiirlerinde devrin siyasi, askeri, ekonomik ve ictimai meselelerine dair pek çok olayı konu etmiş, güçlü vurgu ve tok sesiyle asker şairlere has üslubun da güçlü temsilcilerinden olmuştur. Özellikle kasidelerinde bizzat katıldığı savaşlardan söz eden şair, fetih heyecanını yer yer coşkun, yer yer destansı bir üslupla dile getirirken uzun tutulmuş teşbip bölümlerindeki orijinal tasvirler, soyut-somut tezatlığı ve konuyu ele alışındaki titizlik şairi çağdaşları arasında ayrıcalıklı bir konuma yerleştirmiştir.

Yahyâ'nın ilk gençlik yıllarındaki gazelleri âşıkane, tasavvufa intisabından sonraki şiirleri ise tasavvufî mahiyettedir. Şiirlerinde kullandığı dil, yalın ve içtendir. Yerli unsurları, mahallî söyleyişleri kullanmaya özen gösteren şair, atasözü, deyim ve yeni kalıp ifadeleri özenle kullanmıştır.

Dönemin biyografik kaynakları Yahyâ'nın şiirinden övgüyle söz etmekte ve sanatını ve şiirde kullandığı dili alkışlamaktadırlar. Bu kaynaklarda şairin üslubunun özellikle gazellerinde âşıkâne ve rindâne olduğu vurgulanırken, yeni bir tarza sahip olduğu mesnevilerinde söz konusu ettiği hikâyelerin eşsiz ve gönül çekici olduğundan söz edilmektedir. Âşık Çelebi, diğer tezkire yazarlarından farklı olarak Yahyâ'nın devrin şairleriyle karşılıklı latifeleşmelerinden ve çağdaşı Hayâlî ile olan düşmanlığa varacak düzeydeki çekişmelerinden, münazara ve hicivlerinden söz ederek şairin hiciv ve hezliyat bahsindeki hünerine de işaret etmektedir.

Musammatlarında da kasidedeki üslubunu koruyan şair, gazellerinde lirizmin odağında ilahi aşk yolcusu bir salık hüviyetine bürünmüştür. Taşlıcalı'nın mesnevileri ise telif eserler olup hikmetli, nükteli ve yalnızca ehlinin anlayabileceği türden tasavvufî söylemlerle yüklüdür. Şair, mesnevilerinde öğütler vererek okuyucusunu eğitmek istediğini ifade etmiştir.

Aruzu kullanmadaki başarısı, Türkçe düşünüp Türkçe söyleme konusundaki hassasiyeti ile bilinen şairin üslubunun en belirgin özelliklerinden biri atasözü ve deyimleri kullanmaktaki hüneridir. Tercüme sahasından el çekip telif eserler vücuda getirmek üzere bir sanat felsefesi ile hareket eden Yahyâ, yerli malzemeyi ince hayaller ve derin manalarla işlemeyi başarmıştır. Şairin dili sade, anlatımı yalın, üslubu renkli ve akıcıdır.

3. Eserleri

Taşlıcalı Yahyâ, Dîvân ve hamse sahibi velut bir şairdir. Şairin hamsesini; Şâh u Gedâ, Gencîne-i Râz, Yûsuf u Zelîha, Kitâb-ı Usûl ve Gülşen-i Envâr adlı mesnevileri oluştururken Latîfi'nin, şaire ait olarak adını zikrettiği Nâz u Niyâz mesnevisi ile ilgili olarak kütüphanelerde ve bugüne kadar yapılan çalışmalarda henüz bir kayda rastlanmamıştır. Şairin hamsesini; Şâh u Gedâ, Gencîne-i Râz,

Yûsuf u Zelîha, Kitâb-ı Usûl ve Gülşen-i Envâr adlı mesnevileri oluştururken Latîfî'nin, şaire ait olarak adını zikrettiği Nâz u Niyâz mesnevisi ile ilgili olarak kütüphanelerde ve bugüne kadar yapılan çalışmalarda henüz bir kayda rastlanmamıştır.

3.1. Dîvân

Şairin, İstanbul ve Edirne Şehrengizlerinin de içerisinde bulunduğu Dîvân, Yahyâ Bey tarafından ölmeden önce tertip edilmiştir. Tezkire yazarı Gelibolulu Âlî, Taşlıcalı'nın vefatından hemen önce Dîvân'ını tamamladığını ve hatası varsa düzeltsinler diye vasiyet ettiğini bildirir.

Dîvân metni üzerine bugüne kadar iki çalışma yapılmıştır. Dîvân'ın tenkitli metni ilk olarak 1977 yılında Mehmed Çavuşoğlu tarafından yayınlanmıştır. Esere ait yeni nüshaların da ortaya çıkması ile Dîvân'ın tenkitli metni, nesre çevirisi ve sözlüğünü ortaya koyan ikinci çalışma ise Esra Bozyiğit tarafından 2021 yılında tamamlanan doktora tezidir.

Yapılan son çalışmaya istinaden, kaside, terci-bend, terki-bend, ta'şir, müseddes, muhammes, murabba, müstezat, mesnevi, gazel, kıta, nazm ve beyitlerden oluşan Dîvân'da, 34 kaside, 9 terci-bend, 4 terki-bend, 3 müseddes, 3 muhammes, 1 ta'şir, mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmış İstanbul ve Edirne Şehrengizleri ile 517 gazel, 20 kıta ve 1 nazm yer almaktadır.

Muhteva açısından son derece zengin olan Dîvân'daki kasidelerin çoğu türlü vesilelerle Kanûnî Sultan Süleyman için yazılmıştır. Asker kimliğinin de etkisiyle kasidelerindeki tok ses, güçlü vurgu ve tasvirleriyle dikkati çeken şair, musammatlarında din, tasavvuf, ölüm, hikmet, ahlâkî meseleler ile katıldığı savaşlar ve kahramanlıklarını dile getirmiştir. Yahyâ'nın musammatları arasında mersiyeleri önemli bir yer tutmaktadır ki bunların en mühimi hiç şüphesiz Şehzade Mustafa'nın katli üzerine yazdığı terci-benddir.

Şehrengiz türünün edebiyatımızdaki en kıymetli örnekleri arasında yer alan İstanbul ve Edirne Şehrengizleri bahar ve şehirlere ait güçlü tasvirleriyle

bilinmektedir. Edirne Şehrengizi 215, İstanbul Şehrengizi 345 beyit ihtiva etmektedir.

Yahyâ'nın gazellerinin çoğu âşıkâne ve rindâne bir üslupla Osmanlı şiir geleneği dâhilinde yazılmış olsa da şairin dinî-tasavvufî mahiyette ve ahlaki meseleleri ele aldığı şiirleri de bulunmaktadır. Yahyâ'nın tasavvufî şiirlerini Üryanî Mehmed Dede'ye intisabından sonra yazdığı konusunda kaynaklar hemfikiridir.

Şairin kıtalarını ise çoğunlukla tarihler ve özellikle Hayâlî Bey başta olmak üzere devrin diğer şairleriyle yaptığı atışmalar oluşturmaktadır.

3.2. Hamse

Dönemin biyografik kaynaklarında Yahyâ'nın hamse sahibi bir şair olduğu bildirilir. Özellikle Gülşen-i Şu'arâ'da Ahdî, mesnevi geleneğinde Yahyâ'nın dengi bir şair bulunmadığını yazarken bunu da şairin konu ettiği hikâyelerin ilgi çekici, manalarının hoş gitmesine bağlamaktadır. Gelibolulu Âlî ise Yahyâ'nın mesnevi sahasında hal sahibi bir şair olduğunu yazar. Yahyâ, hamse sahibi olduğunu kendisi de ifade etmiştir: Kat kat evrâkı vardur hamse-i Yahyâ gibi / Âlet-i cem'iyet-i erbâb-ı hikmetdür gülâc (Dîvân: G. 39/5)

3.2.1. Şâh u Gedâ:

Şâh u Gedâ, Yahyâ'nın hamsesini oluşturan mesnevilerin ilki olup çalışmaya esas olan bu esere ilişkin ayrıntılı bilgi şaire ait diğer mesnevilerin tanıtımından sonra verilmiştir.

3.2.2. Gencîne-i Râz:

Molla Câmî'nin Subhatü'l-Ebrâr'ına nazire olarak yazılan Gencîne-i Râz, hamsenin ikinci mesnevisidir ve dinî-ahlakî hikâyelerden oluşmaktadır. Yahyâ, adının hayır dua ile kıyamete kadar iyi anılması için eserini yazmaya niyet etmiş ve Hz. Muhammed'i rüyasına görüp o şevkle eserini yazarak Sultan Süleyman'a sunmuştur. Mesnevi 3053 beyitten oluşmaktadır. Yahyâ'nın, tercüme olmadığını söylediği eserin asıl hikâye bölümü kırk makaleden müteşekkildir. Mesnevi, her makalenin ardından makalenin konusuyla ilgili bir hikâye gelecek şekilde tertip edilmiştir. Kırkıncı makaleden sonra diğer makalelerden farklı olarak iki hikâye

anlatılmıştır. Eserin telif tarihi 947 (1540-1541) senesidir. Mesnevîde; Allah inancı, peygamberler, dört halife, sahabeler, İslâm tarihindeki önemli isimler, melekler, şeytan, Kur'ân-ı Kerîm, mübarek geceler, mahşer, sırat, cennet, cehennem, Kâbe ve hac ibâdeti üzerinde durulmuştur. Ayrıca âyet, hadîs, farz ve sünnet gibi İslâmî terimlerin yanı sıra Râfîzîlerle ilgili bazı değerlendirmelere de yer verilmiştir. Eser, Bekir Çınar tarafından 2014 yılında yayınlanmıştır.

3.2.3. Yûsuf u Zelîhâ:

Yûsuf u Zelîhâ, Türk edebiyatında da pek çok örneği olan kıssaların en güzeline örnek teşkil eden, mecâzdan hakîkate geçişi konu alan çift kahramanlı bir aşk mesnevisidir. Mehmet Çavuşoğlu tarafından yayına hazırlanan mesnevî, 5179 beyitten oluşmaktadır. Eserin girişini münâcât, Allâh'ın kuvvet ve kudretine övgü, na't, mi'râc, Kanûnî Sultân Süleymân'aa övgü, sebab-i telif ve aşkın fazîletinin anlatıldığı bölüm oluşturur.

3.2.4. Kitâb-ı Usûl:

Hamsenin dördüncü mesnevisi Kitâb-ı Usûl, 323 beyitten oluşmaktadır. On iki makam ve yedi şubeden oluşan mesnevinin makamlarında; adalet, zulüm, uzlet, velîlerin vasıfları, dürüstlük, sükût, hikmetli söz, kahramanlık, aşk, evlilik, gayretsizlik ve kötülük; şubelerinde ise çalgıcılar, Râfîzîlik, gemi yolculuğu, köle ve hizmetkâr alımı, insan cinsleri, ahmaklık ve ölüm konuları işlenir. Şair, eserini makam ve şubelerin ardından anlattığı yüzün üzerinde hikâyeye, latîfe ve temsille zenginleştirir. Mehmet Akif Alkaya, eser üzerine 1996 yılında bir yüksek tezi hazırlamıştır.

3.2.5. Gülşen-i Envâr:

Hamsenin son mesnevisi Gülşen-i Envâr, 2914 beyittir ve tasavvufu anlatma gayesiyle yazılmıştır. Hamsenin diğer mesnevîleri gibi Gülşen-i Envâr da Kanûnî Sultân Süleymân'a sunulmuştur. Dinî unsurlara da sıkça yer veren Yahyâ, tarihî ve efsanevî kişiler üzerinde de durur. Rüya tabirlerinin de önemli bir yer tuttuğu eserde dağınık hâlde sosyal hayat, savaş ve mûsikîyle ilgili unsurlara da rastlanır. Eser, Ayşe Sağlam tarafından 2016 yılında yayınlanmıştır.

4. ŞÂH U GEDÂ

Çift kahramanlı aşk mesnevilerinin edebiyatımızdaki emsalsiz örneklerinden birini temsil eden ve Taşlıcalı Yahyâ'nın hamsesinin ilk mesnevisi olduğu kabul edilen Şâh u Gedâ; klasik şark hikâyelerinden tamamen farklı kurgusu, aşkın odağındaki her iki kahramanının da erkek olması, hikmetler, öğütler ve nükteler içeren tahkiyesiyle öne çıkan bir eserdir. Mesnevi, ilk bakışta şah ve derviş hikâyelerinin bir varyantı gibi düşünülse de İranlı şair Hilâlî-i Çağatâyî'nin Şâh u Dervîş örneğinde olduğu gibi olay örgüsü ve hikâyeyi sunuş biçimi bakımından birbirinden farklı olduğu için bu iki anlatı arasında bir benzerlikten söz edilemez.

Yerli malzemenin kullanımı, dilinin sadeliği ve işlenen konunun mahallî oluşu mesnevinin yazıldığı devirde rağbet görmesine ve takdir edilmesine vesile olmuştur. Mesnevinin telif tarihi 1537'dir. Aruzun fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün kalıbıyla kaleme alınan eser, klasik mesnevi geleneği dâhilinde yazılmış 1969 beyitten müteşekkil mürettep bir mesnevidir. Eserde her biri beşer beyitten oluşan beş gazel ve bir de kıt'a bulunmaktadır. Şâh u Gedâ'da sırasıyla besmele, tevhid, münacat, na't, mirac ve dört halifeye övgü bölümleri birbirini takip eder. Devrin padişahı Sultan Süleyman övgüsünden sonra sebep-i telif bölümü ve aşk ile âşığın hallerine dair bir tasvir yer alır. İstanbul, Ayasofya ve At Meydanı gibi gözde mekânların anlatıldığı bölümden sonra ise mesneviye konu olan Altunbaş, Ca'fer-i Tayyâr, Şeker Memî ve Ahmed isimli dört güzel tasvir edilerek asıl hikâyeye geçilir. Asıl hikâye, Gedâ'nın Şâh Ahmed'e âşık olması sonrasında yaşadığı acılar, tecrübeler ve kavuşma mücadelesine sahne olur. Eser, mesnevisinin tercüme olmadığını ve eseri bir hafta içerisinde tamamladığını bildiren Yahyâ'nın eserini çoğaltacak müstensihlere dua/beddualarının da yer aldığı hatime bölümüyle sonlanır.

Şâh u Gedâ, eserinde kadın aşkını anlatmayı uygun bulmadığını ifade eden Yahyâ'nın, mesnevisini iki eril kahraman olan Gedâ ve Şâh'ın aşkı üzerine kurguladığı bir anlatıdır. Sehî Bey, tezkiresinde bu mesnevinin Yahyâ'nın kendi hasbihali olduğunu ifade ederken, Âşık Çelebi de Yahyâ'nın Ahmed adında Şâh lakaplı bir saray kapıcısını sevip bu eseri tertip ettiğini bildirir. Dolayısıyla Şâh u Gedâ, edebiyatımızda çift kahramanlı aşk hikayeleri tasnifine dahil edilse de aynı

zamanda bir “ben” anlatısıdır. Yahyâ, hikmetli ve nükteli bir üslup odağında özellikle “Gedâ” tipi üzerinden bir oyun kurgusu inşa ettiği eserinde klasik şark hikâyelerinden farklı bir yolda ilerlemektedir. Eserde, Gedâ isimli baş kahramanın mecazi aşka düşüp çeşitli sıkıntılara göğüs gerdikten sonra mecazdan ilahiye geçiş yani mecazdan soyutlanıp ilahi aşka yönelişi hikaye edilirken yaşamı, askerliğine dair başarı hikayeleri ile dolu olan ve bu vesileyle de savaş sanatına dair bir oyun olan satrançta da ustalaşan Yahyâ, daha mesnevinin adını koyarken hamlelerini zekice kurgulayan bir satranç oyuncusu gibi hareket ederek eserini bir satranç tahtası gibi düşünmüş ve kahramanlarına Şâh ve Gedâ ismini vermiştir. Onların arasındaki aşk mücadelesini/oyununu anlatmayı hedeflerken kendi hikâyesini de şahidi ve dâhili olduğu âşık kimliğine eş olarak Gedâ tipi üzerinden kurgulamıştır.

Şâh u Gedâ mesnevisinin en mühim ve bugüne kadar yapılan çalışmalarda göz ardı edilen yönü, hakiki aşk yolunda kınanmayı düstur edinerek yürüyen ve aşkta rüsva olan Gedâ tipini merkeze alarak Horasan mistik ekolünün benimsediği ve klasik şiirde öne çıkan melâmet meşrebinin ortaya çıkardığı bu tipi ve onun şahsında aşkın “aşkın” hallerini nükteli bir söyleyişle tahkiye etmesidir.

Klasik şiir estetiğinin temel taşlarından olan ve aşka bakış, aşkla sınıanış ve kınanmaya giden yolu özetleyen melamet meşrebince yaşayan Gedâ, lügat manasıyla “kul, köle, dilenci” değildir. Aksine melamet neşesini benimsediği ve o yolun yolcusu olup o yolda donanmak üzerine bir yaşam felsefesi ile hayatını fakr üzere sürdüren, aslolanın aşk olduğu bilincinden hareketle riya ve şirkle mücadele için kendini düşkün, hor ve hakir gösteren, hal ehli ve irfan sahibi olduğu halde kınanmaya vesile olmak için çabalayan ve en mühimi Osmanlı şiirinin olumladığı, alkışladığı ve dahi şairlerin bu meşrep üzere olduklarını övünçle ifade ettikleri bir tiptir. Nitekim eserde Gedâ, Rumeli’de yaşayan âlim bir zattır, fazilet sahibidir, sözleri ve davranışları hep bir hikmet üzeredir. Zariftir, mahirdir, nüktedandır ve en mühimi şairdir. Yani Yahyâ’nın kendisidir.

Hikâyenin başında Gedâ’nın aşka düşme macerası rüyada âşık olma motifi üzerine kurgulanır. Rüyasında gördüğü güzel bir gence âşık olan Gedâ, ilim yolunu terk ederek yollara düşer ve İstanbul’a gelir. At Meydanı’nda gezerken bahsi geçen

dört güzeli görür ve onlardan birinin rüyasında gördüğü genç olduğunu fark eder. Sorup soruşturarak o güzelin lakabının Şâh olduğunu öğrenir ve aşkı katlandıkça katlanır. Gedâ artık aşk derdiyle divane olmuştur. İlim yolunu terk eden kahramanı aşkta divane eden Yahyâ, bu karşıtlığı oyununun bir parçası olarak kurgulamıştır. Zira aşk söz konusu olduğunda ilim olsa olsa bir dedikodudan ibaret olabilir. Ve aşk derdine düşmüş âşığın ilme, medreseye bakışı artık netleşmiş, aşkın karşısında aklın yerinin olmadığını vurgulayan kırmızı hat üzerinde zahirde dindar, softa medrese ehlinin riya ve şirke bulaşmış halleri alay konusu edilmiştir.

Mesnevi boyunca asıl hikâyede anlatılan olaylar arasında kopukluk vardır. Şairin, anlatının arasında okuyucuya uzunca öğütler verme gayreti onun serüvenin kurgusunda iddialı bir bütünlük sağlayamadığı izlenimi verir. Ancak Yahyâ, mesneviye nükteyi ve hikmeti dâhil ettiği bölümlerde oynadığı oyunun ciddiyeti dâhilinde son derece başarılı bir iş çıkarır. Gedâ'nın, Şâh'ın adını anabilmek için satranç oynaması, ayrıca yine Gedâ'nın Şâh'ın gönlünü hoş etmek üzere yaşlı bir ata binmesi ve atın ölümü üzerine ortaya çıkan garip, parodik ve gülünç hal, daha mesnevinin adını koyarken şairin başına oturduğu ve taşları eline alıp ustaca sürdüğü bir satranç oyununun hamlelerine, hikâyeye kurgusunda mühim bir yeri olan At Meydanı da satranç oynanan alana denk düşmektedir. Gedâ'nın bindiği atın ölümünün anlatıldığı sahnede gizli olan nükte ise bir satranç hamlesi olarak Gedâ'nın Şâh'a "şah çektiği" sahne olarak yorumlanabilir. Oyunun, zorluğu ölçüsünde gerilim ve heyecan unsuru barındırdığı hatırlandığında bu zor oyunda sembolik zaferin Gedâ'ya ait olması Yahyâ'nın "ben anlatısı" dahilinde kendi tuttuğu yolun kazancını da ifade ederken, kazanılan başarı kolaylıkla bireyden gruba aktarılabilceği için hakikat yolunun yolcusu olan âşıklar bu oyunun ideal değerleri temsil eden kazananlarıdır.

Gedâ ve Şâh arasında yaşanan türlü olaylar ve söyleşmelerden sonra mesnevinin sonunda manevi âlemden bir ses duyulur ve Gedâ'ya aşk yolunda gafil olmaması gerektiği, aşkın ince bir yol olduğu ve çocuk oyuncağı olmadığı söylenir. Her güzelin fani olduğu ve güzelleri seyretmenin Hakk'ı seyretmekten ve görmekten alıkoyduğu vurgulanır. Aslolan nefis gözünü kör etmek ve hakiki olana yönelmektir.

Çünkü gerçek dost Allah'tır. Bir vilayette iki şah, bir gönülde iki muhabbet olmaz denilir.

Mesnevîde, mekân İstanbul'dur. Anlatı kurgusu büyük oranda At Meydanı'nda geçmekte, şirinin bir hafta içinde yazdığını söylediği mesnevi, yedi yıllık bir zaman dilimini kapsamaktadır. Eserde Şâh ve Gedâ'nın aşk macerasına dahil olan, anlatıya yerleştirilmiş diğer kişiler ise Gedâ'nın, At Meydanı'nda karşılaştığı diğer üç erkek güzel, Gedâ'nın dostları, rakipler ve diğer kişilerdir.

Şâh u Gedâ'da Yahyâ'nın dili sade, üslubu yalındır. Atasözü, deyim ve veciz sözlerden faydalanan şair, aşk ve âşıklığın hallerini anlattığı bölümlerdeki akıcılığı, Gedâ tipini vafettiği bölümlerdeki nükteli eserin her bölümünde yakalayamamış, asıl hikâyeye geçmeden önce sözü fazlaca uzatmış, yer yer tekrarlara düşmüştür. Ancak yine de kendi hikâyesi ya da başkalarının hikâyeleriyle örölmüş bir alanda yaşayan ve zaman zaman daha güçlü yahut daha az yalnız hissetmek dürtüsüyle kendi hikâyesini yazan, kurgulayan insanoğlunun bu mesnevi özelindeki örneğidir Taşlıcalı Yahyâ.

Tezkirecilerin de tanıklığında kendi hayatının hikâyesini anlatan şair, hem anlatıcısı hem kahramanı hem okuyucusu olduğu kendine içkin ve aşkın oluşuyla benzersiz bu anlatıda, bir oyuna davet ettiğini daha en başından söylemiş ve okuyanı da oyununa gönüllülük usulünce dâhil etmiştir. Bu bağlamda, bir satranç tahtasında Şâh'ın ve Şâh'a karşı olanların hamlelerini izlemek hem anlatma hem dinleme hem oynama ihtiyacındaki insanoğlu için anlatının büyölü dünyası içerisinde alınan bir terapi olarak da iş görmüştür. Zira yaşama ilişkin her şey, oyunun çemberi içerisinde kurmacanın alanına taşındığında ve her gerçek kendisi olmayanla karşılaşp onun anlam dünyasında ifade edildiğinde anlamlı hale gelir ve kendini kayıtsızca ele verir. Bu düşünceden hareketle Gedâ'nın "kendisi olmayanla karşılaşma" hali, kendini tanımak için gözlerini ötekine çeviriyorsa da kendi temsil ettiği değerlere bağlı kalma meziyeti bu anlatının merkezini oluşturmaktadır.

Gedâ tipolojisinin aşkın kimliği üzerinden kendini tanımlayan ve kendi hikâyesini kurgulayan Yahyâ, bu kurgunun nerede başlayıp nerede bittiğini hissettirmeden oynadığı ustaca oyunda öyle anlaşılıyor ki melâmet meşrebince

yaşayan âşıklar ve şairler zümresini kucaklamaktadır. Gelenek, zaman, mekân, gündelik yaşam ve sanata özgü olanın alanını Gedâ'nın Şâh'a olan aşkı ve hayatın genel deneyimlerinden biri olarak yani canlı ve coşkun bir duygu durumu olması sebebiyle o duyguyla baş etme mücadelesinin emrine veren şair, oyunların en kadimi olan "aşk oyunu"nu adına yaraşır düzeyde ustaca bir performansla kendi edebi metni dâhilinde özgürce oynamıştır. Zira "şiirsel imgede etkinliklerin tümü sözcük ile nesne arasındaki oyundan ibarettir" (Bakhtin 2001: 54).

Bugüne kadar Şâh u Gedâ mesnevisi üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır. Söz konusu mesneviye dair ilk çalışma Kazım Yoldaş tarafından 1993 senesinde hazırlanan Yüksek Lisans tezidir. İnceleme ve eserin tenkitli metnini ihtiva eden çalışma yayınlanmamıştır. Ayşe Sağlam ise 2016'da *Yahyâ Bey ve Hamsesi* isimli doktora tezinde Şâh u Gedâ mesnevisini incelemeye tabi tutmuş, eserin biçim ve muhteva unsurları ele alınırken çalışmada mesnevi metnine yer verilmemiştir. Eserin yukarıda da izah edilen özellikleri haiz olması ve metnin yayınlanmamış olması da göz önünde bulundurularak ilim âleminin istifadesine sunulmak üzere Şâh u Gedâ'nın metni tarafımızca yayına hazırlanmıştır.

Mesnevi metni yayına hazırlanırken Şâh u Gedâ'nın yurtiçi ve yurt dışı kütüphanelerinde bulunup temin edilebilenlerinden 25 nüsha üzerinde çalışılarak nüsha farkları gösterilmeden, Yahyâ'nın kaleminden çıkan metne en yakın metni kurabilmek üzerine bir dikkatle nüshalar değerlendirilmiştir. Söz konusu nüshalar arasında kapsamı ve sıhhati bakımından itibarlı olduğuna hükmedilen 4 nüshanın [Manisa İl Halk Kütüphanesi 45 Hk 5175; Fransa Bibliothéque Nationale Gallica 349; Fransa Bibliothéque Nationale Gallica 346; Süleymaniye Kütüphanesi Mikrofilm 3076; Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum Eserler 986/3] belirleyici katkısı olmuş, diğer nüshalar da göz ardı edilmeden metin tesis edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Alkaya, M. A. (1996). *Taşlıcalı Yahyâ Kitâb-ı Usûl (İnceleme-Metin)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Bakhtin, Mikhail (2001). *Karnavaldan Romana (Edebiyat Teorisinden Dil Felsefesine Seçme Yazılar)*. İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Bloch, E. (1932). *Catologue des Manuscrits Turcs*. Tome I. Paris.
- Bolat, Ali (2011). *Bir Tasavvuf Okulu Olarak Melâmetîlik*. İstanbul: İnsan Yay.
- Bozyiğit, Esra (2021). *Taşlıcalı Yahâ Bey Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin- Nesre Çeviri-Sözlük)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Canım, Rıdvan (hızl.) (2000). *Latîfî Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yay.
- Çavuşoğlu, Mehmed (hızl.) (1977). *Yahyâ Bey Dîvân*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Çavuşoğlu, Mehmed (hızl.) (1979). *Yûsuf ve Zelîhâ*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- Çınar, Bekir (2014). *Taşlıcalı Yahyâ Bey Gencîne-i Râz*. İstanbul: Kesit Yay.
- Huizinga, Johan (2006). *Homo Ludens Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: Ayrıntı Yay.
- İsen, Mustafa (hızl.) (1994). *Gelibolulu Mustafa Âlî Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKMB Yay.
- İsen, Mustafa (hızl.) (1998). *Sehî Bey Heşt-Behîşt*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kaya, B. Ali (2011). "Taşlıcalı Yahyâ". *İslam Ansiklopedisi*. C XL. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 156-157.
- Kılıç, Filiz (2010). *Âşık Çelebi Meşâ'irü'ş-Şu'arâ (İnceleme-Metin)*. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yay.
- Köksal, M. Fatih (2005). "Tahkiyeli Bir Eser Olarak Taşlıcalı Yahya'nın Şâh u Gedâ Mesnevisi". *Klasik Türk Şiiri Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yay. 29-68.
- Kutluk, İbrahim (1989). *Kıvalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi.
- Kutluk, İbrahim (hızl.) (1997). *Beyânî Mustafa Bin Carullah Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Ankara: TTK Basımevi.
- Owens, G.M. Meredith (hızl.) (1971). *Meşâ'ir üş Şu'arâ or Tezkere of Aşık Çelebi*. London: Mssrs Luzac and Company.
- Sağlam, Ayşe (hızl.) (2016). *Gülşen-i Envâr*. İstanbul: Grafiker Yay.

Sağlam, AyŒe (2016). *TaŒlıcalı Yahyâ Bey ve Hamse'si*. YayınlanmamıŒ Doktora Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.

Solmaz, Süleyman (hızl.) (2005). *Ahdî GülŒen-i Œu'arâ*. Ankara: AKMB Yay.

Œentürk, A. Atilla (1999). *Osmanlı Œiiri Antolojisi*. İstanbul: Yapı Kredi Yay.

YoldaŒ, Kazım (1993). *TaŒlıcalı Yahyâ Bey Œâh u Gedâ İnceleme-Metin*. YayınlanmamıŒ Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

ŞAH U GEDĀ

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
+ + - - / + - + - / + + -

1. Saṭr-ı Bismi'llāh iy ulü'l-elbāb
Oldı miftāḥ-ı kufı-ı bāb-ı kitāb

Göstere tığveş o ḥüsn-maḳāl
Münkir-i Muştafā'ya rüy-ı celāl

Dilde yazılsa ger o naḳş-ı ruḳūm
Keşf ola 'aynı ile şems-i 'ulūm

Evvelüñ evveline ḥamd idelüm
Rāh-ı nazma o seyf ile gidelüm
5. Buldı ol tığ āyineāsā
Nūr-ı zıkr-i celāle ile cilā

Keşf iden kişi dīde-i cānı
Görür anda cemāl-i Raḥmān'ı

Zü'l-celāl olsa taḥ mı ol mir'āt
Nūr-ı rüşen 'iyān ider zulemāt

Zeyn ider her maḳāmı serv-mişāl
Cān u dil bāğını açar o nihāl

Nazar eyle o şaṭr-ı dil-cūya
Süre başında beñzer ebrūya
10. Ol durur evvel-i kelām-ı ḳadīm
Aḥirinde kilid-i bāb-ı na'im

'Ālem içre penāhıdur nāsuñ
'Alemler oldu şanki 'Abbās'uñ

Oldı her ḥarf-i iy ḥuceste-ḥişāl
Perde-i şāhidān-ı şehr-i cemāl

Besmele evvelinde noḳta-i bā
'Ayn-ı 'ilmüñ sevādıdur maḥzā

Ḥarf-i bādur ser-i bedi' ü beyān
Bilünür anuñ ile 'ilm-i nihān

15. Sālike sīnidür cenāh-ı necāh
Ma' nī' -i mīmi erba' in-i şabāh

İnce yoldur çü medd-i Bismi'llāh
'Ayn-ı a' mā ider mi aña nigāh

Dīde-i cānı aç 'ale't-tahkīk
Varur Allāh'a ol ʔarīk-i raqīk

Olmaz ol eşref-i kelāma şebīh
Medd-i memdūdıdur saña tenbīh

Yürime ğaflet ile şubh u mesā
İnceden incedür ʔarīk-i Hudā
20. Lafzatu'llāh ism-i a' zemdür
Cümle esmādan ol mükerremdür

'Ayn-ı 'ışk ile aña baq bi'z-zāt
Oldı müstecmi' -i cemi' -i şifāt

Ehl-i İslāma kān-ı raḫmetdür
Sāye-i pençe-i hidāyetdür

Elifi birligine şāhiddür
Aḫad ü hem Vāḫid ü Vāḫid'dür

Elifi pişvādur imāna
Ṭoĝrı yoldur cenāb-ı Raḫmān'a
25. Elifüñ ma' nīsi vü resmi 'iyān
Biñ bir adına Ḥaqq'ıñ oldı nişān

Oldı lām-ı laṭifi eyle nigāh
Efser-i Lā ilāhe illa'llāh

Midḫatinde lisān-ı nāṭıka lāl
Lāmlar urdu pāy-ı 'aqla 'ıqāl

Lafzatu'llāhda hāya eyle nazār
Ḥātem-i dest-i kudrete beñzer

Şıdḫ ile zıkr iden ol Allāh'ı
'Ālem-i bāṭınuñ olur şāhı
30. Kim ki teşdīd gibi Ḥaqq'ı bulur
'Ālemi kirpigine aşmaz olur

Eyle teşdīd gibi ḫurbına yol
Māsivāyı ḫo yūri Ḥaqq ile ol

Uçamaz anda t̄ayir-i efk̄ar
Rālarıdur nihāyet-i esrār

Dāldür rāsı ism-i Raḥmān'a
Ḥāsı Ḥannān'a mīmi Mennān'a

Ėarḳ olur baḥr-i fikre ' aḳl-ı güzīn
Ki anuḡ nūnidur esās-ı zemīn

35. Yāsıdur ma' rifet oḡına kemān
Çekilür her kaçan oḡına revān

Cümle ḥarfine anuḡ eyle naḡar
Ḥāliḳa her biri ' ibādet ider

Kimi geldi kıyām ile vecde
Kimi kıldı niyāz ile secde

Ne mu' ammā durur bu kim dāyim
Elif ola kıyāmda ḳāyim

Secdeye vara sīn-i Bismi'llāh
Rā-yı Raḥmān rüḳū' ı ide penāh

40. Sözi ve'l-ḥāşıl ehl-i ḥāl aḡlar
Bu rumūzı girü ricāl aḡlar

Olımaz ders-i ' ilm-i sırr-ı ' Alīm
Ḥalḳa ḥarf-i şad ile ta' līm

İdelüm mīm ile kelāmı tamām
Zāhirā mīmdür çü ḥatm-i kelām

*TEVḤİD-İ ZÜ'L-CELĀL VE'L-CEMĀLDÜR Kİ VAŞFINDA LİSĀN-I NĀṬİKA
LĀL VE HEY'ET-İ SİPİHR-İ DÜ-TĀ KEMĀL-İ ḲUDRETİNE DĀLDÜR CELLE
CELĀL ' AMME NEVĀL*

Minnet Allāha kim odur Mevlā
Birdür anuḡ yanında şāh u gedā

Nice dervīşi şāh-ı a' zem ider
Nice şāhı gedā-yı ' ālem ider

45. Pādişālıḡa oldur erzānı
Yokdur anuḡ zevāl ü noḡşānı

Ḥamd ü şükri o Vāhibü'n-ni' am'uḡ
Ziveridür zebān-ı muḥteremüḡ

Zıkr-i hamdi durur açan her gâh
Ehl-i tevḥide sırr-ı hâmidde râh

Ḥayy u Ḳayyüm ‘ Ālim ü ‘ Allâm
Ḥâkim ü zü’l-celâl ü ve’l-ikrâm

Ḳâdir-i ber-kemâl ü Rabb-i mu‘în
Nâşır-ı bî-zevâl ü Ḥayy-ı mübîn

50. Ḳudretinüñ nümūnesi ‘ âlem
Ḥikmetinüñ mişâli levḥ ü ḳalem

Tūlicü’l-leyle fi’n-nehâr saḡa
Yiter izḥâr-ı ḳudret-i Mevlâ

Ḳaṭre-i baḡr-i luṭfi kevn ü mekân
Zerre-i nūr-ı pâki şems-i cihân

Ol yaratdı cihânda her ne ki var
Oldı her işde fâ‘il-i muḡtâr

Gizlūdūr cümle şeyde envârı
Mâsivâdur niḳâb-ı didârı

55. Zâtına nisbet âdemî nâ-ehl
Ġayrınuḡ ‘ ilmi ‘ ilmüne göre cehl

Nūr-ı zâtından irdi mihre kemâl
Oldı zerrrât aḡa şühüdü’l-ḡâl

‘ Āciz olur ‘ uḳûl-i nükte-şinâs
İdemez zât-ı zü’l-celâli ḳıyâs

Varamaz künh-i zât-ı pâkine râh
‘ Aḡl u ḡiss andan olımaz âḡâh

Zâtını görmek istedi Mūsâ
Lenterânî diyü irişdi nidâ

60. Fehm-i ṭab‘ -ı selîm-i mürġ-ı ḡayâl
Açamaz evc-i zâtına per ü bâl

Mâ hüve’l-ḡaḳ kemâl ile muṭlaḳ
Zâtıdur zâtını bilen ancaḳ

Zât-ı Ḥaḳḳ’ı niḡe bilür insân
Kendüzin bilmede ḳalur ḡayrân

Ḥâdiş olan ḳadîmi fehm idemez
Peyk-i ‘ aḡl ol vilâyete gidemez

- Döymez ol ' ilme kâlib-ı insân
Şıgmaz ol kûzeve o baħr-ı revân
65. Lafz-ı künden o ' âlimü'l-esrâr
Yoğ iken kâinâtı eyledi var
- Emri ile zühûra geldi hemân
İki ħarf ile cümle iki cihân
- Bu ne kudret durur Te' âla'llâh
Yoğ iken var ola bu çarĥ-ı dütâh
- Nazar eyle bu devr-i eflâke
Dâ'ire oldu noĥta-i ĥâke
- Dâ'ire içre ' âlem-i imkân
' Âlem içre behâyim ü insân
70. Oldı insân içinde ' arş-ı ' azîm
Ka' betu'llâh ya' ni kalb-i selîm
- Ķalb içinde maħabbet-i Sübhân
Aĥsenü'l-ĥâliĥin ü ' âli-şân
- Oldı maħlûka dâ'ire mesken
Çıkamaz kimse devr-i dâ'ireden
- Mâverâsı nedür bu dâ'irenüĥ
Mâ' adâsı nedür bu dâ'irenüĥ
- Bilemez kimse ĥâl-i bîrûnı
Anlamaz kimse zât-ı bî-çûnı
75. Zâta şol deĥlü ' aĥl olur nezdîk
Ki bilür anı yoĥdur aĥa şerîk
- Eyleyen ' ayn-ı ' ibret ile nazar
Ĥikmetin kudrete ĥavâle ider
- Anuĥ ile vücûda geldi cihân
Baħr ile şanki mevc-i bî-pâyân
- Çünki cem' itdi çâr ezdâdı
Cism-i insâna urdı bünyâdı
- Böyle itmek delîl-i ĥikmetidür
Ĥikmeti muĥtezâ-yı kudretidür
80. Ķatreden âdemi kıılır peydâ
Anı baħr-i ' ulûm ider maħzâ

Oldı naķşında   aql ĥayrānı
Ŗuya naķş itdi Ŗekl-i insānı

Ādemün genc-i rūhına meŖelā
Nefs-i emmāre oldı ejderhā

Kim ki kıldı bu ejderi maķtūl
Buldı genc-i nihān-ı rūĥa vuŖul

Kimseler ĥikmetine yol bulmaz
Ķaĥre deryāları muĥiĥ olamaz

85. Ķılmasaydı ĥabībini maķŖūd
Yaradılmazdı cümle-i mevcūd

Faĥr-i kevineyn aĥa bir ĥuldur
  Aql-ı küll gülŖeninde bir güldür

Ķudreti Ŗemmesiyle kıldı   aĥā
Ĥāreden la  l ü ĥārdan ĥurmā

Yaĥamaz emri olmasa el-ĥaĥ
Penbe-i rūzı gökde nār-ı Ŗafaĥ

Zūlfini rūy-ı yāre kıldı ĥicāb
Giceyi gün yüzine itdi niķāb

90. Allāh Allāh nedür bu cūd u Ŗeĥā
Bār-ı luĥfindan oldı ĥarĥ düĥā

Yir ü gök eyleyüp anı ma  būd
Biri eyler rükū  vü biri sücūd

Ķulluĥın eyleyüp o Mevlā’nuĥ
Gözedürler rızāsını anuĥ

Bu yiter birliğine istidlāl
Bulmaz kimse aĥa ĥiĥ miŖāl

Ŗāhid-i vaĥdeti bu kevn ü mekān
Zikr ider birliğini iki cihān

95. Birdür ol yoĥ durur aĥa hemtā
Dāldür vaĥdetine ĥarĥ-ı düĥā

Da  vī-yi dīn idene vaĥdet-i zāt
Ŗeheda’llāh ile olur iŖbāt

  Avn-i luĥfi kime ki mürŖid olur
İriŖür vaĥdetine anı bulur

Evvelin evvelidür āhri yok
Muştafā ümmetine rahmeti çok

Kim ki eksüklüğünü bildi müdām
‘Ākıbet eyler aña luţf-ı tamām

100. İrişüp kullarına ‘avn-i İlah
Pāk olur tevbe ile cümle günāh

Hāk-i dergāhı anuñ ādemdür
Cümleden anuñ için ekremdür

Fazl ile ādemi idüp ekrem
Cilve-gāh oldı aña bāğ-ı İrem

Rahmeti cānibine yoqdur sed
İşigine varanı itmez red

Mü‘mīnün menzilini cennet ider
Müşrikinün yirini nār-ı saşar

105. Var olup hem girü yoğ ola cihān
Vaḥdetinde olur aña yeksān

Nāgehān şūr-ı Hāk urılsa gerek
Felegün defteri dürilse gerek

Çün kıyāmet irişe ḥalkā ‘iyān
Yaradılmamışa döne bu cihān

Kimi ‘ayn-ı cemāle mazhar olur
Kimi rūy-ı celāle mazhar olur

Olısar tiğ-i qahrı ‘āleme fāş
İdiser ḥāl noqtasını tırāş

110. Hep hebā ide cümle āfākı
Zāt-ı pāki qala hemān bākī

Hāzret-i Hāk’dadur beqā ancaq
Māsivā qābil-i fenā ancaq

Aç gözün eyle ‘ālemi idrāk
Yok ḥisābindadır bu noqta-i ḥāk

Olmayan fānī ber-murād olımaz
Ölmedin ölmeyen beqā bulmaz

İtmedin cāna nefs-i şüm ğulu
Diyelüm Lā ilāhe illāhu

115. Hakk'a olmaz yoğ olmayan vâsıl
Hû'ya lâdan varılır iy gâfil

‘Âşî iken kıomaz hâzîn ü melûl
Kulları hâcetin ider maqbûl

*OL MUCİBÜ’D- DE’AVÂT VE KÂDİYÜ’L-HÂCÂTA YAHYÂ-YI ZÂ’İFÜN
MÜNÂCÂTIDUR*

Yâ İlâhî zebûn-ı ‘ışık oldum
Mübtelâ-yı cünûn-ı ‘ışık oldum

Bir perî ‘aqlumı alup gitdi
Cümle halka beni gülünç itdi

Gönlüm aldı o serv-i âzâde
Sâyesi gibi kıldı üftâde

120. Âh kim bu hicâb-ı zulmânî
Kodı zulmetde şahid-i cânı

Vâ’ ize varmağa hicâb iderin
Mey-fürûşa çağırmadın giderin

Varurın mescide idüp ‘acele
Ol şanem kim kaçan namâza gele

Bâtil eyler namâzumı her bâr
Mâl-i hûlyâ-yı miñnet-i ağıyâr

Gelse mescidde gönlüme anlar
Girür ol dem içüme şeytânlar

125. Yârdan gâh ‘âr u neng iderin
Gâh ağıyâr ile ceng iderin

Öyle vaktinde kılsalar kâmet
Eylerin ben ikindiye niyyet

Gülüşür halk böyle kıldıguma
Bildigüm yetmedi yañıldıguma

Ol kamer-çihre itdi ‘aqlumı güm
Hep yabanda idi gözüm gönlüm

Dimezem şöyle hor u mübtezel it
Bu mecâzı hakîkate bedel it

130. İy semî‘ ü başîr olan Mevlâ
İy du‘âlar kabûl idici Hüdâ

Az   omr ire o g n hum var
K lma eks klig me iy Sett r

K lma   isy n i n   az b-ı keşir
Beni iŐs nuŐ ile k l ta z r

NaŐl id p bu kel mı didi neb 
سبقت رحمتى على غضبى

C nı ھاlet odına yandırma
Beni maŐser g ni utandırma

135. Ge g n humdan itme başa az b
Senden utandığum yiter y  Rab

Ben g nehk r  ehl-i ھاl eyle
L yık-ı himmet-i ric l eyle

Kerem nden ar bsetme beni
 h retde mu  azzeb itme beni

Şol zam n kim ecel  ta dil mi
Yuyam  b-ı ھاy tdan el mi

N r-ı im nı c na yoldaş it
Mihr ni  h ret  arındaŐ it

140. Bu ub r-ı maşabbet-i d ny 
D de-i c nı k ldı n -b n 

C n g zinden ub r-ı miŐneti sil
G n l  y nesin m cell  k l

N r-ı did ra l yık eyle beni
Ara yirden g t r  ic b-ı teni

ŐorŐum oldur varınca ben g mr h
 de benden cehennem istikr h

Seyyi   tum o dem ki ola ھاŐ b
LuŐ id p eyleme maŐall-i   it b

145. Bil rin ben za if      Ői v     k
RaŐmete bende yoŐdur istih k 

Umarın olıcaŐ su al demi
 desin idegeld Ğin keremi

Ola t  buŐ deminde başa pen h
  Alem-i L  il he illa ll h

Rahmetün bahri bî-nihâyetdür
Saña lâyıķ olan ‘inâyetdür

Eyledüm her ne lâyıķ ise baņa
Sen saņa lâyıķını eyle şehâ

150. Beni yoldan çıkardı nefsi denî
Kuluñam n’eyler iseñ eyle beni

Biñ bir aduñ haķķı için yâ Rab
Rahmet it ümmet-i Muħammed’e hep

‘Âşî iken ‘ibâdet eylerler
Mümkün olduķca tã‘at eylerler

Bir bölük derd-mendün iy Mevlâ
Hiç olur mı emegi zâyî‘ola

Rahmete lâyıķ eyle Yahyâ’yı
Aña itme ‘azâb-ı ‘uķbâyı

155. Kãlbini eyle Ka‘be-i envâr
Göñlüni kıl Medîne-i esrâr

Şuçlarınuñ nihâyeti yokdur
Saña lâyıķ ‘ibâdeti yokdur

Vay eger ‘özri olmaz ise kabül
Vay eger şefķat itmez ise Rasül

‘Ayn-ı ‘aķlını dür-bîn eyle
Luţf u ihsânuñı qarîn eyle

Dilini ‘andelîb-i şeydâ kıl
Muşafâ na‘tı ile güyâ kıl

*OL FAŞİHÜ’L-MAKÂL VE MELİHÜ’L-CEMÂL VE KERİMÜ’L-HİŞÂL VE
‘ADİMÜ’L-MİSÂL ŞÂH-I RİSÂLET-PENÂH OLAN ĤABİB-İ ĤUDÂ
MUĤAMMED MUŞTAFÂ’NUŃ NA‘T-I MÜNİRLERİ VE MİDĤAT-İ Bİ-
NAZİRLERİDÜR Kİ TAĤRİR Ü TAĤRİR OLINUR ŞALAVÂTU’LLÂHİ
‘ALEYHİ VE SELLEM*

160. Vâķıf-ı râz-ı ‘ilm-i ‘âlem-i ġayb
Kâşif-i sırr-ı muşhaf-ı lâ-reyb

Nüktedân-ı rumûz-ı mâ-evĤâ
Şâh-ı ‘âlî-maķâm-ı ev ednâ

Kãni‘-i Ĥân-ı kenz-i lâ-yefnâ
Pâdişâh-ı serîr-i faķr u fenâ

Ya' ni sultān-ı enbiyā vü ümem
Sebeb-i rahmet-i benī ādem

Muştafā vü Muhammed ü Maḥmūd
Aḥmed ü Mürsel ü ḥabīb-i Vedūd

165. Çār isminde mīm-i temmet var
Kıldı ḥatm-i nübüvvetin iş'ār

Anı ḥalk itdi ibtidāda Ḥudā
Enbiyā hep tufeyl oldı aḡa

Zāhirā ḥātıme o server olur
Mübtedā-gāh olur mu' aḡḡar olur

Adı ümmī vü 'ālim ü dānā
Mu' cizāt oldı ümmiligi aḡa

İki şaḡḡ itdi gökdeki ayı
İki şāhıdle itdi da' vāyı

170. Kuruş-ı mehde benān-ı faḡr-i cihān
Elife döndi nān içinde hemān

Şaḡḡ idüp māhı ol benān-ı şerif
Ḥüsnini eyledi anuḡ taz' if

Dü-zebān olduḡı için ḡāme
Ele almadı yazmadı nāme

Baḡş-i dīn içre ol ḡuceste-ḡişāl
Ḥāmeveş ehl-i küfri eyledi lāl

Sāyesi nola bulmaz ise zuḡūr
Zulmet-i dehre māni' idi ol nūr

175. Sāye şalmaz velī o zıll-ı İlāh
Ḥoş geçer sāyesinde bende vü şāh

Çünkü bī-sāyedür o nūr-ı Ḥudā
Sāye-i ḡad degüldür aḡa sezā

Āfitāb üzre med gibi her gāh
Sāyebān oldı aḡa ebr-i siyāh

Ḥāzret-i Ḥaḡḡ'a ol şifā-yı ḡulüb
Hem ḡabīb oldı hem daḡi maḡbüb

Oldı dürr-i yetim o ḡayr-ı ḡalef
Ḥālīb-ı Ādem oldı aḡa şadef

180. Gördi Aḥmed'de bir yed-i beyzā
Ḳodı el arḳasın yire Mūsā

Dili Mūsā'dan oldı çünki faşih
Ḥüsni Yūsuf'dan olsa taḡ mı melih

Gelmedin 'āleme o şāh-ı cemil
Ḳulı ḳurbānı idi İsmā'il

Rif'atin gördi ḫāzret-i 'İsā
Ümmeti olmağ için itdi du'ā

Ġarḳa-i baḫr-i cūdı kevn ü mekān
Teşne-i āb-ı luḡfi Ḥızr-ı cihān

185. Şem'-i ḫalvet-sarāyıdur meh-i bedr
Ḥabeşī bir ḳulı durur şeb-i ḳadr

Ṭoğdı çün 'āleme o mihr-i kemāl
Secdeye vardı itdi ḳaddini dāl

Nūr-ı pāk-i Muḫammed-i 'Arabī
Ḳara kül itdi nār-ı Bū-Leheb'i

Olmış idi ḫadīş-i vaḫy-i Ḥudā
Var idi her sözinde biḡ ma'nā

Devlet anuḡ ki ola aḡa muṡi'
Bir anuḡ gibi şāhı ide şefi'

190. Niçe medḡ eylesün anı Yaḫyā
Çünki meddāḫıdur anuḡ Mevlā

Şem'-i ḫüsni sebīl-i Ḥaḳḳ'a delil
Oldı pervāne aḡa Cebrā'il

Ḥāk-i dergāhı tāc-ı çarḫ-ı laṡif
Şeb-i mi'rācı rüz-ı 'id-i şerif

*SİRĀC-I DİN-İ MÜBİN OLAN RASŪL-İ EMİNÜNŃ MİRĀC-I BERİNLERİNÜNŃ
ḤİKĀYETİ VE RİVĀYETİDÜR 'ALEYHİ'S-SELĀMU VE'L-İKRĀM İLĀ
YEV MŪ'L-ḲIYĀM*

Kimde kim ola 'ışḳ-ı Rabbānī
'Āḳıbet cezbese çeker anı

Kim ki şıdḳ ile rāh-ı 'ışḳa gider
Kendüyi vaşl-ı yāre lāyık ider

195. Kimde kim ola nūr-ı faẓl u kemāl
İrişür menziline mihr mişāl
- Bir gice hemçü ıurre-i cānān
Karalar giydi Ka‘be gibi cihān
- Ehl-i ‘ışka virürdi vecd ile hāl
Hüblik çihresinde hāl-mişāl
- Ol şeb-i kadr ol zamān-ı güzīn
Olmış idi sevād-ı dīde-i dīn
- Pertev-i māh oldı āb-ı hayāt
Aḡa tārīk-i leyl idi zulemāt
200. Şevk ile cümle sābit ü seyyār
H‘āb-ı ḡafletden oldılar bīdār
- Gice tārīki tāze sūnbül idi
Gökde her biri encümünḡ gül idi
- Meger olmuşdı ol ebu’l-iḡsān
Hāne-i Ümmehānīde mihmān
- Berḡ-i hātīf gibi ‘ale’t-ta‘cīl
Bir Burāk ile geldī Cebrā’īl
- Kıldı yüz biḡ tevāzū‘ ile nigāh
Didi luṭf ile yā nebīyyu’llāh
205. Hāḡ Te‘ālā saḡa selām itdi
Da‘vet-i hāş u luṭf-ı ‘ām itdi
- Gel sūvār ol Burāk’a devlet ile
Varalum Hāḡḡ’a emr-i ḡazret ile
- Gel buyur saḡa ideyin ḡizmet
ḡizmetünḡ oldı cānuma minnet
- Bāreka’llāh zihī ḡabīb-i cemīl
Faḡr ider ḡizmetine Cebrā’īl
- Sözini ol melek idince temām
Hāḡḡ’a şükr eyledi o faḡr-i enām
210. Şevket ile Burāk’a oldı sūvār
Kıldı şevk ile ‘azm-i cānib-i yār
- Ṭāyir-i Sidre ya‘ni Cebrā’īl
Oldı ol şem‘-i bezm-i dīne delīl

Çıldı tayy-i mekân anuñ ile Burāk
Nitekim ‘ıřķ ile dil-i ‘uřřāk

Eyleyüp Haķķ’ı maķsad-ı aķřā
Menzili oldu Mescid-i Akřā

‘İzzet ile o muķtedā-yı enām
Oldı ervāh-ı enbiyāya imām

215. Tırdı ervāh yollarında ķamu
Cennet açıldı vü yapıldı tımu

O meh-i bedr-i leyletü’l-esrā
Virdi āyīne-i sipihre ziyā

Gögi ol şems-i ķudret eyledi cāy
Tırdı envār ile o sırça sarāy

Felegi atı izi eyledi zeyn
Māh ile oldu tábıķu’n-na‘ leyn

Çadri a‘ lā idi o zāt-ı kerīm
Oldı tēc-ı sipihre dürr-i yetīm

220. Encüm olup cemāline müřtāk
Tıtdılar her biri yolında çıraķ

‘İzzet idüp aña sipihri berīn
Egilüp çarşusunda öpdı zemīn

Varıcaķ ol Raşul-i milk-i melek
Biri birine girdi çarħ-ı felek

Hürmet itdi görince anı semā
Tırdı geldi yirinden itdi du‘ ā

Vardı evvelki göge virdi selām
Çamer eksüklıgın diledi temām

225. Kātib-i çarħa irdi çün ol nūr
Yazdı göñlüni eyledi mesrūr

Görđi ol şems-i dīni çünki ‘iyān
Yire çaldı defini zühre hemān

Utanup āfitāb-ı ‘ālem-tāb
Yüzine burc-ı ħāki ķıldı niķāb

Gökde Mirriħ ħayrete batdı
Çılıcın şeb niyāmına ķatdı

- Açdı ol nūr-ı pāk çünki gözin
Müşteri ayağına sürdi yüzün
230. Nūr kesb itdi oldı müşkil-i hall
Kararup qalmış idi gökde zuhal
- Qavs-i eflākden geçüp ol an
‘Arşa toğrıldı ƒır gibi hemān
- ‘Arş-i a‘ lāya baqdı sürdi şafā
Didi subhāne rabbiye’l-a‘ lā
- Sidre’ye irdi ol kerem kānı
Geçdi rahmet yili gibi ānī
- Gördi kim qurb-ı hāzrete irdi
Peyk-i Haqq’a Burāq’ını viridi
235. Qodı Cibril’i Sidre’de ol an
Oldı iqlim-i lā-mekāna revān
- Yüzini ferş idüp aña Refref
Buldı anuñ yüzi şuyına şeref
- Zikri yollarda ism-i a‘ zem idi
Fikri ol zāt-ı pāk-i ekrem idi
- Gitdi Mevlā’ya ‘arş-ı a‘ lādan
Geçdi hep mā‘adā-yı Mevlā’dan
- Oldı mā-tahtı ‘ālem-i fānī
Ber-tarāf itdi mülk-i imkāmı
240. Qaldı cümle maqām-ı ‘illiyyīn
İrdi çaq zāt-ı zü’l-celāle yaqīn
- Qābe qavseyn ‘ālemine rasūl
Tarfetü’l-‘ayn içinde buldı vuşul
- Nitekim zikr-i zākirān-ı cihān
Haqq’a irişdi bir nefesde hemān
- Yücedür gāyet ile qurb-ı vişāl
İrmez aña kemend-i fikr-i hayāl
- Ol maqāma varup habībul’llāh
Gördi kim leyse fi’l-vücūdı sivāh
245. Gitdi varlığı anda oldı ‘adem
Var olan hāzret-i Haqq idi o dem

Oldı nūr-ı tecelliye lāyık
Gördi ma' şūkı 'āşık-ı şādık

Aña ' arz eyledi cemālini Hāk
Nūr-ı dīdāra oldı müstağrak

Gördi bu luḫfı Hāk Te' ālā'dan
Diledi ümmetin o Mevlā'dan

Vardı Hāk' a du' ā gibi ol an
Geldi mānend-i raḫmet-i Raḫmān

250. Bunca yıllık yola o şems-i cihān
Vardığı geldüğü bir oldı hemān

Hīni vaşlı muḫibb-i müştākun
Az olur ' ömri gibi ' uşşākun

Didi bu mācerāyı aşhāba
Açdı raḫmet ḫapusın aḫbāba

Bu beşāret ḫaberleriyle o dem
Kıldı Şiddik'i gül gibi ḫurrem

Şāh-ı kevneyne çünki itdi nazar
Nūr-ı Hāk ile ḫoldı ' ayn-ı ' Ömer

255. Keşf-i rāz eyleyince faḫr-ı cihān
Şādmān oldı ḫazret-i ' Oşmān

Vāḫıf oldı bu gizlü rāza ' Alī
Andan öğrendi ' ilm-i lem-yezeli

Açdılar ḫamd-i zü'l-celāle dehen
' Āyişe Fāḫıma ḫüseyn ü ḫasan

Ezherü'd-dīnü yenbitühü lenā
Za' āf' allahu ecruhüm ḫasenā

Rūz-ı maḫşerde yā Rasūlu'llāh
Eyle Yahyā'ya ' avnüñi hem-rāh

260. Ol za' ifi yanundan eyleme dūr
Ayağ altında ḫoma niteki mūr

Elini al ḫudā'ya işmarla
Ol şeh-i kibriyāya işmarla

' ALE'T-TAḫKİK-İ ' ATİK-İ ḫUDĀ OLAN EBÜBEKR-İ ŞİDDİKUN
FAZİLETLERİNÜN ' ALE'L-İCMĀL ZİKİRİDÜR RAḫYA'LLĀHU ' ANHÜ

Dār-ı dünyâyı şanma cāy-ı sürür
Olasın tā muzaffer ü manşür

Çadre ir şu gibi görüp didār
Yüri şavr-ı niyāzda şırı şır

Şoldı cürm ile nāme-i a' māl
Nola hālün olınca vaqt-i nüşür

265. Şoşınur nāvek-i ecel āşır
Şaşa oldı nişāne ehl-i şubür

Şıdk ile ümmet-i Muşammed isen
Şalavātı dilün den eyleme dūr

Çār-yāre maşabbet eyleyişör
Tā ki şaşa maşabbet ide Gaşür

Oldı Ebübekr efdāl-i ümmet
Ve 'aleyhi rivāyetü'l-cumhūr

Kāne ba' de'n-nebiyyi bi't-taşķik
Efdālü'l-şalk ' indene's-siddik

DER ŞIFAT-I EBÜBEKR-İ ŞİDDİK RAŞYA'LLĀHU 'ANH

270. Ol Hudā-yı müheymīn ü müte'āl
Zāt-ı pākine virdi faşl u kemāl

Aşa üç yārı oldı cümle muşī'
Bāreka'llāh zihī şuceste-şişāl

Aşmed'e yār-ı evvel olmışdur
Ol elif-şāmet ü mübārek-fāl

Ol ki bālā-nişīn-i ümmetdür
Oldı adındaki elif aşā dāl

Lafz-ı nāmı üçinden efzündür
Faşlına olsa nola istidlāl

275. Şaşa efzün didük ise zinhār
Yaşılup şaşın olma ehl-i şalāl

Her biri rükn-i Ka'be-i dīndür
Şayrı eksüklüg ile şılma şayāl

Oldı şıdk ile efdāl ü evlā
Raşe'a'llāhu şadrahu ebedā

DER VAŞF-I ŞİDDİK RAÐYA 'LLĀHU 'ANH

Bedr idi alnı yanağı hürşid
Şa' şa' a oldu aña hıtt-ı sefid

Çihresin kılmış idi nūrānī
Pertev-i nūr-ı vahdet-i tevħid

280. Naql ider bu hādīşī rāvīler
Buyurupdur Rasūl-i Rabb-ı mecīd

Gelse mīzāna hılkıuñ ĩmānı
Anuñ ĩmānı ola idi mezīd

Ĝār içinde ııırdı pāyını mār
Cānına irdi bir cefā-yı cedīd

Vākıf oldu bu hāle şāhid-i Hıkk
Didi āħir seni bu ide şehīd

Allāh Allāh nedür bu fazl u kemāl
Oldı hıkk-ı cihān içinde mezīd

285. Yār-ı ĝār-ı Muħammed-i Muħtār
Şāniye'şneyni iz hümā fi'l-ĝār

NA 'T-I DİGER-İ ŞİDDİK RAÐYA 'LLĀHU 'ANH

Ĝār içinde Rasūl ile Şiddik
Birlige yitdi oldu genc-i nihān

Ĝār ten oldu şanki anlar cān
Oldılar anda cān gibi pinhān

İy nice Yūsuf'ı koyup çāha
İrgürür 'izz ü cāha devr-i zamān

Oldılar ĝār içinde şan anlar
Zulmet içinde çeşme-i hayvān

290. Bir iki 'andelīb-i bāĝ-ı eħad
Kıldılar bir kafes içinde mekān

Benzer ol mü' min-i muvaħħide ĝār
Ola kalbinde şıdk ile ĩmān

Düşmen-i bī-hayāya aşdı hicāb
Perde-dār oldu 'ankebūt ol an

Din için çekdiler bu deňlü belâ
İde rahmetlerin ziyâde Hüdâ

DER ZİKİR-İ MÜDDET-İ HİLÂFET-İ EBÛBEKR RAĞYA 'LLÂHU 'ANH

Qıldı hükü ü hükümeti nice yıl
Oldı 'ömr-i 'azizi müsta'cil

295. Eyleyüp arzû-yı 'id-i vişâl
Qıldı cânâna cânını vâşıl

Göñli mânend-i cennetü'l-me'vâ
Dâr-ı dünyâya olmadı mâ'il

Evliyâ ile enbiyâya dağı
Qalmaz imiş zamâne iy ğâfil

Ma'şiyet câmı şimdi Yağyâ'yı
İtdi hayrân ü mest ü lâ-ya'qıl

Vay eger ağlamazsa ahvâlin
Rüz-ı maşşer aña ve'l-hâşıl

300. Devlet anuñ ki ola ol şahuñ
Âsitânında bende-i muqbil

Gülşen-i dîni kıldı şıdık ile zeyn
Rağıya'llâhu 'anhu fi'd-dâreyn

ZİKİR-İ FEVT-İ ŞİDDİK RAĞYA 'LLÂHU 'ANH

İy göñül bu kıbâb-ı çarğ-ı 'ikâb
Oldı seyl-i fenâda hemçü habâb

Berğ-i hâfifveş olmayup handân
Ağla 'isyânunu mişâl-i seğâb

Hâlün ayruqsı olur iy ğâfil
Cürmüne göre olur ise 'azâb

305. Yüri eyle günâha eyle istiğfâr
Ârif iseñ budur cenâb-ı şavâb

Rahmete lâyıq eyle kendüzüñi
Ğafleti cân gözine kıлма hiçâb

Okı medğ-i Rasûli cismüñi hem
Çâr-yâr işiginde eyle türâb

Qıl du'ā rūḥ-ı Hāzfet-i 'Ömer'e
Oldı çün ol ḥalife-i aşḥāb

Ekmelü'l-ḥalḳ ḥakīm ü 'ādil
Efdalü'l-ḥalḳ 'ālim ü 'āmil

DER VAŞF-I 'ÖMER RADYA 'LLĀHU 'ANH

310. Didi şāḥ-ı rāsūl ol idi 'Ömer
Gelse bir daḫi ḥalḳa peygamber

Dirler idi 'aleyke 'aynu'llāḥ
Rūz-ı rezm içre kılsa cevlanlar

Geldi şehr-i Medīne'de bir gün
Rūmdan aḡa ḳāşid-ı ḳayşer

Didi gelsün o kāfir imāna
Ḳāşıda heybet ile kıldı nazar

İçine ḳorḳu düşdi küffāruḡ
Her biri küfri oḳudı ezber

315. Görinüp gözlerine ḳavs-i ḳazā
Cānlarına irişdi tīr-i ḳader

Çıkdı dīvārdan bir el nā-gāḥ
Ḳayşer-i Rūmı kıldı zīr ü zeber

Nice günlük yola idüp te'sīr
Zāḫir itdi vilāyetini emīr

DER VAŞF-I Ū

Yaḳdı ḥurşid bir gün anı 'iyān
'Āşıḳın şanki mihr-i meh-rūyān

Ḥışm ile döndi çünki kıldı nazar
Ḳapḳara oldı mihr-i nūr-efşān

320. Göz göre gökyüzinde oldı siyāḥ
Fi'l-meşel ḫāl-i 'arız-ı cānān

Sidre'den yire ol nefsi Cibrīl
İndi mānend-i raḫmet-i Raḫmān

Didi luḡf ile yā Rasūla'llāḥ
Çoḳ selām eyledi saḡa Sübhān

Göñül alçaqlığın idüp Fārūk
Oğşasun şemsi eylesün ihsân

Yoğsa böyle qalır kıyāmete dek
Nitekim rüy-ı ‘āşiyān-ı cihān

325. Gördi ‘ālem vilāyetini tamām
Ayağı toprağına oldu gulām

DER VAŞF-I ‘ADL-İ Ū

‘Adl ü dād ile ol emīr-i ricāl
Rāh-ı dīn içre qılmadı ihmāl

Erba‘in oldu ümmet anuñ ile
Oldı mīm-i mübāreki aña dāl

Manzar-ı ‘ayn-ı ‘adl ü dād oldu
Kimseye eylemezdi zūlm ü dālāl

Gün gibi açdı tīg ile dehri
Oldı a‘dā mükeddreü’l-ahvāl

330. Sünnet-i Aḥmed’i idüp icrā
Ḥayr işe eyler idi isti‘cāl

Ṭāqati qalmayup qaçardı hemān
Görse İblīs gölgesin fi’l-hāl

Ḳıluban biñde birini tafşil
Eyledüm vaşfını ‘alel’l-icmāl

Ki odur zübde-i ‘ulü’l-elbāb
Yār-ı şānī güzīde-i aşḥāb

ŞIFAT-I ḤĀB-I ‘ÖMER

Ḥāba varmışdı bir gice o hümām
Girdi rü’yāsına rasūl-i enām

335. Da‘vet idüp aña ḥiṭāb itdi
Yā ‘Ömer didi ‘ömrünj oldu tamām

‘Ālem-i ‘ulvīye ‘urūc eyle
Cāy-ı süflide yiter eyle maḳām

Vaḳtidür gel bize mülākāt ol
Virdi ‘adlünj cihāna cümle nizām

Çün uyandı oturdı dāde-i dīn
Kıldı aşhāba hālını i‘lām

Emr-i Hākķ ile āhīr oldı şehīd
Rūh-ı pākine Hākķ’dan ola selām

340. Çünki āhīr ölümdür iy Yahyā
İ‘timād itme dehr-i dūna müdām

Virdi İslām’a ‘adl ile revnaķ
Artura rahmetini hāzret-i Hākķ

‘OŞMĀN HĀZRETLERİNÜŃ SER-GÜZEŞT-İ ŞEHĀDETİNÜŃ TAFŞİLİDÜR

Fānīdür iy göñül cihān fānī
Bekleme bümveş bu vīrānı

Hākķa taķdīrini havāle ider
Añlamaz kimse sırr-ı Sübhān’ı

Germ ü serd arada bahāne olur
Müddet-i ‘ömrüñ irse pāyānı

345. Nice naķl itdi diñle ‘ālemden
Çār-yār-ı rasūl-i Yezdān’ı

Oldı nā-gāh şehīd zı’n-nūreyn
Hāke düşdi o pīr-i nūrānī

Görinen şanmañ ebr-i bārāndur
Eyleyen gökyüzini zūlmānī

Destmālin tıttup yüzine felek
Ağlar anup o verd-i hāndānı

Veh ki mānend-i lāle-i nu‘mān
Kana ğarķ oldı hāzret-i ‘Oşmān

ŞIFAT-I ŞEHĀDET-İ Ū

350. Kān degüldür aķan o demde revān
Taķdı boynına sübhā-i mercān

Kırmızı güller ile tıddururdu
Koyunı şanki ol emir-i cihān

Düşdi şehr-i vücūdına āteş
Gerdeninden ‘alevler oldı ‘iyān

Aña fetḥ olmağa tılsım-ı beḳā
Virdi bu ḥān-ḳāhda ḳurbān

Maṭla‘ -ı mihrine irişdi hilāl
Şafaḳı zāhir eyledi ol an

355. Dest-i ḳudret cemāli muşḫafına
Sürḥ ile yazdı āyet-i Ḳur‘ān

Şunar iken aña şarāb-ı ṭahūr
Birezın dökdi üstine rıḍvān

İrdi ol meyden aña keyfiyyet
Ḳatı mest itdi sāḳi-i vaḥdet

ŞİKĀYET-İ EZ RŪZGĀR

Cānuma geçdi nāvek-i efkār
Niçe ḳıydı ‘aceb aña aḡyār

Buldılar çün o genc-i pinhānı
Ḥānesin deldi bir nice ḡaddār

360. Yalıḡuz gördiler o dildārı
Leyse fi‘d-dāri ḡayrahu deyyār

Ḥaḳ rızāsını boynına aldı
Ḥavf idüp ḳılmadı o demde firār

Ser virüp sırrı virmedi āḡir
Deheni oldı maḡzenü‘l-esrār

Olmasun aña ḳaşd iden yā Rab
Bāḡ-ı firdevs içinde ber-ḡurdār

Ḳaralar giydi bu ḡam ile leyāl
Yaḳalar çāk eyledi eşḫār

365. Gördi çünkim bu ḫāleti aşḫāb
Didi ṭübā lehüm ve ḫüsn-i me‘āb

DER TA‘RİF-İ Ū RADYA ‘LLĀHU ‘ANH

Eyledi anı ol Kerīm ü Raḫīm
Aḡsen-i ḫulḳ ile ḫalīm ü selīm

Utanurdu anuḡ ḫayāsından
Cümle kerrūbiyān-ı ‘arş-ı ‘azīm

Oldı āyīne-i vücūdı anuḡ
Mazhar-ı nūr-ı aḡsen-i taḡvīm

Anda ḡatm oldı kırāt-ı Qur'an
ḡalka Qur'an'ı eyledi ta'lim

370. Düşdi hep nār-ı ḡayrete ařḡāb
Nāḡehān oldı çün bu emr-i 'azīm

Terk idüp bu maḡām-ı dünyāyı
Oldı dārü'l-ḡarār içinde muḡīm

ḡaḡ yolına o dem olup ḡurbān
ḡıldı cānāna cānını teslīm

Bu durur re'y-i ḡız ü fikr-i řaḡīḡ
Oldı ol pādīřāha zūlm-i řarīḡ

DU'Ā BE-RŪḡ-I Ū RADYA 'LLĀHU 'ANH

Yatduḡı yiri ḡaḡ cinān itsün
Rūḡına 'arřı ařiyān itsün

375. İricek taḡt-gāh-ı firdevse
řühedā leşkerine ḡān itsün

Ehl-i İslām'a çün ḡalīfe idi
Anda da řāh-ı kāmran itsün

Süre-i Fātiḡā řevābın anuḡ
Rūḡ-ı pākine armaḡān itsün

Anı kim sevmez ise ḡahr idüben
İki 'ālemdede nā-tüvān itsün

Bu du'ā-nāmesini Yaḡyā'nuḡ
Cümle dillerde dāstān itsün

380. İřiden sūz-nāk sözlerini
Yaḡasın çāk idüp fiḡān itsün

Ne fiḡān kendüzin helāk itsün
Āsitānında cismi ḡāk itsün

*PEND-Ī YAḡYĀ DER ZĪKR-Ī VEFĀT-I Ū 'ALĪYYŪ VELĪ ḡAZRETLERİNŪŅ
VELĀYET-Ī SA'ĀDETİNŪŅ BEYĀNĪDUR RADYA 'LLĀHU 'ANH*

Olma Mecnūn gibi gel iy ḡāfil
Naḡşına deyr-i 'ālemüḡ mā'il

Mihnet oldu maḥabbet-i dünyā
Lezzetini hemīşe zillet bil

Yürü kesb-i ʿibādet eyleyüben
Emr-i maʿrûf u nehy-i münker kı

385. Rûḥına çār-yāruḡ eyle duʿā
Sünen-i Aḥmed ile ol ʿāmil

Tā ki maḡbûl olan duʿā gibi sen
Olasın ḡurb-ı ḡazrete vāşıl

Esedü'llāḡdur bir anuḡ
Oldı ḡaḡḡında *hel etā* nāzil

Yaʿni serdār-ı zümre-i aşḡāb
Ḡuḡb-ı aḡḡāba mürşid-i kāmil

Māḡ-ı devrān emīr-i ʿizzet ü cāḡ
Şāḡ-ı merdān ʿAli Veliyyu'llāḡ

DER VAŞF-I ŞİR-İ ḠUDĀ ʿALİYYÜ'L-MURTAŻĀ RAḡYA'LLĀHU ʿANH

390. Ḡātem-i enbiyā gibi meşelā
Oldı faẓl ile ḡātem-i ḡulefā

Zātı ḡurşid-i çārḡ-ı çārümdür
Ki esed burcın eyledi me'vā

Adı gibi olup mübārek-fāl
ʿĀdet idi aḡa seḡā vü ʿaḡā

Oldı üstinde ḡāzır u nāzır
ʿAyn-ı ʿilm ü ʿināyet-i Mevlā

Devr-i ʿālemde çār-yār-ı güzīn
Ancaḡ otuz yıl oldılar ḡulefā

395. Göz göre ḡazret-i ʿAli'deki lām
ʿAynı ile işāret itdi aḡa

Her vilāyetde yoḡ idi mişli
ʿİlm ile oldu kenz-i lā-yefnā

Yaʿni kenz-i maʿārif-i ʿizzet
Bāb-ı ʿilm-i medīne-i ḡikmet

DER TA‘RİF-İ Ū

İy kamer-ıtal‘ at ü esed-kevkab
Şāh-ı A‘ cām ü muḳtedā-yı ‘ Arab

Oldı alçaḳ göñüllü ḥāk gibi
Bu tūrāb olsa ṭaḅ mı aḅa laḳab

400. Zāt-ı pāki durur ḥasīb ü nesīb
Bāreka‘ llāh zihī ‘ ināyet-i Rab

Nola arduḅca yürise Ḳanber
Rūz-ı nevrūz ile nitekim şeb

‘ Ālemūñ yüzi şuyı sensin sen
Sākī-i Kevser olduḅ ümmete hep

Bir yirüñde yoḅ idi noḳşānuḅ
Edeb öğrendi senden ehl-i edeb

İbn-i ‘ amm-i rasūl-i faḅr-i cihān
Bildiler sensin iy emīr-i ‘ Arab

405. Nāyib-i Aḅmed ü imām-ı hüdā
‘ Ālim-i ‘ ālem ü ser-i fuḅalā

VASF-I ZŪ‘L-FİḲĀR

Zü‘l-fiḳāruḅ elinde iy gül-i ter
Bāḅ-ı cennetde sūsene beñzer

Ḥāmil-i vahye beñzedüñse nola
Zü‘l-fiḳār oldu saḅa çün şehper

Keffüñe didi mecma‘ ü‘l-baḅreyn
Göricek Zü‘l-fiḳāruḅ ehl-i naḅar

Zāt-ı pāküñ durur sefine-i ‘ ilm
Baḅr-i keffüñden oldu ol lenger

410. Kimdür inkār ide vilāyetüñe
Naşş-ı ḳāṭı‘ yiter o tiḅ-i hüner

‘ Anteri iki biçdüñ ise nola
Oldur a‘ dāya ejdehā-yı dü-ser

Dosta düşmene yarar ol tiḅ
Virdi İslām’a nef‘ ü küfre zarar

Ol gül-i gülistân-ı fażl u kemāl
Olmıř idi rasūle ĥayru'l-āl

DER ŞIFAT-I DÜŐNĀM-I 'ALĪ

Böyle naql itdi rāviyān-ı kirām
Aña düşünām iderdi bir bed-nām

415. İstima' itdi biri ařĥābuñ
Didi iy Ĥayy u ' Ālim ü ' Allām

Bir niřān vir bunuñ günāhından
Bile ' āřiligini cümle enām

Yüzine vur günāhını anuñ
Göriccek ' ibret ala ĥāř ile ' ām

Bu du' āsını eyleyüp maĥbūl
Eyledi ol ġaribe Ĥaĥ in' ām

Aña düşünām iden pelidüñ o gün
Ĥapĥara oldu yüzi niteki Őām

420. Kim ki sevmezse anı iy Yaĥyā
Ola cennet řarābı aña ĥarām

Ĥaddesa'llāhu sırrahu'l-a' lā
Kerrema'llāhu vechehu ebedā

*GÜZĪDE-Ī ĀL-Ī 'OŐMĀN OLAN ŐĀĤĪB-ĤIRĀN-I ZAMĀN SÜLEYMĀN
ĤĀN'UN' 'ALE'L-ĪCMĀL VAŞF-I CEMĪLĪ VE MEDĤ-Ī CELĪLĪDÜR KĪ
ĤALLEDU'LLĀHU SALĤANATEHU VE EBBEDA'LLĀHU 'İZZETEHU*

Ehl-i imān olanlara her an
Farz olupdur du' ā-yı řāh-ı cihān

Ya' ni sultān-ı ' adl ü řāh-ı kerīm
Zıll-ı Ĥaĥ pādiřāh-ı heft-iĥlīm

Tāc u taĥt-ı ' adāletüñ řāhı
Burc-ı evc-i sa' ādetüñ māhı

425. Vāriř-i ' ilm-i ĥār-yār-ı güzīn
Server-i ümmet-i rasūl-i emīn

Ĥāfız-ı cāmi' -i bilādu'llāh
Nāzır-ı nāřır-ı ' ibādu'llāh

Āl-i ' Ořmān ü ġāzī-yi devrān
Pādiřāh-ı zamān Süleymān Ĥān

Sîni murğ-ı sa' âdete şehper
Lâmı luṭf u 'adâlete zîver

Yâsı 'ayniyle oldu aṅa nişân
Ki onuncı ḫalifedür ol ḫân

430. Çok kerâmâtı vardır ol nâmuṅ
Mîmi görür gözidür İslâm'ıṅ

Elifi tîr-i dest-i devletdür
Nûnı gūyâ kemân-ı nuşretdür

Mihr-i raḫşânı encüm-i şerefüṅ
Dürr-i yek-dânesi toḫuz şadefüṅ

'Âlemi 'adl ü dâdı kıldı naşîḫ
Görmedi bir ḫarınca zulm-i şarîḫ

Ehl-i İslâm'a zâtıdur mesned
Şâh bin şâhdur eben 'an ced

435. Ol ki şâḫib-ḫırân-ı 'âlemdür
Her kerâmet ile mükerremdür

Vâli-i ḫalk u sâye-i Ḥaḫ'dur
Fi'l-ḫaḫîḫa veliyy-i muṭlaḫdur

'Adl ü dâd ile ol ḫalîl-şıfat
Oldı her millete velî-ni' met

Bize iḫsânı oldu Mevlâ'nuṅ
Ki zamânındayuz o sulṭânıṅ

Ebbeda'llâhu şemse nuşretihi
Ḥalleda'llâhu zılle 'izzetihi

FAŞL

440. Çâkeri Ḳahramân u lâlası Cem
Ḳulınuṅ ḫulı Ḥusrev ü Rüstem

Gün gibi gâḫ olur çeker leşker
Feth ider ğarbtı şanki İskender

Gâḫ olur şarḫ evine sürüp at
Rây ile nice şâḫı eyler mât

Câm-ı 'âlem-nümâ gibi ol ḫân
İtdürür ḫalka 'âlemi seyrân

Sürh-ser oldu aña oqlı şikār
Korkudan tırmayup kaçar her bār

445. Şındı şāh-ı revāfız u mühmel
Bıyığın balta kesmez idi ezel

Kılıcıyla mişāl-i şems-i cihān
Açdı dünyāyı ol şeh-i merdān

Yoğ durur gökde şimdi niteki māh
Yir yüzinde anuğ gibi bir şāh

Kendü şāhın-i evc-i devletdür
Bindügi atı bād-ı rahmetdür

Hāğ bu kim ol ‘Ali şıfatlu emīr
Oldı hırşid gibi ‘ālem-gīr

450. Kılıcı āfitāb-ı çarh-ı berīn
Aña leylüñ sevādıdur kara kıñ

Yāları oldu ejdehā-yı dü-ser
Oqları şāhbāz-ı evc-i zafer

Sözünü ihtisār it iy Yahyā
Dil ü cān ile kıll o şāha du‘ā

Yā İlāhī şehā ile ol şāh
Oldı ‘ālemde çünki zıllu’llāh

Kulluğından bizi ayırma müdām
Gölgesin üstümüzden ırma müdām

455. Kılıcın üstün it anuğ her bār
Bi’n nebiyyi ve ālihi’l-aḫyār

*ŞIFAT-I HAZĀN-I BŪSTĀN-I SER-SEBZ Ü RA‘NĀ VE SEBEB-İ TE’LİF-İ
DĀSTĀN-I ŞĀH U GEDĀ*

Bir dem irdi çü bāğa faşl-ı ḫazān
‘Āşıkā fi’l-meşel dem-i hicrān

Benzi zerd oldu sebzenüñ güyā
‘Işık ile rüy-ı ‘āşık-ı şeydā

Kıldı eşcārı cümleten ‘üryān
Şanki dīvāne-i ğam-ı cānān

Hāyret irmişdi serv-i āzāde
Yāsemīn olmuş idi üftāde

460. Lālenüñ tācın aldı bād-ı fenā
Kaldı Mecnūn-miṣāl başı kaba

Gül cemāline çekmiş idi niķāb
Bülbülün hāli olmuş idi hārāb

Sebzenüñ kaddi lām olmuş idi
Şararup ‘ışk ile buğalmış idi

Zer ü sīmi ki bāğ derc itdi
‘Işk yolına cümle hārc itdi

Hāşılı cümle sebze-i dünyā
‘Işk-ı Hāķ ile bulmuş idi fenā

465. Bile ağlardı ağlasağ enhār
Bile iñlerdi iñleseğ kühsār

Cem‘ olup bir yire nice yārān
İder iken bu ‘ālemi seyrān

‘Işka maḥşūş idi olan kelimāt
Mürde-dil olana virürdi hayāt

Biri ta‘ rīf idüp didi Ferhād
Kodı soñında ‘ışk ile eyü ad

Biri Mecnūn durur didi ol dem
Tekye-i ‘ışka pīr-i pīş-kadem

470. Biri eydürdi ‘ışk ile Vāmıķ
Oldı ‘ālemde ‘āşık-ı şādık

İşidüp sözlerin didüm ki ‘aceb
Bağa hoş gelmedi bu sözler hep

Bir alay bī-mezāk u zen-pāre
Bir alay derd-mend ü bī-çāre

Ne bilür sırr-ı ‘ışk-ı pinhānı
Ne bilür vecd-i hāl-i cānānı

Lāyık oldur ki hīç olmaya naķl
Kışsa-i ‘ışk-ı nāķışātü’l- ‘aķl

475. ‘Āşık oldur ki ‘ışkı ile müdām
Eyleyüp uyḥuyu gözine hārām

Seve bir serv boylu maḥbūbı
Derd-i ‘ışkınuñ ola Eyyüb’ı

Vire mir'ât-ı cism ü cāna cilā
Bir celasun cüvāna bende ola

‘Işık-ı maḥbūb ile kim ola ḥazīn
Anlamaz anı Ḥüsrev ü Şirīn

Ġamze-i ḥūba kim ola meftūn
Oldı menfūrı Leylī vü Mecnūn

480. ‘Āşık olana şabr olur pīşe
Öpmek ü kuçmak olmaz endişe

‘Āşık-ı şādık olana muṭlak
Merḥabādur vişāl-i yār ancak

Andan artuğa yok durur destūr
Ġilzet olmaz bu bābda ma‘ zūr

Bu sözi söyleyince anda hemān
Sözime ḳā’il oldılar yārān

İçlerinden birisi kıldı nidā
Didi iy ma‘ rifetle bī-hemtā

485. Yürü var baḥr-i nazma ol ğavvāş
Getür ortaya nice gevher-i ḥāş

Bir kitāb eyle ‘ışık ile peydā
Anı el üzre tutalar zürefā

Dilüğe alma zen ḥikāyetini
Söyle bir nev-cüvān rivāyetini

Gül gibi söyle tāze bir dīvān
Ağlaya oğduğca bülbül-i cān

Ola cümle ḥurūfı pür-sevdā
Kendüzin ide ‘ışık ile peydā

490. Elifi incelikde ola ḥayāl
Ḳāmet-i ‘āşık-ı za‘ ifü’l-ḥāl

Şekl-i cīm ol kitāb-ı ra‘ nāda
Beñzeye tişe ile Ferhād’a

Mācerādan beyāzı ola siyāh
Āh-ı ‘āşık şanki çarḥ-ı düṭāh

Dāl ola derd-i ‘ışka her dāli
Derd-i dilberden olmaya ḥālī

Rāları beñzeve hilāle tamām
Artura bu cünün-ı ʿışkı müdām

495. Ağlamakdan ğam ile dīde-i şād
Ağara şanki dīde-i Ferhād

ʿ Aynı Mecnūn'a beñzeve gūyā
Başı bülbüller āşiyānı ola

Kūh-ı derd ola anda her bir kâf
Kâf-ı ʿışk arasında ola şikâf

Lāmı kullāb-ı ʿışk-ı dilber ola
Mīmi bir kākül-i muʿ anber ola

Vādi-i ğamda nitekim Mecnūn
Dāmen-i hūzni kıomaya her nūn

500. Baħr-i nazmuñ ki oldı bir deryā
Keşti-i vaħdet ola yālar aña

Baña bu resme pend idince hemān
Cūşa geldüm niteki baħr-i revān

Besmeyleyle alup elüme kalem
İbtidā eyledüm kitāba o dem

*DER VASF-I ʿIŞK-I PĀK
ʿIŞK-I ZİLLET-ĀYİN ZEVC-ENGİZ OLUP ʿĀŞIK-I ŞĀDIKUŃ VECD-İ HĀLET
Ü KEŞF-İ KERĀMET BİRLE ʿAYN-I CĀNDA KÜŞĀDE İTDÜGİDÜR*

Söyle iy tūti-i küşāde-mağal
Eyle ʿışk āteşinde sūzını ğal

Noğtası bir kitābdur ʿışkuñ
Zerresi āfitābdur ʿışkuñ

505. Ğarğ olur kıatresinde kevn ü mekān
Gizlenür zerresinde iki cihān

ʿ Işk-ı pāk ile ādem ādem olur
Mürşid-i kāmil ü mükerrerrem olur

Ādemi mihr ider erenlere baş
Āfitāb ile laʿl olur kıara taş

ʿ Işkdur çün vesīle Maʿ būd'a
Şanma sen ʿışk-ı pāki bīhūde

- ‘Işkdur nūr-ı dīde-i ‘uşşāk
‘Işkdur sālīke hemīşe Burāk
510. Dilde ‘ışkuñ zamīri muzmerdür
Zāt-ı insān ‘ışka mazhardur
- Her kim olursa ‘ışk elinde esīr
Ġayra rāci‘ gerekmez anda zamīr
- ‘Işk dīvāne eyler insānı
Kesmek için ‘alākadan anı
- Oldı zīrā ta‘alluğ-ı dünyā
Māni‘-i nūr u tā‘at-i Mevlā
- ‘Aql-ı nefsanī olıcağ mevcūd
Dāimā virür ihtimāle vücūd
515. Bu yola şübhesi olan gitmez
Ġavf iden ħ̣āce fā’ide itmez
- Ġul olan ‘ışka şāh-ı ‘ālem olur
Ġam-ı ‘ışk ile şād u ħurrem olur
- ‘Āşık olan tevekkül ehli olur
Vara vara merātibini bulur
- Bir gün olur ki keşf olup esrār
‘Işk ile cān gözin ider bīdār
- Feth olur aña cümle-i eşyā
Açılır perde-i cenāb-ı Ġudā
520. Kılssa bir noqtaya eger ki nazār
Anda cümle cihānı seyr eyler
- Noqta cām-ı cihān-nümāsı olur
Zerre ħurşīd-i dil-güşāsı olur
- Oldı bu sırda ‘aql-i kül ħayrān
Derc olur noqtada ‘ulūm-ı cihān
- ‘Ālem içre bi-Ġağğ-ı nūr-ı Rasūl
‘Ayn-ı ‘āşıkda merdümek durur ol
- Noqta sırrından olmayınca ħabīr
Saña ma‘lūm ola mı sırr-ı zamīr
525. İy başiret gözin küşāde iden
İy cihān içre rāh-ı ‘ışka giden

Mürşidi ‘ışık olunca insānuḡ
Açılır ‘ayn-ı ‘ibreti anuḡ

Zerre nūr-ı basīte revzen olur
Kaḡre baḡr-i muḡīte revzen olur

‘Ālem-i rūḡı seyr iden tenden
Nūr-ı Ḥaḡḡ’ı görür bu revzenden

‘Işḡdan behre-mend olam dir iseḡ
Cānib-i Ḥaḡḡ’a yol bulam dir iseḡ

530. Diḡle ‘āşıkla ruḡ rivāyetini
Oḡı ŞĀH U GEDĀ ḡikāyetini

*SĪVĀD-I ḲAL‘A-Ī ḲOŞANTĪNĪYYE ḤAMAHA‘LLĀHU ‘AN KÜLLĪ
BELĪYYE ŞEHR-Ī ḲOŞANTĪNĪYYE ŞEHR-Ī MA‘MŪR U CĀY-I SŪRŪR
OLDUĖINUŖ BEYĀNĪDUR KĪ ‘ĪYĀN OLINUR*

Sābıḡā bir mühendis-i dānā
Urdı söz ḡaşrına bu resme binā

Ki bu fānī cihānda var bir şehr
Ḳadr-i ‘unvān ile ferīdū’d-dehr

Adı Ḳoşantīniyye’dür anuḡ
Taḡtıdur şāh-ı ‘āl-i ‘Osmān’uḡ

Şevket ile sivād-ı a‘ zemdür
Merdüm-i ‘ayn-ı rūy-ı ‘ālemdür

535. Girdi baḡr içine o şehr ammā
Dizine ḡıḡmadı anuḡ deryā

İki şehr eylemiş o şehri penāh
Biri baḡr-i sefīd ü siyāh

Yār gibi o şehr-i meh-peyker
Ḳuşanur şŪrdan ḡümişli kemer

Bu ‘acebdür ki āsmān kirdār
Bir kenārında yedi ḡullesi var

Aḡa dizdār ise ḡüneş yiridür
Encüm ol ḡal‘ada ḡışār eridür

540. Ḳekilür āsmānda niteki med
Yücelüpdür burŪcı fevḡa’l-ḡad

Hağ budur yüzi şuyıdur dehrün
Kaularıdur görür gözi şehrün

Eylemiş bahri nice bābı kenār
Şudatur çeşmi nitekim bīmār

İçi ebyāt ile müzeyyendür
Sanki dīvān-ı nazm-ı rüşendür

Cümle beyti muşanna^ç u ma^ç mūr
Bulımaz bir yirinde kimse kuşūr

545. Kuşun örtülü kubbeler yir yir
Yelken açmış gemilere benzer

Şakf-ı eflāki gibi dünyānuğ
İçi kat kat binā durur anuğ

*TEV'EMĀN-I MESCİD-İ AĞŞĀ OLAN MEŞHUR-I DÜNYĀ AYASOFYA'NUN
TA'RİF-İ LAŦİFİDÜR*

Şehr içinde sipihr gibi bülend
Var durur bir mağām-ı bī-mānend

Ayasofya'dur aña nām-ı şerīf
Olmaz anun gibi mağām-ı laŦif

Nitekim şeyh-i pāk kuṭb-ı zamān
Ayağına aqar şu gibi cihān

550. Hağk-ı ^ç ālem du^ç āsına muhtāc
Kubbeden var başında bir ulu tāc

Getürür ehl-i hāleti cūşa
Benzer ol mürşid-i ^ç abā-pūşa

Oldı iki mināresi meşelā
Hadd-i zātında iki dest-i du^ç ā

Hāşılı hırmen-i du^ç ā durur ol
Mezra^ç -ı tā^ç at-ı Hudā durur ol

Sālik-i Hağk'a Mescid-i Ağşā
Faqrı olana Ka^ç bedür farazā

555. Ne ^ç acebdür ki bāğ-ı cennetvār
Ol mağāmuğ sekiz kapusı var

Gülşen-i cennet oldı ol güyā
Servlerdür yeşil direkler aña

Anda kandiller yanar par par
Şaru lâle ile nergîse beşzer

Mü'minüñ başı üzre destârı
Ağ gül ile bezer o gülzârı

Çubbe-i a'zamı müdevverdür
Şadefi 'âlem içre gevherdür

560. Hâlet-i zühd ile gelüp vecde
Hâk'â itmiş kemerleri secde

Anuñ içinde şanki ins ü melek
Turdı şaf şaf namâza cümle direk

Vardur anda nice summâkî sûtün
Kıymeti oldu ağırı altun

Çubbe-i çarh içinde baħr-mişâl
Ağ mermer ile içi mâl-â-mâl

Mermer-i mevcine bakınca hemân
Çarç olur baħr-i hayrete insân

565. Çalb-i mü'min gibi içi taşu pāk
Halka-i bâbı çenber-i eflāk

Kürsiler anda 'arş-i Mevlâ'dur
Minberi Sidre-i mu'allâdur

Cum'a günü çıkar hañib-i faşih
'Azm ider âsümâna şanki Mesih

Maħfili virdi ol maħâma şeref
Nice dürr-i yetime oldu şadef

Maħfil üstinde hüb hâfizlar
Âşiyânında bülbüle beşzer

570. Oluban Ka'beş 'ibâdet-gâh
Oğınur âyet-i Kelâmu'llâh

Kürsiler ol yaña tutup yüzini
Şıdğ ile diñler anda Hâk sözini

Dağı bu şehriñ iy ulü'l-ebşâr
Buña beşzer hezâr câmi'i var

Çışşayı itmedüm dirâz u tavil
Biñde birini eyledüm tafşil

*MECMA‘-I HÛBÂN U MENBA‘-I ‘AŞIKÂN OLAN AT MEYDÂNI’NUN
BEYÂNIDUR*

Oldı şehr içre At Meydâni
Hûblar mecma‘ ı şafâ kâni

575. Cem‘ olurlar oraya hâş ile ‘âm
Şanki âdem deñizidür ol maķâm

Her şoķaķdan gelür şıĝâr u kibâr
Aķar ol baħre şanasın enhâr

Ol yüce yirden eylesen nazarı
Görinür Aķdeñiz cezîreleri

Virmiş ol rüy-ı baħre zînet ü fer
Fi‘l-meşel hâl-i ‘arîz-ı dilber

Daħi var anda nitekim Tübâ
Nice ‘âlî-dıraħt-ı bî-hemtâ

580. Murĝ-ı perrâna üsti cây-ı maķar
Altı nice müsâfire çâder

Bir tılısm ile şarmaşup meşelâ
Turur anda iki üç ejderhâ

Hûbdur çeşmelerle mâbeyni
Çeşmeler oldı kevşerüñ ‘aynı

Taşdan vardur anda nice sütün
Turur üstinde ķubbe-i gerdün

İşbu şehr-i mu‘azzama el-ħaķ
At Meydâni’dur viren revnaķ

585. Oldı bu şehr şanki bāĝ-ı cinân
Vardur anda nice biñ ĝilmân

Dördi ammâ ziyâde âfetdür
Lâle-ruħsâr ü serv-ķâmetdür

Her biri beñzedi perî-zâda
Yaradılmadı mişli dünyâda

Görmedi ‘ömr içinde bay u fakîr
Yedi iķlîmde bu dörde nazîr

İCMÂLEN ZİKİR OLAN MAĤBÛB-I MERĖÛBLARUŃ VAŞF-I CEMİLLERİDÛR

Biri sîmîn-beden güzellere baş
‘ Alem olmuşdur aña Altunbaş

590. Olmamışdur erâzile hem-râh
Altun adını bakır itmez o mâh

Aña dirlerse oldı erzânî
Mışr-ı ĥüsn içre Yûsuf-ı şânî

Ėul olayın o ĥadd-i mevzûna
Ėün deger ağırınca altuna

VAŞF-I MAĤBÛB-I ŞANİ

Birinüñ adı Ca‘ fer-i Tayyâr
İdemez ol hümâyı kimse şikâr

Gün gibi ‘ âlem içre rüşendür
Ol boyı serv pāk-dâmendür

595. Ėâmeti üzre iki ebrûsı
Oldı şan iki Sidre tāvûsı

Vaşf olunmaz o mâh-ı şehr-i cemâl
Devr içinde bulunmaz aña mişâl

VAŞF-I MAĤBÛB-I ŞÂLİŞ

Biri dilberlerüñ mükerremidür
Sözi tatlu adı Şekker Memi’dür

Bu söz anuñ ĥaĥında girçekdür
Ėand gibi ağızlığı pekdür

Yâr-ı nâzük durur dehâı gibi
İnceden incedür miyâı gibi

600. Câme-i sebz ile o serv-i revân
Tütü-i bâğ-ı cennet oldı hemân

VAŞF-I MAĤBÛB-I RÂBİ‘

Biri ĥaşı gibi ser-âmeddür
Laĥâbı Şâh u adı Aĥmed’dür

Yaraşur altun üsküf aña müdâm
Ser-i serv üzre şanki bedr-i tamâm

Murğ-ı cānı şikār ider her gāh
Benzer üsküflü şāhine ol şāh

‘Āşıkıdur güzeller ol hānuḡ
Pādişāhlar ḡulı durur anuḡ

605. Nola āhirde aḡsam ol güzeli
Āhir-i çār-yār oldı ‘Ali

HASB-İ HĀL-İ MAḤBŪBĀN

Şeş cihāt içre dā’imā ol çār
Birlige bitdiler ‘anāşırvār

Biri birine āşinālardur
Biri birine mübtelālardur

Biri birine çünki ‘āşıkıdur
Çār-yār oldılarsa lāyıkıdur

Hāḡ Te‘ālā hemīşe ol çārı
Elem-i ḡamdan eylesün ‘ārī

*BELĀ-YI ‘IŞK İLE ENGÜŞT-NŪMĀ OLAN GEDĀ’NUŃ MAṬLA‘-I
DĀSTĀNIDUR*

610. İy diyār-ı belāḡatuḡ hānı
Kışsa iḡlīmünüḡ suḡendānı

Kelimātuḡ mişāl-i āb-ı ḡayāt
Hāḡ bu kim Hızr-ı cāna virdi ḡayāt

Çünki şehnāzdan nevā itdüḡ
Şoḡbet ehlini pür şafā itdüḡ

Zühre gibi alup ele bir çeng
Eyle ‘uşşāḡdan birez āheng

Şem‘i aḡduḡ egerçi yārāna
Ḳanı ol şem‘-i cem‘e pervāne

615. Bezm içinde iḡledi bir nice gül
Lāyık oldur ki aḡıla bülbul

Nām-ı Şirīn’i çünki itdüḡ yād
Lāzım oldur ki aḡıla Ferhād

Leylī’nüḡ ser-güzeştine muṭlak
‘Işḡ-ı Mecnūn durur viren revnaḡ

Şāh'ı aңduñ Gedā-yı zıkr eyle
Ol esīr-i belāyı zıkr eyle

Rāvī-i ser-güzeşt-i ŞĀH U GEDĀ
Sözi bu yüzden eyledi inşā

620. Var idi Rūm ilinde bir 'ālim
Gündüzün şā'im ü gice kıā'im

Bağş-i 'ilm eylese eger fi'l-ḥāl
Ḥikmet ehlin iderdi mantıķı lāl

Şadef-i bahr-i 'ilm idi deheni
Fi'l-meşel gevher idi her suḥeni

Göñül eglencesi vü hem-dem idi
Nüktedān ü zārīf-i 'ālem idi

Mā'rifet ehli idi şā'ir idi
Ḥāşılı her hūnerde māhir idi

625. Nazm u neşrūñ ferīd-i 'aşrı idi
Berr ü baḥrūñ vaḥīd-i dehri idi

Fuzalāsından idi devrānuñ
Adı ammā Gedā idi anuñ

Ne Gedā bil ki şāh-ı 'ālem idi
Şeref-i 'ilm ile mūkerrem idi

Ḥāba varmışdı bir gice o Gedā
Gördi seyrinde bir meh-i ğarrā

Düşde gördi o māh-ı tābānı
Oldı anuñ cemāli ḥayrānı

630. Dir idi kaçına kim itse nigāh
Sūre-i nūr üzre bismi'llāh

Alnı gūyā ki nūr-ı kudret idi
Yüzi āyīne-i hidāyet idi

Ḳaddi bir serv-i cennetü'l-me'vā
Hep yirinde tenāsün-i a'zā

Ḳāmeti Sidre māh idi o cebīn
Gözleri şāhbāz-ı Sidre-nişīn

Oldı rā-yı mūkerrer ebrūsı
Kākülūñ lāmı resm-i ğīsūsı

635. Alnı ser-nāme-i şehā vü ‘atā
Çin-i ebrūsı mevc-i baħr-i şafā
- Cāmi‘ -i ħüsn-i rüyı meh tābı
Kaşı ehl-i niyāz miħrābı
- Çeşmi gūyā imām-ı ümmet idi
İki şaf kirpügi cemā‘ at idi
- Şeb-i kadrüñ yanağı mışbāhı
Dili luţfuñ kapusı miftāhı
- İki çeşmi bi-‘ aynihi meşelā
İki ‘ayn-ı ‘izār idi gūyā
640. Söze gelse kaçan o gonçe-dehen
Dürr ü gevher yağardı la‘ linden
- Cevher-i cān idi meger o dehen
Cān gibi gözden olmuş idi nihān
- Oldı dendānı şanki sīn-i sürür
Gün yüzi ħāli noĸta-i nür
- Sā‘ idi nūr-ı maħz idi anuñ
Yed-i beyzāsı gibi Mūsā’ nuñ
- Baĸduğı gibi ol yüzi kāmere
Güneş el arĸasını ĸodı yire
645. Ol sehī kādde ince idi miyān
Şanki rāh-ı sülük-ı dervīşān
- Ādem öldürür idi reftārı
Mürde iħyā iderdi güftārı
- Bu cemāli Gedā çün eyledi seyr
Gitdi andan kāmı maħabbet-i ĸayr
- Uyħusından uyandı āh itdi
Şevĸ-i yār ile kendüden gitdi
- Şanasın bay iken faĸir oldı
Ġamdan āzād iken esir oldı
650. Görmedi düşde gördüğini ‘iyān
Şanki dünyāca mālı oldı ziyān
- Döndi baĸdı sipihre itdi nidā
Didi iy miħri yoĸ sipiħr-i belā

Sen ki gerdün-ı dñn-perversin
Dār-ı dünyāda bir bed-aḥtersin

Beni nār-ı firāḳa yandurduḡ
Uyur iken ne tiz uyandurduḡ

Seyr-i didāre maḥrem olmiş idüm
Düşde sulṫān-ı ‘ālem olmiş idüm

655. Bana zulm itmegi revā gördüḡ
Murḡ-ı cānuḡ ḥuzūrın uçurduḡ

Māni‘-i seyr-i rūy-ı yār olduḡ
Sebeb-i kār-ı āh u zār olduḡ

İrişeydi nolaydı ḥ‘āb-ı ecel
Beni bu derde görmeyeydi maḥal

Böyle diyüp o mest-i bezm-i elest
Cām-ı nāmūs u ‘ārı kıldı şikest

Ceres-i rāh-ı ‘ışḳ gibi hemān
Ḥalḳa kendin belürdüp itdi fiḡān

660. İşi zıkr-i ḥabīb idi ancak
Ber-ṫarāf oldu oḳumaḳ yazmaḳ

Nāgehān ol Gedā-yı bī-behre
Yolu uğradı zıkr olan şehre

Yaḳası çāk ü ḥātırını ḡam-nāk
Göḡli maḥzūn u gözleri nem-nāk

Şehri başdan başa gezerdi Gedā
Düşde gördüḡini arardı Gedā

Şehr içinde Gedā-yı pāk-naḡar
At Meydānı’na irişdi meger

665. Seyr iderken o cāy-ı mergūbı
Gördi nā-gāh o çār maḥbūbı

Birinüḡ rūyı āfitāb-ı cihān
Birinüḡ boyı serv-i bāḡ-ı cinān

Biri cān gülşeninde ḡonçe-i nāz
Biri ḡün gibi ḥüsn ile mümtāz

İçlerinden biri kıyāmet idi
Ḥüblıḳda ziyāde āfet idi

Sā'irinden o māh ekrem idi
Şīve vü nāz ile müselleme idi

670. Ol güneş yüzli mīr-i meclis idi
Ġayrılar aña yār u mūnis idi

Nazar-ı pāk ile bakınca aña
Ol perī-çihreye alındı Gedā

Didi āh eyleyüp o bī-tāḳat
Budur ol düşde gördüğüm āfet

Gördi kim ol durur meh-i ğarrā
Neye uğraduğımı bildi Gedā

Şordı ḥalkuñ birine anda hemān
Didi kimüñ nesi durur bu cūvān

675. Didi kim iy Gedā-yı kūy-ı belā
Şāh dirler bu şehri içinde aña

Ḳulı olmağa kim ki tālibdür
Aña rüy-ı celāli ğālibdür

Şems-i tābānidur bu devrānuñ
Şīve bābında mişli yoḳ anuñ

Ḥüsni maḥbūblardan efzūndur
Gerçi dirler el elden üstündür

Zāhirā gerçi kim mülāyimdür
Sen baña şor anı ne zālimdür

680. Yoḳ durur fürḳatinüñ oranı
Düşmenüm daḫi sevmesün anı

Vaşfını cümleten işitdi Gedā
Bildim kim Şāh dirler imiş aña

Seyr iderken o Şāh-ı bī-bedeli
Oḳudı nāle ile bu ğazeli

ĠAZEL

Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

++--/++--/++--/++--/

Mest-i lā-ya'ḳıl ider ādemi cām-ı Cem-i 'ışḳ
Geçürür iki cihāndan kişiyi 'ālem-i 'ışḳ

İy perī cevr ü cefāñ ile beni ḳorḳutma
Göñül eglencesidür ādem olana ğam-ı 'ışḳ

685. Māsivādan geçelüm cām-ı maḥabbet içelüm
Varalum menzil-i maḫşūda olup hem-dem-i ʿışk

Bir qarınca dem olur bunda Süleymānlıg ider
Ḥalka şoḫbetümüz oldu dilā ḫātem-i ʿışk

Mürşid-i kāmil ararsañ berü gel iy Yahyā
Olalum rāh-ı maḥabbetde bugün maḫrem-i ʿışk

MESNEVİ

Çün tamām eyledi Gedā ğazeli
Zāhir oldu maḥabbet-i ezeli

Gün gibi anı ol ğarīb-i cihān
Gökde isterdi yirde buldı hemān

690. Pāy-māl oldu derde dāl gibi
Ġamdan inceldi bir hilāl gibi

Oḡmaduḫ oldu baĝrı başı gibi
Düşdi yüz üzre ḫanlı yaşı gibi

Derd ile ağlayup Gedā-yı cihān
Şāh dir Şāh işidür idi hemān

Terk idüp cümle-i eḫibbāsın
Kıldı eglence ʿışkı sevdāsın

Kim ki dīdār-ı yārı görse müdām
Olur aḫar şu gibi bī-ārām

695. Zıkr-i yār idi ana vird-i lisān
Fıkr-i Şāh idi yār-ı ğarı hemān

Oldı dīvāne girdi meydāne
Elvedā itdi cümle yārāne

Ḥalk arasında güft ü gū oldu
Didiler bu Gedā delü oldu

Mihr ile meh ḫatında zerre degül
Ḥalk yanında berg-i terre degül

Bu Gedā ḫod ziyāde ʿākıl idi
ʿĀlim ü fāzıl idi kāmil idi

700. Biri eydürdi kim bu merd-i hüner
Şimdi meczüb-ı sālİK oldu meger

Biri eydürdi bu vücūd-ı laṭīf
‘Āşık olmasa olmaz idi za‘īf

Bir gül-i ter ğamından oldu zebūn
Ki benefşe gibi ṭurur maḥzūn

Hāḡ aḡa virmiş idi bir ḡikmet
Anı gören olurdu pūr ḡālet

Sözlerin cān gibi idüp maḡbūl
Bile aḡlarlar idi aḡlasa ol

705. ‘Işık idüp anı vālih ü ḡayrān
Geçdi bu ḡālet ile nice zamān

*GEDĀ-YI MAHZŪNUNḒ MECNŪN OLDUĖINUNḒ ŐIFAT-I ŐEBĪDŪR VE
AŐĖĀB-I ŐAFĀ VŪ ERBĀB-I VEFĀNUNḒ ŐEFĖAT Ū NAŐĖĖAT İTDŪĖİDŪR*

Bir seḡer dest-i Őevḡ ile eflāk
Gicenüḡ ḡara Őalın eyledi ḡāk

Leylī’nüḡ ‘ışḡı ile Mecnūnveő
Gökde zencirini sürürdi güneş

‘Āteő-i ‘ışık ile ṭutuőmuş idi
Cismine ıztırāb düşmiş idi

‘Işık ile olmuş idi dīvāne
Őoyunup girmiş idi meydāne

710. Göricek mihrden bu aḡvāli
Ḗaçdı bir bir nücūmuḡ eṭfāli

Āőinālardan aḡa bir nice merd
Didiler iy eőir-i miḡnet ü derd

Bir senüḡ gibi yoḡ emir-i kelām
‘İlm ü faḡl ile vācibü’l-ikrām

Hem-dem idinme ‘ışık pīőesini
Şıma ‘ırz u vaḡar őiőesini

Kendüḡi ḡor u mübtezel itme
‘Aḡluḡı ‘ışḡuḡ ile ṭaḡıtma

715. Ḗūblar őimdi bī-ḡaḡıḡatdūr
Anlaruḡ ‘ışıkı ‘ayn-ı zilletdūr

Sen ki ‘ilm ile zū-fünūn olasın
Ne revā ‘ışık ile zebūn olasın

Başuğa miñnet-i maħabbet üşüp
Sağa düşmez ki il diline düşüp

Bir saçı leylīyi sever diyeler
Seni mecnūn yirine bağlayalar

Bilür anı cihānda ħāl ehli
Dile artuğ düşer kemāl ehli

720. Diñle yārān sözini ve'l-ħāşıl
Çalmaz ayağda mey gibi kāmīl

Sağa el vara izzet eyleyeler
Lāyık-ı şadr-ı devlet eyleyeler

Muħtemeldür ki pādīşāh-ı cihān
Seni ide güzīde-i erkān

Bir vağar ehli kāmran olasın
Ad ile sen de bir fülān olasın

Ağa idüp naşīħati vāfir
Sözi bu resme kıldılar āħir

*NAŞİHAT İDENLERE GEDĀ-YI PÜR-MİHNETÜŇ TĀRİK-İ ŞAVĀB ÜZRE
CEVĀBIDUR*

725. Bu naşīħatleri işitdi Gedā
Eyledi cümlesini istihzā

Didi iy kavm-i vālih ü ħayrān
Mey-i ğafletle mest ü ser-gerdān

Ĥalkuñ āzādesi esir durur
Sen ğanī şanduğın faķir durur

Uşlı oldur ki ola dīvāne
Āķil oldur ki ola mestāne

Şād olan āķıbet melül oldı
Gülen ağladı ağlayan güldi

730. Yoğ durur zevķi dehr-i pür-ķahruñ
Şadrı şaff-ı ni' āldür dehrüñ

Zehri tiryākdür bu dünyānuñ
Cümle tiryāki zehrdür anuñ

Cümleden alçağ olan a' lādur
Senüñ a' lā didigüñ ednādur

Hürmet idüp saña ki halk uyar
Haberün yok seni günâha koyar

Kâşki hürmet itmeyüp kaç'ā
Günde yüz biñ kişi sögeydi saña

735. Yapılup kaşr-ı kadri oñmaz işi
Hâne-i 'ırzı yıkmayınca kişi

Kim ki nüş itdi 'ışk şerbetini
Ber-tarāf itdi halk hürmetini

Zemden incinmegi revā görmez
Anı medh itseler şafā sürmez

Virdi yārānına o zāt-ı şerif
Buña beñzer nice cevāb-ı lañif

*BİR EHL-İ TEMİZ 'AZİZE GEDĀ-YI BĪ-CĀNİ YĀRĀNİ DERMĀN İÇÜN
İLETDÜKLERİDÜR*

Vādī-i hasret içre āvāre
'Işk esiri Gedā-yı bī-çāre

740. Eyleyüp 'ışka kendüzin mu' tād
Gİtdüğince cününü oldı ziyād

Cān u dilden esirgeyüp anı
Aña dermān arar idi yārānı

Var idi bir kerāmet ıssı velī
Aşlı āl-i rasūl ü nesli 'Ali

Sebz-püş idi hem o hayru'l-āl
Berg-i sebz ile şāh-ı gönçe-mişāl

Zātı sinn-i vukūfa varmış idi
Şubh-ı şādık gibi ağarmış idi

745. Şems idi şanki rüy-ı bī-bedeli
Şa'şā'a olmuş idi aq şağalı

Nür-ı mañz idi ulu server idi
Şekli qandil-i 'arşa beñzer idi

Yüzi mir'āt-ı nür-ı Yezdānī
Her sözi vāridāt-ı Rabbānī

Dāl idi kāmēti 'ibādetde
Yoğ idi mişli her vilāyetde

Yapışup sâ' idine yârânı
Ol 'azîze iletdiler anı

750. Didiler aña iy veliyyu'llâh
Eyle bu 'âşık-ı za' ife nigâh

Diñlemez bizi sözümüz tutmaz
Nâle vü zârı halkı uyutmaz

Bir 'aceb derde mübtelâ oldu
Halka vü kendüye belâ oldu

Mest ü mecnûn-ı 'ışk u şeydâdur
İller içre bu bir temâşâdur

Luţf idüp derd-mende eyle du' â
Zâyi' olmaya uslana bu Gedâ

755. Ola kim ayrıla maḥabbetden
Kurtula bu belâ vü miḥnetden

Çünkü bu sözleri işitdi Gedâ
Ol 'azîze tazarru' itdi Gedâ

Didi iy pîr-i ḥanḳâh-ı murâd
Bir du' a it ki 'ışkum ola ziyâd

Ḳâf-ı 'ışk içre oluban 'Anḳâ
Olayın 'ayn-ı 'ışk ile bînâ

Baḳa ölmek durur vişâl ancak
'Ömrümi 'ömr-i yâre ḳatsun Ḥaḳ

760. İdeyin cismümi yolında fedâ
Cân virüp ḥâk-râh olayın aña

Söyler iken bu nev' ile ol an
Ağlayup okudu bu şi' ri hemân

ĠAZEL

Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

Hâlüme raḥm eyleyen derdüme dermân ḳılmasun
Yârdan ḡayrı gözüm yaşını kimse silmesün

'Âr ider ben mübtelâsından yitiş iy derd ü ḡam
Söyle bîmâr it beni gördükce cânân bilmesün

Cânunuz var ise iy üftâdeler yaşum gibi
Ol perî-sîmâya ḳarşu 'aḳluñuz ḡaḡılmasun

765. Yalnız seyr eylesün gün gibi ol mäh-ı münir
Sāyeveş yanınca yüzi qaralar taşılmasun

Öldüğinden sonra Yaḥyā'ya ko sögsün ol nigār
Geçmiş imān ehline niçün du'ālar kılmason

MEŞNEVİ

Oğudı ḥālet ile şi'ri Gedā
Virdi ḳalbe ziyā vü cāna şafā

Kelimātına itdiler çü nazār
Didiler kim delüden uşlu ḥaber

Bu meşel toğrı sözdür eyleme şek
Sözi virenden alan uşlu gerek

770. Ḥikmet-āmiz idi kelām-ı Gedā
Her sözi bir kitāb idi gūyā

Acıyup derd-mende yārānı
Ḳodılar kendü ḥāline anı

*GEDĀ-YI MÜBTELĀ EVVELĀ ŞĀH-I 'ĀLĪ-ŞĀNA MESTĀNE İFŞĀ-YI
MAḤABBET VE İZHĀR-I MEDEVVET İDÜP ESRĀR-KÜŞĀLİĞİ BĀ'İŞ-İ
MELĀMET OLDUĞIDUR*

Ḳışsa bezminde mest olan evbāş
Rāz-ı pinhāmı böyle eyledi fāş

Ḥāliyā ol Gedā-yı dīvāne
'İşḳ ile olmuş idi efsāne

Anı bilmişdi cümle tağ ile taş
Oldı Ferhād'a bu Gedā yoldaş

775. Buldı 'ışḳ ile iştiḥār ammā
Bilmediler kimi sever bu Gedā

Bilimezlerdi hiç o maḥzūnı
Ḳanğı Leylī'nün oldı mecnūnı

Oldı bir şem'e gerçi pervāne
Açmaz idi bu rāzı yārāne

Bilür anı cihānda pīr ü cüvān
Olımaz büy-ı 'ışḳ u müşg nihān

- Yolda bir gün Gedā-yı üftāde
Rāst geldi o serv-i āzāde
780. İçmiş idi birezgü zinde idi
‘Aklı ammā ki kendüzinde idi
- Bir yire geldi çünkü ol iki mest
Kıldılar şîşe-i hicābı şikest
- Biri mest-i şarāb-ı şîve vü nāz
Biri mest-i maḥabbet-i mümtāz
- Sāye gibi Gedā-yı bî-çāre
Ṭayanup kalmış idi dīvāre
- Derd-mendini gördi çünkü Şāh
Oldı fî'l-cümle ḥālden āgāh
785. Baıkıcağ aña ḥikmet Allāh’uñ
Ditredi cismi cümleten Şāh’uñ
- Şāha nār-ı maḥabbet itdi eşer
Kıldı ‘ayn-ı ‘ināyet ile nazar
- Didi kim ‘āşıkım gibi bu Gedā
Mübtelā itmiş anı derd ü belā
- Olmasa bend-i ‘ışkum ile esîr
‘İşkî itmez idi göñlüme te’şîr
- Şāh çünkü Gedā’ya oldu karîb
Didi ‘ışk olsun iy Gedā-yı ġarîb
790. Ğam-ı cānān ile belāda mısın
Nicesin hoş mısın şafāda mısın
- Ḥātırın şordı eyledi meyli
Geldi Mecnūn’a şanasın Leylî
- Aña luṭfindan ol ḥuceste-ḥişāl
Ḥālını bilmek için itdi su’āl
- Didi nāz ile iy vücūd-ı şerîf
Seni ‘ışk eylemiş za‘if ü naḥîf
- ‘Ālim ü nüktedāna beñzersin
Bir zarîf-i cihāna beñzersin
795. Sever isen Ḥudā’yı itme ḥazer
Sevdigün kim durur baña göster

Saņa ihsān idüp ‘atālar idem
Ola kim derdüñe devālar idem

Şoĥbet-i ĥāşına girüp varayın
Düşeyin ayağına yalvarayın

Diyeyin aña iy gül-i ĥandān
Kılma şol ‘andelibüñi giryān

Seni iy serv-i bāğ-ı ĥuld-i berīn
Toğruluğ ile sevdi ol miskīn

800. Nola oldıysa ‘ışķuñ ile Gedā
Ķanına girme tīr gibi şehā

Sen ki bir gonçe-leb sehī-ķadsin
Ĥüsñ ile tīğveş ser-āmedsin

Göriceķ kılma ol Gedā’yı ĥazīn
Ķaşlaruñ eyleme siper gibi çīn

Sevdüğini saña ĥaķīķat ile
Ola kim rām idem naşīĥat ile

ŞĀH-I ‘ĀLĪ-ŞĀNA GEDĀ-YI DİL-ĤASTE VÜ ŞĪKESTENÜŃ CEVĀBIDUR

Çünki Şāh’uñ sözin işitdi Gedā
El açup cān u dilden itdi du‘ā

805. Didi şavt-ı ĥazīn ile iy Şāh
Vire göñlün murādını Allāh

Ağlamağ ile görmez oldı gözüm
Zā‘fdan işidilmez oldı sözüm

Söyleme baña saña zaĥmet olur
Bu maĥabbet kişiyē miĥnet olur

İy olan ĥüsñ-i ĥulķ ile mümtāz
Müşfiķ-i ‘ālem ü ĥarīb-nüvāz

Sevdigüm bir zarīf-i ‘ālemdür
Şīve vü nāzda müsellemdür

810. Her ne kim dirsem andan ol yegdür
Milk-i ĥüsñ içre bir güzel begdür

Ķaşları medd-i āyet-i Ķur’ān
Ķaddi serv-i revān-ı bāğ-ı cinān

Aña şems-i cihân disem haqdur
Kadri ‘ālî vü göñli alçaqdur

Mişli yoqdur anuñ güzellerde
Añılur hüsni ile her yirde

Gösterürdüm saña ol sulţanı
Şaklayayduñ bu rāz-ı pinhānı

815. Korkaram sırrımı ‘iyān idesin
‘Işkumı halka dāstān idesin

Sevdigümün yanında iyi yüzi māh
Belki sevmek sevilme ola günāh

Sözini ol Gedā idince tamām
Diñledi anı Şāh-ı zü’l-ikrām

Bundan evvel o Şāh-ı bî-hemtā
Anı işitmiş idi icmālā

Ki o mecnūn ü vālih ü şeydā
Derd-i ‘ışkuñ esiri ya‘ni Gedā

820. Şāh’dan ğayrıyı begenmez idi
Gördüğü hūbı hūba şaymaz idi

Gerçi var idi çok perî-peyker
Göze göstermez idi zerre kadar

Dağl idüp mey gibi dehānlarına
Tolaşup müyveş miyānlarına

Kiminün zemm iderdi güftārın
Kiminün kadḥ iderdi reftārın

Her birine bahane bulur idi
Şāh medḥine mā’il olur idi

825. Sözlerinden alındı Şāh-ı cihān
Tınmayup fikre vardı nice zamān

Āhir itdi Gedā’ya girü hiṭāb
Didi kim baña göster itme hicāb

Bu huşūşa seni idem sırdāş
Tañrı haqqı için itmeme anı fāş

Söyleyince bu resme ol āfet
Diñledi hep Gedā-yı bî-tākat

Gör Gedâ'nuñ zerâfetini hemân
Şâh'a 'ıŝķ-ı nihâmı itdi' iyân

830. Kıldı ol dem tevekkül Allâh'a
Şundı bir âyîne hemân Şâh'a

Âyîne içre gördi kendüyi Şâh
Ol ta' accüble didi kim Allâh

Bu ne nâzük vücüd olur yâ Rab
Cümle rindânedür bunuñ işi hep

Bildi çün mübtelâsıdur bu Gedâ
Şâh itdi Gedâ'ya istiğnâ

Zâhirâ kaçlarını eyledi çin
Ya' ni kıldı Gedâ'ya hışm ile kîn

835. Kody yolda Gedâ-yı oldı revân
Şive vü nâz idi murâdı hemân

MEV'İZE

Rind isen 'âlem içre sen zinhâr
Hâlüne vâkıf olmasun ağıâr

Severin kal' asını vîrân it
Cân gibi 'ıŝķı dilde pinhân it

Var penâh it hıŝâr-ı inkârı
Görme hergiz ziyân-ı ağıârı

Şûretâ itme 'ıŝķuñı izhâr
'Âŝıķuñ bir bilinmedük nesi var

840. Kâdir oldukça 'ıŝķı itme 'iyân
Bir bakımda seni bilür cânân

Tuyurursañ saña cefâlar ider
Yüzine baķmayup ezâlar ider

Derd-mend ü za' if ü bî-çäre
'Âŝıķ-ı nâ-murâd u âväre

Maħrem-i derd ü mübtelâ-yı belâ
Hem-dem-i âh u nâle ya' ni Gedâ

Şaķlayımadı râz-ı pinhânı
Halka fâŝ itdi 'ıŝķ-ı cânânı

845. Şon peşimānlık aşşı itmez imiş
Guşşası tā ölince gitmez imiş

*GEDĀ-YI DĪVĀNE YĀRĀNE ESRĀR-I ‘IŞKI İZHĀR İDÜP MEŞHÜR-I
RŪZGĀR OLDUGĪDUR*

Bir gün ol mübtelā-yı miḥnet ü renc
Gördi bir yirde oynanur satrenc

Didi ne hoş maḳām olur bu maḳām
Añılur bunda nām-ı Şāh-ı benām

Bu bahāneyle bāri ben her an
İdeyin nām-ı Şāhı vird-i zebān

Ol Gedā-yı zamāne ḥasret ile
Eglenürken bu seyr-i lu‘ bet ile

850. Ḥāne-i ferzi gördi çün fi’l-ḥāl
Birine kıldı meskenetle su’āl

Didi hey hey bu zağ-ı kej-reftār
Şāh yanında niçün ide qarār

İki ruḥ yüzi şuyıdur oyunuñ
Koyuñuz ruḥları yirine bunuñ

Ne revādur ki ferz-i bī-endām
Ola hem-sāye Şāh evine müdām

Bu bahāneyle Şāh’ı itmege zıkr
Eyler idi bunuñ gibi nice fikr

855. Şāhı bir kaç kez añdı çünki Gedā
Ḥāline vākıf oldılar zürefā

Bildiler kim helākidür Şāh’uñ
‘Aşık-ı sīne-çākidür Şāh’uñ

Didiler iy ğarīb ü āvāre
Kūşe-i miḥnet içre bī-çāre

Şāh ‘āli-cenāb u sen ednā
Hem-dem olur mı pādişāha Gedā

Gel berü vazgel bu sevdādan
Saña ne fā’ide bu ğavġādan

860. Şāh senden ırağ u sen maḥzūn
Gerçi olduñ o Leylī’ye Mecnūn

Dişledi sözlerini çünkü Gedā
Yoğ imiş ‘aqluñuz didi hayfā

İrişür yāre ‘āşık-ı müştāk
Kutb-ı aqtāba Ka‘ be olmaz ırak

İ‘ timād eyle bu söze haqdur
‘Āşık olan veliyy-i muṭlaqdur

Kāmil olanı zü’l-kemāl anlar
‘Āşığı girü ehl-i hāl anlar

865. Kendüñi eyle rahmete lāyık
‘İşk-ı pāk ile ‘āşık ol ‘āşık

*‘ADŪ-YI SİYEH-RŪ ŞĀH-I BĪ-NAZĪRŪŃ GEDĀ-YI HAQĪR İLE İTTİHĀDIN
ANLAYUP BĀ‘İS-İ ‘İNĀD U FESĀD OLUP İBLĪS-MİŞĀL ŞĀH’I TELBĪS İLE
İDLĀL İTDÜGİDÜR*

Qanda kim olsa bir perī-peyker
Bir iki oñmaduğı hem-dem ider

Gün gibi olsa bir qamer-peydā
Taқılıur sāyeveş aña a‘ dā

Baqar ağızına bir haruñ her bār
Çıqmaz anuñ sözinden āḫir-i kār

Ne revādur ki bir lebi ‘İsā
İder her bir har-ı dü pāya vefā

870. Kāmilüñ guşşası ziyāde olur
Cāhilüñ ṭālī‘ i küşāde olur

‘Āşıkuñ günü miḫnet ile geqer
Yimişüñ eyüsini toñuz yer

Böyledür böyle hālī dünyānuñ
Rağbeti olmaz ehl-i ‘irfānuñ

Māni‘ i- vuşlat olan ehl-i fesād
Derd-i ‘ışkı bu yüzden itdi ziyād

Bir siyeh-rū Yezid ibni Yezid
Sāyeveş Şeh’den olmaz idi ba‘id

875. Olmuş idi gurābveş gammāz
Fitne vü ḫīle-sāz u şu‘ bede-bāz

Vācibü'l-ıktıl cılf-i bātıl idi
Şāribü'l-ıhamr kıara cāhil idi

Anadan yüzi kıara toğmış idi
Ma' Şiyet bahri anı boğmış idi

Var idi Őüretinde kıara niřān
Şanki Őöyünmiř eysi idi hemān

Fānī dūnyā gibi yalancı idi
Ėaste-i 'ıřķa kıara Őancı idi

880. Hep nıfāk idi işi insāna
Őüretā beņzer idi Őeytāna

Ol yüzi kıara mühmil ü bī-'ār
Ėřinā idi Őāh'a bir miķdār

Fitnenün başi Őer içün peyki
Küh-ı necdün o kıaraca geygi

Vardı miskīn Gedā'ya virdi selām
Eyledi meskenetle fetĖ-ı kelām

Didi iy derd-mend-i bī-tākāt
Yüregüm acıdı Őaņa ğāyet

885. Ol elif kıāmet itdi kıaddünĖi lām
Cevr idüp Őaņa virmez oldu selām

Şararup berg ü kāha dōnmüşsin
İncelüp bir giyāha dōnmüşsin

Her ne kim dirsem eyle anı kıabül
Ően baņa āĖiret kıarındaş ol

Rāzuņı Őakla çeşm-i rüşenden
Őaklama rāzuņı Őakın benden

Varayın Őāh'a meskenet ideyin
Őeni ol yāre terbiyyet ideyin

890. Yār ile 'ālem eyleyen olmaz
'Ėālem içinde bitmez iş olmaz

Őözüm ol Őāh-ı kāmrāna geçer
İde Őāyed ki Ően Gedā'ya nazar

Vuşlat-ı dilbere bulup imkān
Ola kim derdünęe olam dermān

Niçe bunun gibi hoş-âmed ile
Hile itdi Gedâ-yı haste-dile

Ol za'îf ü naḥîf ü bî-tedbîr
Oldı anuḡ hoş-âmedine esîr

895. Aldanup ol Gedâ-yı bî-mikdâr
Gül gibi açdı düşmene esrâr

Her ne kim oldı arada vâkı'c
Kıldı ol kâra yüzlüye şâyî'c

Şefkat idüp Gedâ'sına geh gâh
Ele alurdu göñlini ol Şâh

Âşinâ idi Şâh-ı devrâne
Halk şanurdu anı bigâne

Eyleyüp ol Gedâ'ya Şâh ikrâm
Virür idi uğurlayınca selâm

900. Her ne kim oldı ise nâz u niyâz
Vâkıf oldı ser-â-ser ol gammâz

Hasretinden hemân-dem ol bed-ḫâl
Varuban Şâh'ı eyledi idlâl

HASB-İ HÂL-İ ŞÂH

Didi iy şâh-ı mülk-i ḫüsn ü behâ
Nice biḡ cân u ten yolunḡda fedâ

Ṭurduḡınca zamâne var olasın
Taḫt-ı devletde ber-ḡarâr olasın

Senünḡ ardınca görenler dirler
Şâh'ı şimdi Gedâ sever dirler

905. Aḡa itseḡ uğurlayınca vefâ
Birine biḡ ḡatup ider ifşâ

Şimdi sensin cihânunḡ aḡzında
Baḡla ışlanmaz anuḡ aḡzında

Sözi olursa daḡı âb-ı ḡayât
Şaḡın anuḡla eyleme kelimât

Şâha bir bir didi bulup ḡâlî
Vâkıf olduḡı gizlü aḡvâlî

Geçdi Şāh'a Gedā'yı ol ebter
Acıyan ħar meşeldür atı geçer

910. Didügi söze oldılar şāhid
Şıñarı bir nice ħar-ı müfsid

Diñleyince sözin o rü-siyehüñ
Ġālib oldı celāli yüzi Şeh'üñ

Ġazab u ħiddet ile Şāh-ı cihān
Yazdı bir nāme ol Gedā'ya hemān

*ŞĀH-I PÜR-CEFĀ GEDĀ-YI MÜBTELĀNUŃ ESRĀR-KÜŞĀLİĠINDAN
ĤOŞNÜD OLMA YUP 'İTĀB-NĀME İLE MERDÜD İDÜP GEDĀ-YI Bİ-ĤARĀR
DAĤİ ÇĀR U NĀÇĀR OL ĠÜL-İ HEZĀR-PĀRENÜŃ REH-GÜZĀRINDAN
AYRILUP ŞEHRDEN ĠİTDÜĠİDÜR*

Evvelā nāmede ol Şāh-ı benām
ĤaĤĤ'a ħamd itdi vü rasüle selām

Didi iy āşinā-yı 'ālem-i 'ışĤ
Mübtelā-yı belā vü hem-dem-i 'ışĤ

915. Sitem-i hicr ile ferīd-i cihān
Elem-i dehr ile vaĥīd-i zamān

Bu ne küstāĥlıĤ durur ki Gedā
Hem seve Şāh'ı hem ide ifşā

'İşĤ ile bulduñ iştihār-ı tamām
Beni ĥaĤı içre eyledüñ bed-nām

Ĥılmaduñ dilde āteşini nihān
Dūd-ı āhuñdan oldı ĥaĤı 'iyān

Baņa girçeklik ile 'āşık isen
Şubĥveş mihrüm ile şādık isen

920. Nāmemi oĤuyup 'amel idesin
Ġün gibi başuñı alup ġidesin

Bendenüñ ĥākimi ki Mevlā'dur
Didügi yirde olmaĤ evlādur

Kim ki girçeklik ile 'āşık ola
Şımaz emrini yārinüñ ĤaĤ'ā

Sevdüginüñ rızāsı üzre olur
Dāimā muĤteżāsı üzre olur

Muhteżām oldurur ki nice zamān
Olasın bir yaña şu gibi revān

925. Dilüñe Şāh adını almayasın
Bir iki yıl bu şehre gelmeysin

Nār-ı fūrkatde qalbi qal idesin
Kendü kendüñi ehl-i hāl idesin

Āteş-i vaqt olup o gönçe-i ter
Nice sözler didi buña beñzer

‘ Arz idüp ol Gedā’ya rüy-ı celāl
Şāh dürdi yüzini nāme-mişāl

Ṭa‘n okına Gedā-yı kıldı nişān
Çekdi ol derd-mende tiğ-i zebān

930. Beñzedi saṭr-ı nāme şemsîre
Elif ü nūn kemān ile tîre

İki saṭrınuñ arası meşelā
Oldı der-bend-i kūh-ı derd ü belā

Hışm idüp ‘ aşıkına ol dildār
Çekti saṭrından araya dīvār

Āhîr oldı bu vech ile nāme
Virdiler ol Gedā-yı bî-nāme

HASB-İ HĀL-İ GEDĀ

Çün Gedā aldı nāme-i yāri
Ağlayup kıldı nāle vü zārī

935. Didi bu şem‘-i bezm-i cānumdur
Gönçe-i gülşen-i cinānumdur

Ṭaşı kâfūr u içi ‘ anberdür
Şeb-i qadr ile rüz-ı enverdür

Olmaya hüsn ile bunuñ bedeli
Çin maḥbûbı vü Hıṭā güzeli

Nāme-i Şāh’ı okuyunca hemān
Çāk idüp sînesini kıldı fiğān

Didi ben kendü kendüme itdüm
Rāzı olmaduğı yola gitdüm

940. Bu cünün ile eyledüm noķşān
Rāz-ı pinhānum oldı hālka ‘iyān

Fāş idüp ‘ıŝķ rāzını nāgāh
Yāri rencīde-hātır itdüm āh

Veh ki rencīde itdüm ol yāri
Gelmeydüm bu ‘āleme bāri

Uçmağa eylesem ‘aceb mi heves
Bülbül-i cāna cismüm oldı kafes

‘Āşıkā bir kazā imiş hicrān
Bir zārūrī belā imiş hicrān

945. Sevmez ol Şāh kendüyi seveni
Nola merdūd-ı ‘ālem itse beni

Mütehayyir olup bu aḥvāle
Eylar idi bu vech ile nāle

Gāh olur nāme peyk-i vuşlat olur
Gāh tīr-i kemān-ı fūrķat olur

HASB-İ HĀL-İ GEDĀ

Emr-i Şāh’ı tıtuḫ Gedā fi’l-hāl
Ġāib oldı ricāl-i gayb-mişāl

Şāh bir kıldan olsa ḫoşnūd
Bir bahāneyle eylese merdūd

950. Leb-i dilber gibi görünmez olur
Yolına sāyeveş sürinmez olur

Çarḫ gibi olur ğam ile dütāh
Yılduzı düşkün olup eyler āh

Eyleyü eyleyü fiġān u enīn
Şehrden gitdi ol Gedā miskīn

Nār-ı dilden çıkan duḫānlar ile
Girye vü nāle vü fiġānlar ile

Rakş ura ura yola girdi Gedā
Gird-bād ile şan ğubār-ı fenā

955. Her kimi gördi ise ağlatdı
Yol gibi boynını burup gitdi

Bir yüce yire çıktı didi hemân
Elvedâ' iy medîne-i cânân

Elvedâ' iy cefâsı çok cânân
İl sözine uyucu şâh-ı cihân

Kaldı hasret kıyâmete bâkî
Bilmedün veh ki kıadr-i 'uşşâkı

İşigünğden ğarîbüñi sürdüñ
Baña düşmenlerümi güldürdüñ

960. Vaţanumdan beni ırâğ itdün
Hecr ile tağum üzre tağ itdün

Eski derdümi tâzelendürdüñ
Beni hasret odına yandurduñ

Âh kim geçmedün ğünâhumdan
Böyle umulmaz idi Şâh'umdan

Eyler iken bu resme âh u figân
Oğudı derd ile bu şi'ri hemân

ĠAZEL

Mefâ'ilün fe' ilâtün mefâ'ilün fe' ilün

+ - + - / + + - - / + - + - / + + -

Bugün o merdüm-i 'âlî-nazardan ayrıldum
Gözüm yaşı gibi nür-ı başardan ayrıldum

965. Bu gice şem'ine cem' olmuş idüm ol mâhuñ
Ne kıara ğünlere kıaldum seherden ayrıldum

Diyâr-ı ğurbete yaşum gibi çıkup gitdüm
Figânlar ile o cân u cigerden ayrıldum

Firâkı-yârüm ile gitdi 'aql u şabr u kıarâr
Yazuğ degül mi baña kim nelerden ayrıldum

Şadef gibi nola çâk olsa sînem iy Yaħyâ
İki cihâna deger bir ğüherden ayrıldum

FAŞL

Oluban râzı-yı rızâ-yı Ĥudâ
Oğudı şevkı ile bu şi'ri Gedâ

970. Yaşın ırmağ idüp seħâb gibi
Taşlar ile döğündi âb gibi

Yüzini yire sürdi yaşı gibi
Çāresüz kaldı bağı başı gibi

Derd-mendüh sitāresi yoğ idi
Kara başına çāresi yoğ idi

Halk-ı ‘ālemden eyleyüp ‘uzlet
Eyler idi vuhūş ile ülfet

‘Işk ile oldı mest ü lā-yā‘ kıl
Geçdi ‘ömri bu hāl ile nice yıl

*GEDĀ-YI BĪ-ÇĀRENŪŃ ĀH-I SĪYĀHI ZŪMRE-Ī A‘DĀYA ŽARĀR U ŞĀH-I
PŪR-CEFĀYA EŞER İTDÜGİDÜR*

975. ‘Āşıkūñ kāmēti olınca kemān
Haşmını eyler āh oğına nişān

‘Āşıkūñ sen cününına kalma
Hazer eyle ilencini alma

‘Āşık-ı şādıkūñ sözi meşelā
Dönmez atılmış oğ gibi kaç‘ ā

Kılmağa bir diyarı zīr ü zeber
‘Āşıkūñ āhı ile yaşı yiter

Gelse bir ‘āşık-ı za‘ ifü’l-hāl
Bir bahāneyle var du‘āsını al

980. H̄or bakma Gedā-yı şeydāya
Urdı çün pūşt ü pāyı dünyāya

Server-i reh-revān-ı mülk-i fenā
‘Āşık-ı bī-karār ya‘ni Gedā

Gördi çünkim ziyān-ı ağıyarı
Kıbleye karşı eyledi zārī

Bulmayup vaşl-ı yārına çāre
Çekdi şemşīr-i āhı ağıyāre

Kāmētin yā idüp nitekim tīr
Urdı ağıyāre beddu‘ā ile tīr

985. H̄ağ’dan irişdi cümlesine belā
H̄ācetini kabūl itdi H̄udā

Her birisi cüvāne merg oldı
Yolına geldi itdügin buldı

‘Ămdur ‘adli H ađ Te‘  l ’nuđ
M ntağımd r bir adı Mevl ’nuğ

Kimsen ğ  ađđı kimsede  almaz
İtd ğin Şanma yoluğa gelmez

 eŐm-i b m r gibi bir g n Ő h
H ste oldu  az  ile n ğ h

990. Ő h’a itdi Ged ’nuğ  hı eşer
Kimsen ğ  hın alma eyle  azer

Şoldı bir p re ol g l-i ağmer
Issı yilden niteki đon e-i ter

Geldi bir kişi s r’at ile hem n
Didi kim iy Ged -yı Ő h-ı cih n

H ber ğ yok mı  asted r ol Ő h
Sen gidelden yatur o  ıll-ı İl h

BaŐınuđ g n gibi  ar reti var
G l y zin ğ ziy de  umreti var

995. Seyri derken sar yını n ğ h
M h-ı r ze gibi  utuldu o Ő h

 a‘ fdan bir  ay le d nmiŐd r
 aŐı gibi hil le d nmiŐd r

 eker iken o  amzeler  an er
Şimdi eyler m l yemetle n zar

Mu tarıbd r v c dı  b gibi
Őudadur g zleri  ab b gibi

Za met-i tebden oldu  ali  ar b
Ditrer ol  fit b-ı ‘  lem-t b

1000. Her kim ğ  aste olsa c n nı
D im  b - uz r olur c nı

Anı d ğlerken ol Ged -yı  az n
Ő zin đ arasına girdi hem n

C n u dilden y neldi All h’a
Bir du‘   eyledi hem n Ő h’a

H li uğ  ikmetiyle ol s ‘at
İrdi Ő h’uđ v c dına Őıđđat

Gün gibi hüsni ‘āleme taldı
Bir hilāl idi şanki bedr oldı

1005. Girü gün gibi çıkdı seyrāne
Girü gül gibi oldı mestāne

Ġamzesi girü hūn-feşān oldı
Gözleri fitne-i cihān oldı

Şıḥhate irdi ber-murād oldı
Hüsni evvelkiden ziyād oldı

*ŞĀH-I VĀCİBŪ’L-İKRĀMA GEDĀ-YI BED-NĀMUŃ MEKTŪB-I MAḤABBET
İRSĀL İTDÜĠİDŪR*

‘Āşıkun nāmesi pür- āteş olur
Deli gönlü gibi müşevveş olur

Qararur sūz-ı ‘ışk-ı a‘lādan
Tūr tağı gibi tecellādan

1010. Elifi bir zebān-ı ḥālî olur
Rāvî-i kışşā-i melālî olur

Bāları cümle bağı başı olur
Noḡtalar anda gözi yaşı olur

Cümle ḥarfî duḥān-ı āh olur
Qara baḡtı gibi siyāh olur

Bezm-i ‘ışkun o mest ü şeydāsı
Cümle ‘ālemün temāsāsı

Dār-ı gurbetde vālih ü ḥayrān
Mülk-i miḥnetde dāstān-ı cihān

1015. Mübtelā vü esīr-i bend ü belā
Şāh-ı iqlīm-i ‘ışk ya‘ni Gedā

Nāgehān oldı çün maḥall-i ‘itāb
Yazdı söz ile nāmesine cevāb

Didi şükr ol Kerīm ü Rezzāq’a
‘İşki şem‘ itdi bezm-i ‘uşşāka

Uḡradup ‘ışk-ı pāk ile rence
Qıldı Eyyüb’a derdi eglence

‘Ayn-ı Ya‘kūb’ı eyleyüp a‘mā
Cān gözin açdı bātınından aḡa

1020. Kendünün 'ıřkđdur aña maqřřđd
Yşsuf'ı bir baħane itdi Vedşd

Zđkr idşp Ĥaħķ'ı vř rasşli Gedā
Ķıldı maqřřđdı nāmesinde edā

Didi iy pādiřāh-ı devrānum
Altun şskşflş māh-ı tābānum

Ķulunı ĥasret odına yaķıcı
'Āřıķına kıya kıya baķıcı

İy gřñřl kaķıcı gřzi řehbāz
Ĥřsn iline mşsellem ř mřmtāz

1025. Dşşeli senden ayru bđ-cānem
Başdan ayaġa derd ř efgānem

Seveli iy dehānı gşnçe seni
Olmışam 'ālemřg gşzi diken

řāf dil ol begşm piyāle gibi
Ķara gřñřllř olma lāle gibi

'Arz-ı dđdār idşp tecellđ kđl
Beni ol vech ile tesellđ kđl

İy perđ-peyker ř ferđřte-ĥiřāl
'Aķlum almaķdan ise cānumı al

1030. Ķarazuġ baġa luşf u himmet ise
Beni şldşr ne deġlř zaĥmet ise

Oldđ ġam sāzına yşrek raķķāř
Ĥayra gir bu belādan eyle ĥalāř

İġen aġlatma iy kerem kānı
Nevbetine kşyşci ķurbānı

Gřzřġ ile gşrşp bu maĥzřnı
Gřġlřġ ile esirge iy ĥřnđ

Dşstı dşşmen ile bir gşrme
Beni yollarda gşrmeze urma

1035. Baġa dirseġ ki 'ıřķı itme 'iyān
Ķādir iseġ cemālřġ eyle nihān

Öpmedüm ayağını ‘ izzet ile
Ölürin ‘ aķıbet bu ĥasret ile

Ölür isem vasiyyetüm idesin
Ķabrümi atuñ ile çıĝnedesin

Sögesin dōstum toynca baña
İdesin rûhıma bu resme du‘ ā

Her yüzi Ķaranuñ sözün tütme
Beni unutduĝuñı unutma

1040. Ben kimem kim vişāle lāyık olam
Eyleyem kendümi saña hem-dem

Bu yiter baña meh-i rüşen
Seni seyr eyleyem iraklardan

Nāmemi şem‘ veş bahāne idüp
Süz u derd ile ‘ aşıķāne idüp

Yanayın nār-ı iştıyāķum ile
Aĝlayayın ĝam-ı firāķum ile

Ĥamdüli‘ llāh cefāñ ile nāçār
Dil-i dīvānem eglenür her bār

1045. Ķorķaram kim raķıb ide iĝvā
Ne cefā idesin baña ne vefā

Pertev-i mihr-i luţfuñı gözedüp
Ķāmetüñ gibi sözümi uzadup

Çok niyāz eyledüm sözüm ĥaķdur
‘ Āşıķuñ şayrulıĝı yañşakdur

Mihrümüñ zerresin idüp takrır
Yaşumuñ oldı Ķatresi taħrır

Nāme bu vech ile olup āĥır
Şāh‘a añlatdı ĥālını bir bir

1050. Yazuban diķķat-i ziyāde ile
Şāh‘a gönderdi bir piyāde ile

HASB-İ ĤĀL-İ GEDĀ

Bu sa‘ ādet yiter ki ehl-i dile
Sevdüĝi nāmesini ala ele

Nāmede yana yakıla vāfir
‘Arz ide yāre hālını bir bir

Bu murāda kaçan vuşul bulur
‘Āşık olan sevindüğinden ölür

‘Āşık-ı rind olan gurūr itmez
Re’y ü tedbirde kuşūr itmez

1055. Yāri nāmeyle imtiḥān eyler
Rāz-ı pinhānını ‘iyān eyler

Nāmesini eger oḡursa nigār
Bilür anı ki bir maḡabbeti var

Vay eger vaz‘ mı idüp taḡyir
İltifāt itmeye ḡalil ü keşir

Şādmān iken ol gül-i ḡamrā
Şundılar nāme-i Gedā’yı aḡa

Şive vü nāz ile teraḡḡum ile
Baḡdı ol nāmeye tebsüm ile

1060. Aldı ol nāme-i perīşānı
Oḡudı āḡirine dek anı

Nāz u şiveyle ḡaşların çatdı
Nāmeyi bir sehelce ḡāk itdi

Nāmeyi virene ḡitāb itdi
Zāhirā ca‘l ile ‘itāb itdi

Nice kimse bu ḡāle ‘ālim idi
Böyle itmek orada lāzım idi

Nāmeyi virdi aḡa Şāh-ı kerīm
Didi ḡıl girü ıssına teslīm

1065. İdesin ol Gedā-yı ‘ışkı melül
Diyetin nāmeḡ olmadı maḡbül

Bu cefānuḡ ziyāde lezzeti var
Zāhirā baḡma gizlü ḡikmeti var

Niceler bu ḡabūli red şandı
Dilberüḡ şivesine aldandı

Gāh olur nāzını idüp izḡār
İltifāt eylemez geḡer dildār

Añlar isen bu zevk ü şevki eger
Hak bilür nice biñ selâma deger

1070. Devlet ol ‘ aşıkı ki mañbūbı
Arada kullana bu üslūbı

Şive-i yārı ehl-i zevk añlar
Hāl-i ‘ uşşākı ehl-i şevk añlar

Mantıku’t-tayrı bilmege her bār
Ya Süleymān gerek ya ğod ‘ Attār

*ŞĀH-I ‘ ĀLĪ-CENĀBDAN İCTİNĀB İTSÜN DİYÜ GEDĀ’YA ŞĀH’I ZEMM İLE
ANĎUĎKLARIDUR*

‘ Ālem içinde derd-i bī-dermān
‘ Işkdur ‘ ışk iy ferīd-i cihān

Kim ki bīmār-ı ‘ ışk-i dilber ola
Hak’dan olur olursa aña devā

1075. ‘ İlm-i hikmetde ğazret-i Loğmān
Yazdı üç vechile velī dermān

Biri oldur ki ‘ aşık-ı yāre
‘ Ālem-i vuşlatı olur çāre

Biri dağı yoğ ise şabrı eger
Çār u nāçār ide ‘ azm-i sefer

Biri dağı hemişe yārānı
Zemm ide ‘ aşıkına yārānı

Diyeler kim ğabībūñi her bār
Bī-tekellūf öper kuçar ağıyār

1080. Bī-vefādur ğağıkāti yoğdur
Saña herğiz mağabbeti yoğdur

Sen çekersin belāsını her dem
İl şafāsın sürüp ider ‘ ālem

Eyleyince bu vech ile idlāl
Gelür elbette ‘ aşıkı bir ğāl

Olmayup sevdüğinden ol ğoşnūd
Tırmayup virür iğtimāle vücūd

Zāhirā gerçi kim ‘ inād eyler
Bu şovuk söze i‘timād eyler

1085. Bu cevāb ile ‘āşık-ı bīmār
Sevdüğinden birez olur bīzār

‘Āşıkun derdine iden tedbīr
Sözi bu yüzden eyledi takrīr

Çünkü Mecnūn-ı ‘ışk oldu Gedā
Niceler derdine arardı devā

Girü cem‘ oldı yanına yārān
Kılmağičün cünūnına dermān

Çāresüz kaldı gördiler o Gedā
Sefer olmadı aña def‘-i belā
1090. Anuñ emrinde oldılar ‘āciz
Şabra yoğ idi tākati hergiz

Raħm idüp hālīne anuñ ol an
Sögdiler Şāh’a itdiler bühtān

Şāh’dan çok şikāyet eylediler
Aña vāfir mezemmet eylediler

Kavl-i Lokmān ile idüp ‘ameli
Hayli zemm eylediler ol güzeli

Bu maķūle sözi işitdi Gedā
İ‘timād itmeyüp didi hāşā
1095. Şāh ben bildüğim Şāh ise eger
Gayrılardan irişmez aña zarar

Pākden pākdür o şems-i cihān
Hayfdur aña eylemek bühtān

Dil uzadan lebine lāl olsun
Oñmaduķ başı pāymāl olsun

Ol uzun boylu servi iki de bir
Kim ki zemm ide ola ‘ömri қаşīr

Ādemüñ oldı ādem āyīnesi
Bil ki ser-cümle ‘ālem āyīnesi
1100. Her ne kim itdünüz aña bühtān
‘Aybuñuzdur görünür anda ‘iyān

Olur ol göz kişīye ‘ayn-ı zarar
Kendü ‘aybına eylemezse nazār

Bağsa mir'āta Yūsuf-ı Ken'ān
Girü Yūsuf görünür anda hemān

Bağsa āyineye eger zengī
Görinür girü kendünüñ rengi

Ne 'acebdür bu resme ol bī-'aql
'İlm-i hikmet sözini eyledi naql

1105. Ol ki 'ālemde ehl-i ğayret olur
Her neye bağsa aña 'ibret olur

Sözlerini işitdiler bir bir
Olmadılar cevābına kādīr

Acıyup kıldılar fiğān u enīn
Gıtdiler her biri melül u ħazīn

*GEDĀ-YI ÜFTĀDENÜŃ DERD-İ Bİ-DERMĀNI ĦADDEN ZİYĀDE OLUP 'IŞK
İLE KAT KALUP GĀH MĀHA VÜ GĀH ĀFĪTĀBA ĦİTĀB İDÜP BİRİNDEN
CEVĀB GELMEYÜP ĀĦİR OL KĀDĪYÜ'L-ĦĀCĀTA MÜNĀCĀT İTDÜĞİDÜR*

Fürkat aĥvālını bilen üstād
Urdı bu resme kışşaya bünyād

Mest ü mecnūn u vālih ü şeydā
'Āşık-ı nā-murād ya' ni Gedā

1110. Keşf idüp cān gözini yürür idi
Nereye bağsa Şāh'ı görür idi

Varsa bir şöhbete eger ki Gedā
Ħāl olurdu ħayāl-i yār aña

Anda söylense nice dürlü ħaber
Ħaberi olmaz idi zerre kadar

Kul olup Şāh'a göñli anda idi
Gözi Mecnūn gibi yabanda idi

Gāh olurdu görürdi ol māhı
Ya' ni sulţān-ı ħüsn olan Şāh'ı

1115. Sürünüp sāye-i siyāh gibi
Karışu varurdu dūd-ı āh gibi

Eyler idi o māha istikbāl
Ħālını aĝlar idi ebr-mişāl

Ağlayup keşf-i rāza başlar idi
Cān u dilden niyāza başlar idi

Soñra görürdi ol za‘ifü’l-ḥāl
Şāh’ı kılmış taşavvurında ḥayāl

Gördügi Şāh’ınuḡ ḥayālî imiş
Şüret-i fikret-i muḥālî imiş

1120. Söyledügin yabana söyler imiş
Olur olmaz fesāne söyler imiş

Utanup ḥalkdan iderdi ḥicāb
Kendü kendüzine kılırdı ‘itāb

Gāh başını taşu urur idi
Gāh olup taşu başu urur idi

Ḥalka mestānelikler eyler idi
Böyle dīvānelikler eyler idi

MĀH-I SERĪ‘Ü’L-ḤAREKĀTA GEDĀ KELĪMĀT İTDÜGİDÜR

Bir gice ḥān-ḳāh-ı ‘uzletde
Ya‘ni mātem-serāy-ı ğurbetde

1125. Ḥasret-i Şāh ile Gedā-yı cihān
Yaşını itmiş idi seyl-i revān

Kimse yanında yoğ idi ki aña
Ḥālî ağlaya göñli rāḫat ola

İztirābından oldu bî-ṭāḳat
Göñli eglenmez idi bir sâ‘at

Ağlar iken o ḳara günli meger
Eyledi gökyüzinde māha naḫar

Şem‘ gibi Gedā-yı dīvāne
Yandı yağıldı māh-ı tībāne

1130. Didi iy āb-rüy-ı çarḫ-ı berīn
Ḥalka-i şoḫbet-i sipihre niğīn

Ehl-i sa‘duḡ hemişe yılduzısın
Felegün dā‘imā görür gözisün

Cānib-i rūza cām-ı revzensin
Kā’ināta çerāğ-ı rüşensin

Yücesin gerçi āfitāb gibi
Gönlün alçağ durur türāb gibi

Bir seḫā kānı zāta beñzersin
Ekrem-i kā'ināta beñzersin

1135. Yürürin ğurbet içre āvāre
Eyle ben bī-sitāreye çāre

Zulmet-i ğamda nā-bedīd oldum
Yārdan hecr ile ba'id oldum

Beni kılmazdı çağ bu deñlü ğarīb
'Āşıkun ħadrini bileydi ḫabīb

Olmışam 'ışk ile za'ifü'l-ḫāl
Kalmadı ağlamağa daḫi mecāl

'İşk-ı dildāre kim giriftārem
Nice yıllar durur ki bīmārem

1140. Yoğ mecālüm ki varam ol Şāh'a
Benüm işüm ḫalupdur Allāh'a

İy sipih-i berīne bedr-i tamām
Eyle ol Şāh'a ḫālūmi i' lām

Diyessin ol ğarīb-i bī-dermān
Kaldı ğurbetde bī-kes ü bī-cān

Sāyeveş pāyuḡa yüzün süremez
Ayda bir kere gün yüzün ğöremez

Ḥālet-i nez' a irdi ol bīmār
Dil ağız virmeyüp yatur nāçār

1145. Var aḡa cān gibi ḫarīb olığör
Eceli irmedin ḫabīb olığör

Ölmedin saḡa 'arz-ı ḫāl itsün
Āḫiret ḫaḫkını ḫelāl itsün

Gerçi' āli-cenābdur dildār
Gönül alçaqlığını itse ne var

Hic lāyık mıdur ki devletine
Şala ben derd-mendi fūrḫatine

Şubḡa dek eyledi bu resme ḫitāb
Gelmedi māhdan Gedā'ya cevāb

1150. Ağlayup baħr-i ħayrete taldı
Tāķati tāk oldı ķat ķaldı

Māhdan gördi olmadı dermān
Muntazır oldı āfitāba hemān

ĀFİTĀB-I ʿĀLEM-TĀBA ĤİTĀB İTDÜGİDÜR

Toğdı çün Şevket ile mihr-i seħer
Zulmet-i dehri ķıldı zır ü zeber

Açdı mānend-i pır-i nūrānı
Perde-i ʿayn-ı ehl-i irfānı

KeŐ idüp ʿāleme kerāmetler
Ĥalka gösterdi çok velāyetler

1155. Nażar idince āfitāba Gedā
Cān u dilden tazarruʿ itdi aņa

Didi iy nūr-ı ʿayn-ı ʿilliyyın
Şemse-i çār-tāk-ı çarĥ-ı berın

Baħr ile berre ħükmin oldı revān
Saņa dirsem ʿaceb mi Ĥızr-ı cihān

Ĥaķ bu kim seyyid-i velāyetsin
ĤızrveŐ mażhar-ı kerāmetsin

Bir senüĥ gibi var mı dünyāda
Şala bahr-i sipihre seccāde

1160. Evc-i devletde eyleyem meʿvā
Zerrece ħimmetüĥ olursa baņa

Nūr-ı Őemʿ -i çerāĥ-ı ķudretsın
Ĥüsrev-i encüm-i saʿ ādetsın

Bu cihān içre kimsenüĥ hergiz
Gözi göĥli açılmadı sensiz

Altun üsküflü bir dilāversin
Bir baķımda o Őāħʿa beĥzersin

Oldı ol Őāħ belki yoldaŐuĥ
Āsitāneyle ĥoŐ durur baŐuĥ

1165. Varur iseĥ maħalle-i Őāħʿa
Yüzüĥi sür o yüce dergāha

Yoluñ üstidür āsitāne-i Şāh
Buluşursañ o Şāh ile nāgāh

Düşesin ayağına ol hānuñ
Öpesin hāk-i pāyımı anuñ

Diyesin iy cefālar eyleyici
‘Aşıkına ezālar eyleyici

Uyma düşmen sözine hey zālīm
Bir gün ola ki olasın nādīm

1170. Başına irdi lāleveş sevdā
Delirüp tağa düşdi ebrāsā

İtmez idüñ vefāda ihmālī
Ger bileydüñ hākīkat-i hālī

Veh ki bī-rahm ü bī-şefqatsin
Gerçi bir serv-kaç kıyāmetsin

Derd-mende ezā için maḥzā
Nice kez eyledüñ raķibe vefā

Ķorķaram kim kemend-i nāle vü āh
Bir gün ola tuta seni iy māh

1175. Kim ki ‘aşıklarınuñ āhın alur
‘Aķıbet sāyeveş yolına gelür

Merḥamet eyle iy kamer-sīmā
Ol sa‘ādetlü başuñ için aña

Nār-ı ‘ışkıñı kıl birez teskīn
İtme ‘aşıklar içre anı ḥazīn

Ağlamağ ile iy gül-i ra‘nā
Oldı nergis gibi Gedā a‘ mā

Ķılma seng-i belāya anı nişān
Derd-i hicrāna itmeyüp dermān

1180. İy güzellikde Yūsuf-ı şānī
Görmeze urma pīr-i Ken‘ān’ı

Niçe bir fūrķat ü cefā niçe bir
Niçe bir ḥasret ü belā niçe bir

Olmadı mı bu guşşa pāyānī
Yoğ mıdur fūrķatinüñ oranı

Gönül alçaklığını eyleyesin
Şâha bir bir didüklerüm diyesin

Diyesin çekdüğimi dildâre
Kâr ide şâyed ol cefakâre

1185. Ola kim sūzum ile germ idesin
K̄alb-i pūlād-ı yāri nerm idesin

Belki ma‘ k̄üle k̄ā’ il eyleyesin
Ol sehī k̄addi mā’ il eyleyesin

Mihr-i eflāke keşf-i rāz itdi
Nice bunun gibi niyaz itdi

Kıldı h̄urşīdi k̄ible-i h̄ac̄āt
Raṭb u yābisden eyledi kelimāt

Gördi kim āfitāb-ı ‘ ālem-tāb
Virmedi zerrece sözine cevāb

1190. Bezm-i ḥayretde bī-ḥuzūr oldı
Cāmveş yaş ile gözi ṭoldı

Ağlayup ḥasret ile didi Gedā
Sözümü kimse diñlemez ḥayfā

Olmasun kimseler cihānda ğarīb
Olmasun kimseler esīr-i ḥabīb

Nola ‘ uşşāk olursa sedd-i belā
Evliyāya irer eşedd-i belā

‘ Āşığı ğamdan eylemez ḥālī
Böyledür böyle ‘ ālemün ḥālī

1195. Olmadı mihr ü mehden aña devā
‘ Ākıbet ḥoş tedārik itdi Gedā

Gördi kim fūrkat oldı ṭul u dırāz
Kıldı ol bī-niyāza ‘ arz-ı niyāz

Didi iy ḥikmet ıssı Rabb-ı Hudā
Senden olur olursa derde devā

HUDĀ-YI BĪ-NĪYĀZA NĪYĀZ İTDÜGİDÜR

İy cihān ḥalkına olan ma‘ būd
Ekrem ü erḥam ü şefi‘ ü vedūd

İy kamuya murādını virici
Hasreti hasrete kavuşdurıcı

1200. Kār-sāz-ı ‘umūr-ı haste-dilān
Dil-nüvāz-ı dil-i şikeste-dilān

Şāh’ı itdüklerine nādım kıl
Dil-i sengīnini mülāyim kıl

Çulına ‘ayn-ı luṭf ile baḫsun
Şu gibi gönli alçağa aḫsun

Gerçi Şāh ehl-i ‘ıṣṣka rāğıbdur
Baḫa rüy-ı celāli ğālibdür

Ġonçe gibi geçüp tebessüm ile
Nazār itsün baḫa teraḫḫum ile

1205. Egilüp bād-ı raḫmet ile müdām
Virisün ol serv-ḫad faḫīre selām

‘Ālem-i kibriyān ḫaḫḫı için
Ehl-i ḫāle rızān ḫaḫḫı için

Dü cihān içre biḫ bir aduḫ için
Çapuḫa yüz süren ‘ibāduḫ için

Enbiyānuḫ niyāzı ḫaḫḫı için
Evliyānuḫ namāzı ḫaḫḫı için

Nūr-ı pāk-i cebīn-i Aḫmed için
Ḫātemü’l-enbiyā Muḫammed için

1210. Dil-i Ya‘ḫūb’uḫ inkisārı için
Derd-i Eyyūb’uḫ iştihārı için

Ġam-ı yāruḫ sürürü ḫaḫḫı için
Nūr-ı ‘ıṣṣkuḫ zuhūrü ḫaḫḫı için

‘Āşıkuḫ nāle vü fiğānı için
‘Ālem-i vuşlatı zamānı için

Çalb-i Ferḫād’ı yakan āzar için
Ṭağları inleden fiğānlar için

Dil-i Mecnūn’da zevḫ ü ḫālet için
‘ıṣṣk ile fāş olan velāyet için

1215. Bülbülüḫ āh-ı sūz-nāki için
Gül gibi sīnesinde çāki için

Ka‘benün nūr-ı pāki ḥaqqı için
Āsitānında ḥāki ḥaqqı için

Qıblenün çār-sūyı ḥaqqı için
Zemzemün yüzi şuyı ḥaqqı için

Ehl-i derdün kemāl-i şabri için
Nefsine eyledügi cebri için

Ol Gedā ḥācetin dırāz itdi
Ḥaqq’a bu vech ile niyaz itdi

1220. Yalvarınca Ḥudā’ya bir mazlūm
Anı ḥāşā ki eyleye maḥrūm

Nā-murād idüp itmez anı melūl
‘Ākıbet ḥācetin ider maḥbūl

*BİR DELLĀL-İ ŞİRİN-KĀR GEDĀ-YI Bİ-ÇĀREYİ ĞULĀM-I ZER-ĞİRĪDE
ŞEKLĪNE KOYUP BĀZĀRDA YŪSUFVĀR OL NĀ-MURĀDI MEZĀD
İTDÜĞİDŪR*

Cān u dilden niyāz idince Gedā
Ḥācetini ḳabūl ḳıldı Ḥudā

Oldı Ḥaqq’un ‘ināyeti fi’l-ḥāl
Aḡa yüz tıtdı devlet ü iḳbāl

Kim ki zemm eylese Gedā’yı eger
Aḡa ḥışm ile eyler oldı nazār

1225. Raḡm idüp ol Gedā-yı bī-cāne
Bir bahāne arardı iḡsāne

Gelmelü olsa ādeme devlet
Yıdilür bir ḳıl ile bī-zaḡmet

Ğitmelü olsa eylemeḡ tedbīr
Ṭutamaz anı bend ile zincir

Bir iki yıl Gedā çü eyledi şabr
Şabr ile eyler idi kendüne cebr

Ol ḥaḳīr ü ḡarīḳ-i nār-ı firāḳ
Ol faḳīr ü ḡarīḳ-i baḡr-i vifāḳ

1230. Şabr işi irdi çünki pāyāne
Geldi nā-gāḡ o şehr-i cānāne

Şehr içinde aradı Şāh'ı Gedā
Kār idüp Şāh'ıñ iştiyākı aña

Dir idi halka eyleyüp zārī
Görmedünüz mi ol cefākārı

‘Acabā kadayıki ol hūnī
Leylī'ye irgürün bu Mecnūn'ı

Yoq mıdur şimdi bir faķır ü ganī
Bir baḥāneyle Şāh'a ilte beni

1235. ‘Işķ idüp anı bī-ser ü sāmān
Eyler iken bu resme āh u fiğān

Geldi nā-geh Gedā'ya bir dellāl
Didi iy nā-murād-ı kūy-ı vişāl

Gösterürdüm cemāl-i Şāh'ı saña
Eyleyeydün faķire bir ḥayr-du‘ ā

Ehl-i ‘işķuñ du‘ āsını her gāh
Müstecāb eylemiş durur Allāh

Çekeyin her ne ise zaḥmetünji
İdeyin diķķat ile hizmetünji

1240. Böyle dirken o ‘āşık-ı bī-cān
Kıldı dellāle himmet ü iḥsān

Kaldurup ellerin du‘ ā itdi
Dest-i luṭf ile merḥabā itdi

Didi raḥm eyle ben dil-fiğāre
Görmege Şāh'ı eyle bir çāre

Şimdi kim ḥāk-i pāy-ı ‘uşşāķam
Görmege Şāh'ı ḥayli müştāķam

Ecel irişmedin bu bīmāre
Sebeb ol seyr-i rūy-ı dildāre

1245. Hālını ağlayınca dellāle
Oldı meşgūl ḥile vü āle

Acıyup derd-mende ol dellāl
Kılmadı bu ḥuşūşda ihmāl

Şatılık kula döndürüp ol an
Şürete koydı ol Gedā'yı hemān

Ƙoydı bir vaz‘a ol suhendānı
Bilmez idi gören kişi anı

Ƙalk içinde birez ki seyr itdi
Şāh yanına toğrılup gitdi

1250. Derd-i ‘ışkına eyleyüp çāre
Elini aldı geldi bāzāre

Vardı anuñla itdi Şāh’a du‘ ā
Didi iy pādişāh-ı hūsn ü bahā

Şatılığdur bu bende-i miskīn
Nice gündür gezer melūl u hāzīn

H‘āceler Ƙadrini bunuñ bilimez
Kimse miskīni isteyüp dilemez

Sen alursañ eger melūl olmaz
Şāh’dan ğayrısına Ƙul olmaz

1255. Almaz iseñ de eyle aña nazar
Ma‘ rifet ehli kāmile beñzer

Bir günāh eylemiş bu bī-çāre
Girdi Yūsuf-mişāl bāzāre

Ğam degül Ƙul günāhsuz olmaz
‘Āşık-ı şādık āhsuz olmaz

Ađladup derd-mendi itme melūl
Eyle Ƙapuñda ‘aybı ile Ƙabūl

Böyle diyüp öninde ol hānuñ
Muntazır oldu emrine anuñ

1260. Şāh bağdı Gedā’sını bildi
Gözi ucıyla merħabā Ƙıldı

Arada oldu nice nāz u niyāz
VāƘıf olmadı düşmen-i ğammāz

Döndi dellāle Şāh itdi hiťāb
Virdi biñ nāz u şive ile cevāb

Bu ğarībi melūl itme didi
Bize Ƙanışmayınca şatma didi

Mihr ile bir hilāl iken o Gedā
Müşterī oldu aña şems-i duħā

1265. ‘Āşık olınca derd ile Eyyüb
‘Āşıkun ‘āşıkı olur maḥbûb

‘Işk-ı Mecnûn kaçan ki gâlib olur
Aña Leyli hemîşe tâlib olur

Şâh’dan çün Gedâ vefâ gördi
Ḥaqq’a şükr eyleyüp şafâ sürdi

Dil-i bîmârı hoş olup gâyet
Yirine geldi cāmı ol sâ‘at

*GEDĀ-YI ŞİRİN-KĀR TERK-İ NĀMŪS U ‘ĀR İDŪP BİR ESB-İ LĀĠGARA
SŪVĀR OLUP OL GONÇE-İ ḤANDĀNI PŪR-ŞAFĀ İTMEĠÇŪN ḤALKA
TEMĀŞĀ OLDUĠDUR*

Bir zarîf-i cihân idi ol Şâh
Ḥazz iderdi laṭîfeden her gâh

1270. Nüktedân idi pür-ma‘ârif idi
Sözleri nükte vü leṭâif idi

Bir temâşâyâ kim kılaydı nazar
Şād u ḥandân olurdu ol gül-i ter

Armağan idi bir laṭife aña
‘Aḳabince iderdi luṭf u ‘atâ

Bir seḫer ol Gedâ-yı şîrîn-kâr
Bir za‘îf ata varup oldu sŭvâr

Ṭonı ağ idi gerçi baḫtı siyâh
Yimemiş şanki ‘ömri içre giyâh

1275. Dir idi yağırın gören yârân
Kızıl adadur Aḳdeniz’de hemân

Gele bakmağ için her ehl-i nazar
Gel gel itmişdi anı yağırlar

Ḥŭn-ı zaḫmı aḳardı yürise ol
Başduğı yir olurdu sâgar-i mül

Güc ile düşmeyince yatmaz idi
Adımına ḥarâm katmaz idi

Egilüp şaḫmanuz düşerdi o ḥod
Geh rŭkŭ‘ eyler idi gâh sŭcŭd

1280. Yaşınuñ yağmurın idüp seyyāl
Karnı gürülder idi ra‘ d-miṣāl

Gelür idi hemīşe menzīle geç
Nūḥ devrinde taşımışdı kireç

Olmış di meger anuñ ‘ameli
Kamçı urmaqdan ağırırdı eli

Başı meydānda top idi ol an
Dört ayağı idi birer çevgān

Leşine konmağ için anda meger
Kargalar oldu gökde bir leşker
1285. Felek anı vuḥūşa ṣāh itmiş
Kargalar leşkerin sipāh itmiş

Ādemi ‘ışk gör ne ḥāle koyar
Dāimā muḳtezā-yı ‘ışka uyar

‘Aceb olmaya Şeyḥ Şan‘ān’a
‘İşk ile girse şekl-i ruhbāna

Yār gönline ‘āşık-ı ḥayrān
Her ne hoş gelse eyler anı hemān

Kendü bu vech ile olup maḍhek
Sürdi atını Şāh işigine dek
1290. Didiler Şāh’a geldi bir atlu
Atlu ammā ‘azīm heybetlü

Hamza gibi dilāvere beḫzer
Bindügi atı aşkara beḫzer

Ditredür yiri eylese ḥarekāt
Kimse görmüş degül bunuñ gibi at

Şāh çıkdı sarāydan ol ḥīn
Gördi bir esb-i lāgar u miskīn

Üf dir iseñ uçar ziyāde za‘īf
Oldı güyā riyāzet ile naḥīf
1295. Didi üstindeki Gedā ancaḳ
Allāh Allāh o mübtelā ancaḳ

Bu atuñ ḥāline olup ḥayrān
Nāz ile geldi ol gül-i ḥandān

Bu yağa ol Gedā-yı şehr-i melāl
Gördi hoş geldi Şāh'a bu aḥvāl

Bir iki urdı tāziyāne ile
Şāh'ı güldürdi ol bahāne ile

Himmete lāyık eyle kendüñi tek
Beglerüñ luḫfına bahāne gerek

1300. Turur iken Gedā ile ol at
Derd-mend ata irdi vaḫt-i memāt

Bilmezin atına ne oldı hemān
Düşüben atı öldi ḫaldı yayan

Oḫını atdı yayını yaşdı
Ḫurt boğazına ciger aşdı

Hey ne yügrük imiş ol esb-i revān
Bir adım oldı aña iki cihān

Yaḫasın çāk idüp fiḡān itdi
Yaşı ırmaḡını revān itdi

1305. Ağlamağa bahāne buldı Gedā
Didi biñ nāle ile vāveylā

İy cihān içre Düldül-i şānī
Yalnız mı ḫoduñ bu giryānı

Firḫatüñle beni ḡarīb itdüñ
Ġam-ı hicrān ile ḫoduñ gitdüñ

Ḫanı ol dem ki saña hem-dem idüm
Rüz u şeb ḫizmetüñde maḫrem idüm

Beni bu derde uğradup derde
Baña zılm eyledüñ bu illerde

1310. Ölümümi umar idüm her dem
Ummaz idüm ki ben bu ḫāli görem

Nāleler kim iderdi bī-çāre
Ṭoḫınurdu bir ucu dildāre

Ol Gedā Şāh'a bu zerāfet ile
‘Arz-ı ḫāl eyledi kināyet ile

*ŞİFAT-I BAHĀRLA PŪR-ENVĀR ÇEMENDE EZHĀR GÖKYÜZİNDE ENCŪM-
KĪRDĀR ḤAYĀT-CEVĀB MŪCĪB-FERAḤ U MĀNĪ'-İ TARAḤ OLDUĞI MAḶĀM-I
DĪL-GŪŞĀDUR KĪ ZĪKR OLINUR*

Ṭŭṭī-i sebze-zār-ı bāğ-ı beyān
Kelimāta bu resme açdı dehān

Bir dem irdi ki güldi rūy-ı cihān
Vaşl ile şanki ' aşık-ı giryān

1315. Gülşene Hıızır irüp yitişdi bahār
Olmış iken zebŭn-ı zaḥmet-i ḥār

Döndi gökyüzine fezā-yı çemen
Lāleler oldı encŭm-i rüşen

Yüce tağlarda açılursa maḥal
Oldı her āsŭmānī lāle zuḥal

Gül-i ḥūbuḡ benefşe çākeridür
Belki ol āfitāba müşteridür

Mihr ü māhuḡ mişālidür güller
Şanki meriḥdür қaranfüller

1320. Eline aldı ḥāmesin zanbağ
Benzemişdür ' uṭaride el-ḥağ

Bezm-i gülşende gösterür didār
Zühre güyā ki oldı zŭlf-i niğār

Lāle-i zerd ile gül-i aşfer
Gökde қuyruқlu yıldıza beñzer

Ṭŭṭī-i sebz-püşı eyleme şek
Oldı güyā yeşil қanatlu melek

Bir nihāl ūzre iki nergis-i ter
' Aynı ile terāzŭya beñzer

1325. Ra' dveş bülbül āh ü zār idicek
Uyur iken uyandı cŭmle çiçek

Oluban ' ayn-ı andelib seḥāb
Ağlayup gülşene dökerdi gül-āb

Gāh olur yāsemīn-mişāl şihāb
Yire eylerdi kendŭzin pertāb

Āl-i ‘Osmān durur gül-i ħamrā
Sā’iri hep yeñiçeridür aña

Gül budağında gonçeler gūyā
Oldı pervīn-i gülşen-i ħađrā

1330. Gül ile lāleden meger ol ħīn
Dağlar yaqdı sīnesine zemīn

Bezm-i gülşende şem‘ idi güller
Aña pervāne idi bülbüller

Bir yeşil қаşra döndi rūy-ı çemen
Oldı cām-ı zebercedī sūsen

Her çiçek şanki cām-ı rūşendür
Gonçe-i ebkār ya ne gülşendür

Çıkarup başlarını leyl ü nehār
Seyr ider ħalkı şāhidān-ı bahār

1335. Ĥār đarbını çekmeden her bār
Göngök oldı cism-i bülbül-i zār

Qılmağa zīnet-i cihāna nazar
Başdan ayağa dīde oldı şecer

Her dıraht oldı Tūr-ı Mūsāvār
Aq şüküfeyle ħarqa-i envār

Çimenüñ baħrine viren revnaq
Qıldı bülbül yuvaların zevraq

Oldı eşcārda çiçek peydā
Yelken açdı qadırgalar gūyā

1340. Keşti-i baħr-ı sebzevāta meger
Yāsemen oldı bir gūmiş lenger

Gülşen içre ricāl-i ħayb-mişāl
Cevelān eyler idi bād-ı şimāl

Bu maħalde Gedā-yı kūy-ı nigār
Gördi kim ‘ālemüñ güzelligi var

Gitdi bir yaña bād gibi hemān
Oldı bir gülşene şu gibi revān

Gördi bir bāħbān-ı nādānı
Değşürür gonçe-i gül-sitānı

1345. İrişüp güllere niteki ecel
Koparup ‘ömrine virürdi hıalel

Gülleri bāğ bāğ eyler idi
Vaṭanından ırağ eyler idi

Bāğbānuḡ olup işine ḡazın
Yolunurdi benefşe-i miskın

Nitekim şāh-ı zālīm ü bī-bāk
Zer için nergisi iderdi helāk

Lālenüḡ ḡanına girüp ol dem
Koparup varlığın iderdi ‘adem

1350. Kafesi bülbüle idüp mesken
Gözine kıldı gülşeni küllhen

Gördi bu zulm ü ḡayfi anda hemān
Bāğbāna Gedā’yı Şāh-ı cihān

Didi iy bī-mürüvvet ü zālīm
Bir iş itme ki olasın nādīm

Koparup kıılma gülleri ma‘būn
Gül yiter saḡa bu dil-i pür-ḡūn

‘Işık idüpdür benefşeyi mecnūn
Bāğda eyleme anı maḡzūn

1355. Beni ḡışm ile öldür eyle ḡazab
Nergisüḡ mestine gel olma sebeb

Lāle bir baḡrı yufḡa ‘āşıkdur
ḡanına girme aḡa yazuḡdur

Eyleme şayd-ı ‘andelibe heves
Gel beni kııl esir-i bend ü kafes

‘Ālemüḡ sebzevātı cümle şaḡıḡ
ḡaḡ Te‘ālā için ider tesbīḡ

Kim ki tesbīḡ-i ḡaḡḡ’a māni‘ ola
Aḡa şeyṭān diseḡ maḡall ü sezā

1360. Bir giyāhı koparma ‘isyāndan
Ma‘nide ḡatl-i nefsi insāndan

Bu maķüle idüp nice kelimât
Pend ile bâġbâna virdi ħayât

Kimde kim ola ‘ aql u şab‘ -ı selim
Dâimâ Ĥaķ sözi ider teslim

*ŞĀH-I GÜZİN-İ HEM-NİŞİN OLAN MEH-CEBİNLER GÜLİSTĀNA SEYRĀNA
GELÜP CĀM-I SÜRÜR-ENCĀM İLE İŞRET-İ MÜDĀM İDÜP ŞĀH YĀRĀNINA
SER-GÜZEŞTLERİNDEN HİKĀYET TEKELLÜF İTDÜGİDÜR*

Söyleşürken Gedâ bu ħayret ile
Şâh geldi o bâġa devlet ile

Şürete gelmeyüp Gedâ-yı cihân
Dehen-i yâr gibi oldu nihân

1365. Bir alay ħüb-rûlar ile meger
Seyre gelmiş idi ol meh-i enver

Ĥüsn ile şems idi o meh-pâre
Sâ’iri çevresinde seyyâre

Dil-rübâlarla hem-nişin oldu
Ĥalkâ-i şoġbete nigîn oldu

Murġ u mâhî o bezme oldu kebâb
Sâġar-ı gülden içdiler mey-i nâb

Öpüşüp her nigâr-ı ġonçe-dehen
Gül kıparurdu biri birinden

1370. Nâylar nâle vü figân itdi
Dil-i maġzûnı şâdmân itdi

Her ne yirde ki nûş-ı bâde olur
Eksilür ġam şafâ ziyâde olur

Neyler olurdu bir yaġa nâlân
Bir yaġa ‘ andelîb iderdi figân

Bülbülüġ biri ħayli cüş itdi
Şâh gül gibi anı ġüş itdi

Didi bu bülbül-i bülend-âvâz
Ĥonçe nâz itdügince itdi niyâz

1375. Bâreka’llâh bu ‘ âşıkâne şadâ
Câm-ı mey gibi virdi câna şafâ

Ser-i eřcārda ider feryād
Bī-sütūn üzre nitekim Ferhād

Var durur anda bir niřāne-i ‘ işk
Oldı āvāzı tāziyāne-i ‘ işk

Bülbüli medh idince řāh-ı kerīm
Cümle yārānı eyledi teslīm

řoĥbet içinde bir perī-sīmā
Dil ü cān ile řāh’a itdi du‘ ā

1380. Terbiyyet eyleyüp Gedā’yı hemān
Didi iy řāh-ı ĥayl-i maĥbübān

şol Gedā kim ĥapuĥda bir ĥaldur
Gülsitānuĥda mest bülbüldür

Bülbül oldur ki nāle ile müdām
Gice vü gündüz eylemez ārām

Ĥān-ĥāh-ı cihānda iy meh-rū
Olur imiş ĥıraq gibi ĥaraĥu

Meger āvāzı beĥzemez ‘ ūda
Bülbül uymaz řadā-yı Dāvūd’a

1385. Nola ‘ iřkuĥla olsa mecnūnuĥ
Ĥıymetin bil o dürr-i meknūnuĥ

Süz-ı ‘ işk ile nāle itse Gedā
Öykünemez hezār bülbül aĥa

Ben anuĥ ‘ āřıkı olaydum eger
Ol baĥa ‘ āřık olsa iy server

Ol Gedā mübtelā olaydı baĥa
‘ Ömrüm olduĥca ĥul olaydum aĥa

‘ Aĥlına irdi bir cünūn-ı řarīĥ
Oldı zincir-i ‘ işk aĥa tesbīĥ

1390. Raĥmuĥı ĥıl cünūnına māni‘
Bir kemāl ehli olmasun zāyi‘

Kimden irse bir ehl-i ‘ ilme zarar
Ĥařre dek ĥalk aĥa la‘ net ider

Kim ki bir ehl-i fazla itse ‘ aĥā
İşidenler du‘ ālar eyler aĥa

‘ Ālimūñ mevtine buyurdı rasūl
‘ Ālemūñ mevti gibidür didi ol

Şıma şol gevheri cihānda şehā
Aña dünyā ħarācı ola behā

1395. ‘ Āşıkā mihrūñ olsun iy meh-rū
Tañrınuñ dōstına olma ‘ adū

Nice yüz yıl dōne sipihr-i cihān
Bir kemāl ehlini kılnca ‘ iyān

Ĥāline baķ mürüvvet eyle aña
Keremūñden ‘ ināyet eyle aña

Āferīnler o ‘ āşık-ı zāre
Ĥūblar terbiyet ide yāre

Olur iken bu nev‘ ile kelimāt
İrdi āvān-ı leyl ile zulemāt

ŞIFAT-I ŞEB ‘ İŞ-İ MÜRETTEB

1400. Yaķdı eflākde ķamer bir şem‘
Oldı pervāneveş nücūm aña cem‘

Ĥılmaġa yār şöĥbetin tezyīn
Geldi bir deste şem‘ ile pervīn

Oldı gūyā ki gōkde bedr-i tamām
Bezm-i cānān içinde bir tolu cām

Māh-rūlarla ol şeb-i deycūr
Oldı şankim sevād-ı dīde-i ĥūr

Virdiler girü şöĥbete zīver
Oldı bezmūñ görür gözi sāġer

1405. Şımaġa ya‘ ni ġuşşa düşmenini
Giydi anda şurāĥī cevşenini

Ĥılmaġa ‘ asker-i ġam ile şavaş
Ĥadeĥ oldı orada ĥazır baş

Leşker-i ġuşşa ile kılnmaġa ceng
Neyi tīr itdi ķurdı yayını çeng

Çekdi bu rezm için şurāĥī livā
Al pervāzıdur mey-i ĥamrā

ıldılar arada řarāb ile āl
şıldılar   asker-i ğamı fi'l-hāl

1410. Bu sūr ile ol perī-rūlar
Biri birine içdi  olular

Ğun gibi başa  ıkdı terbiyyet
řoĥbet ehline virdi germiyyet

Her yaşadan niyāza başladılar
Biri birine nāza başladılar

 ak olup řevĥ ile niĥāb-ı ĥicāb
řāh destūrı içdiler mey-i nāb

Yanaĝı ğul ğul oldu her birinūĝ
Dilleri būlbūl oldu her birinūĝ

1415. Cānına cān  atup o řāh-ı benām
Rūĥ-ı řānīden içdi bir nice cām

 unki řāh'ıĝ gōzine geldi řarāb
ıldı dilberlere o demde ĥitāb

Didi iy ĥūsn ile perī-rūlar
ařları fitne  eřmi cādūlar

Sōzlerūĝuz ĝidā-yı rūĥ ancaĥ
řoĥbetūĝuz cilā-yı rūĥ ancaĥ

Her biriĝuz birer ĥidāyet idūĝ
  Ařıĥāne birer rivāyet idūĝ

1420. Ol ĥikāyet şu  avl ile ammā
Bařuĝuzdan ge en  aziyye ola

ĥIKĀYET-Ī MAĥBŪB-I EVVEL

ĥūblar  avl-i řāh'ı ĝuř itdi
İ lerinden birisi cūř itdi

Didi var idi bir ĝarīb ũ faĥīr
Derd-i   iřĥumla olmiş idi esīr

Hergiz ayrılmaz idi  apumdan
Rūz u řeb gitmez idi  apumdan

Beni gōrdũkce eyler idi du  ā
Nice yıllar mũlāzım oldu başa

1425. Beni halk içre eyledi bed-nām
Baña anuñla ta' n iderdi ' avām
- İşigümden kesilmesi hergiz
' Aķıbet eyledi beni ' āciz
- Didüm aña ki iy Һarīş-i cihān
Niçe bir idesin Һapumda fiġān
- Saña ' işķum cihānda virdi vücūd
Baña söyle ne ise her maķşūd
- Ola kim iltimāsıñ olmaya red
Ber-murād eyleyem seni şāyed
1430. Böyle diyince kendüden gitdi
Sevinüp cānı Һaķķ'a şükr itdi
- Aġlayup baña keşf-i rāz itdi
Beni öldür düyü niyāz itdi
- Devlet ol mübtelāya kim bī-bāk
Ola sevdüginüñ elinde helāk
- Һaşılı Һatlı-i nefse Һaşd itdüm
Anı bir cānibe alup gitdüm
- Çekdüm ol derd-mendi tenhāya
Bile gitdüm anuñ ile şaħrāya
1435. Elini ayaġımı bend itdüm
Girü döndüm ben aña pend itdüm
- Didüm iy derd-i ' işķ Һayrānı
Tatludur ādem oġlınıñ cānı
- Ger peşimān iseñ Һalās ideyin
Döneyüm girü Һāneme gideyin
- Sözümü dinleyince oldu melül
Görmedi pendümi benüm ma' ķül
- Girü yalvardı ol faķir ü Һaķir
Didi Һayr işi eyleme te' ħir
1440. Māni' -i vuşlat oldu baña cesed
Baña ölmek durur Һayāt-ı ebed
- Gördüm ol sālīk-i diyār-ı ' adem
Cān virür ölmege yolumda o dem

Hışm idüp yüzini yire sürdüm
Aña vafir tabancalar urdum

Gözinüñ karşıusunda ben ol hîn
Eyledüm bir bıçağımı keskin

Biñ niyâz ile girü didi baña
Bileme şol bıçağını şanemâ

1445. Beni yüz biñ ezâ ile öldür
Nice dürlü cezâ ile öldür

Toprağa sür yüzümi zillet ile
Cânımı al benüm bu lezzet ile

Böyle dirken o mest-i lâ-ya‘ kı1
Ėazaba geldüm anda ve’l-hâşıl

İrişüp sînesine sanki ecel
Gerdenine anuñ uzatdum el

Şol elüme anuñ başın aldum
Boynına ol bıçağ ile çaldum

1450. Bıçağın arkası idi ammâ
Ėarażum imtiĖhân idi maĖzâ

İĞtirâz itmedi ölümden hiç
Başını zerre deñlü kılmadı piç

Çünki bu Ėâlini anuñ gördüm
Ağlayup yüzine yüzüm sürdüm

‘Ėaşık-ı şâdıķ olduğın bildüm
Ėayra girdüm aña vefâ kıldum

Eyledüm cân gibi anı maķbül
Şimdi daği muşâğibümdür ol

İ‘TİRÂZ-I ŞÂH

1455. Diñledi çün sözini Şâh-ı cihân
Didi ‘ışķında var imiş noķşân

‘İşķı ‘aşıkıların bulınca kemâl
Olur ol derd-i ‘ışķ-ı yâr ile lâl

Kelîmâta anuñ dili varamaz
Dilbere çaķ bu deñlü yalvaramaz

Gerçi ölmekden ihtirâz itmez
Yâre öldür diyü niyâz itmez

Tütalum öldüre anı dilber
Sevdüğün kişi zaḥmete mi koyar

1460. Ol ki şâm u seḥer mülâzım idi
Ġılzet itmek aḡa ne lâzım idi

‘Āşıkā bu yiter ki haftada bir
Ola kūyında dilberüḡ zāhir

Sevdüğünü görince nite ki māh
Baḡa aḡa ırâḡdan eyleye āh

İde şavt-ı ḡazān ile zārī
Çeke ḡullāb-ı āh ile yārī

Söyleyince bu resme Şāh-ı cihān
İ‘tirāzına ḡā’ il oldı hemān

HİKĀYET-İ MAḤBŪB-İ ŞĀNĪ

1465. Biri daḡı o meh-liḡālardan
Eyledi bir ḡikāyeti rüşen

Didi derd ehli içre bir abdāl
Benüm üftādem idi sāye-mişāl

Vaşlumı eyleyüp ümīd ü recā
ḡayliden ‘āşık olmuş idi baḡa

Sehv ile bir gün ol zā‘if meger
Eyledi diḡḡat ile baḡa nazār

Ġāzab ile aḡa ‘itāb itdüm
Ne baḡarsın diyü ḡitāb itdüm

1470. ḡıldı sırr-ı nihān-ı ‘ışḡı ‘iyān
Urdı bir gözünü çıkardı hemān

Vāḡidü’l-‘ayn olup o ‘āşık-ı ḡāş
Dīde ḡaydından itdi cānı ḡalāş

Didi şevḡ ile eyleyüp zārī
Çıksun ol göz ki incide yārī

Mübtelā itdi saḡa iy mehveş
Bu göz urmuş durur dile āteş

Çünkü küstâhlıg ile itdi nazar
Nola başdan çıkarsa dide-i ter

1475. Çıkdı ise gözüm maḥall ü sezā
Bir olur ‘aynı ‘āşıkun zīrā

Çarḥ-ı rif‘ atde yılduzum sensin
‘Ālem içre görür gözüm sensin

‘Āşık-ı yāre böyle itse ne var
Göz degül belki baş u cāna kıyar

Şanki Ya‘kūb-ı dehr olup maḥzā
‘Işk-ı Yūsuf ile oldu nā-bīnā

Sözlerin işidüp şafā sürdüm
Luṭf u iḥsānuma revā gördüm

1480. Anı cānum gibi ‘azīz itdüm
Yalvarup ḥāneme alup gitdüm

Şimdi oldur enīs ü yār baḡa
İderin tā ölince aḡa vefā

İ‘TİRĀZ-I ŞĀH

Diḡledi çünkü anı Şāh-ı zamān
Didi sehv itmiş ol sefīh-i cihān

Şimdi ‘ayn-ı zarar degül mi saḡa
Ki senün ‘āşıkun ola a‘mā

Çıkarup didesini ol ebter
Yaḡılup ‘ırzuḡa getürdi zarar

1485. Hālet-i ‘ışkı bilmeyüp nice ḡar
Çıkarur gözini ḡolını yaḡar

‘Āşık olmak fenā-yı muṭlaḡdur
Yanuban āteşe kül olmakdur

Ehl-i bāṭın gerek durur ‘āşık
‘İlm-i esrāre tā ols lāyık

Göz ile ḡol cenāb-ı zāhirdür
Bunlara anca kişi ḡādirdür

‘Āşık-ı şādık āh iderse eger
Ḳol degül kevn ile mekānı yaḡar

1490. Vech-i ma' kl ile idüp ilzm
Sözini eyledi bu resme tamm

HİKYET-İ MAHBB-I ŐLİŐ

Birisi dağı itdi feth-i kelm
Kldı bir ıoŐ hikyeti i' lm

Didi var idi iki ehl-i fen
İkisi dağı ' aşık idi bağa

Ml-dr idi biri gyet ile
SevmiŐ idi beni nihyet ile

Biri kağa ile ' aşık oldu bağa
Eyledi mlını yolumda heb

1495. Varsa fağr ile ağa bir miskn
Sevduğı başına vireydi yemn

Hlet-i ' ışık ile olup ' ryn
Giyduğı cmesin virürdi hemn

Bir gün anuğla seyre gitmez idüm
Zerrece iltift itmez idüm

Fıkr iderdüm ki ' klne degül
Ml in ben olam ağa m'il

Dil-rblar içinde la' net ağa
Ml in bir ıaruğ zebnı ola

1500. Biri gyet fağır idi amm
' AŞık-ı Ődık olmuş idi bağa

Cisminğ glŐenine beyne'n-ns
Hrdan ıavlı idi köhne pals

BaŐda destr-ı khnesi her an
Bir rmcek yuvası idi hemn

Şükr idüp Şanki Ağmed-i Muğtr
Fağr ile fağr iderdi leyl  nehr

Bir gün ol derd-mend eyledi h
Yanuma geldi ağlayup ngh

1505. Didi iy serv boylu lle-' izr
Őađa cz' ice armağanum var

Ayağın toprağında cān vireyüm
Cānumı saña armağan vireyüm

‘Ömrüm irişdi şimdi ‘ākıbeta
Gider oldum diyār-ı ahirete

Ƙudretüm yok durur benüm şanemā
Cāndan gayrı nesneye Ƙat‘ ā

Cümle ma‘lūmıdur çü sen melegün
Ma‘nisi es-şahiyyü māmerekün

1510. Yoğ ise şefkatün bu haste-dile
Bāri şād eyle bir hoş āmed ile

Çün fedā eylerin bu cān u teni
Şon nefesde melül itme beni

Cān virürken faķiri itme hacil
Ber-murād eyle vü tesellā Ƙıl

Böyle diyüp o derd-mend ü faķir
Ƙatline itdi kendinün tedbir

Nāgehān Ƙıldı hañçerin ‘üryān
Hañçere düşüp olmağa Ƙurbān

1515. Şıçrayup hañçerin anuñ aldum
Sāye gibi anı yire çaldum

Bir sehel cismi oldu hattā çāk
İrmesem aña oldu idi helāk

Böyle idince ol faķir-i cihān
Sevgüsü cānum içre itdi mekān

Şimdi ol yār-ı ğam-güsārumdur
Hem ‘azizüm hem ihtiyārumdur

Her gice maħv olunca zulmet-i şām
Sāde pehlü olur benümle müdām

1520. Toğruluğ ile oldu çün baña yār
‘Āşıkumdur öper Ƙuçarsa ne var

‘Āşıkum yok durur cihānda daħi
Andan ayrılmayam cinānda daħi

İ' TİRĀZ-I ŞĀH

Şāh bu sözi istima' itdi
Ol cüvān ile çok nizā' itdi

Didi 'āşık degüldür ol şeydā
'Āşık olanlar olur ehl-i hayā

Gerçi pehlüdan alur ol lezzet
Beden-i dilbere virür şıķlet

1525. Bu mürüvvet midür idüp ibrām
Zarāruñ toķına nigāra müdām

Ĥazz ider gerçi kendüsi cāndan
Yār Ĥazz eylemez velī andan

Ayağı ucu yiterdi cāy-ı menām
'Āşıkā başdan uyĤu oldı Ĥarām

Ĥāl iden ser-güzeşt-i' uşşāķı
Bu naşihat sözün Ĥomış bākī

'Aceben lil' muĤibbi keyfe yenām
Külle nevmin alel muĤibbi Ĥarām

1530. Ne revādur ki bir şaķallu cünüb
Düşe dildāruñ üstine güb güb

Seyr-i didār-ı yār yitmez mi
İltifāt-ı nigār yitmez mi

Şol ki idlāl-i nefse māni' olur
Yılda bir merĤabāya ķāni' olur

Ĥālet-i 'ışķdan olup āgāh
Sözi Ĥatm eyledi bu vech ile Şāh

ĤİKĀYET-İ ŞĀH-I PÜR-CEFĀ

Anlaruñ irdi sözi pāyāne
Degdi nevbet çü Şāh-ı devrāne

1535. Didi var idi bir za' ifü'l-Ĥāl
Yoğ idi anda āha daĤi mecāl

Olmış idi maķām-ı derde muķīm
Aña Ĥaķ virmiş idi 'ışķ-ı 'azīm

Nazm u neşr ile bulmuş idi kemâl
Oldı ‘ışkumla şi‘ri gibi hayâl

Görse didârumı şu gibi ‘iyân
Ditreyüp kendüden giderdi hemân

Oldı kühsâr-ı ‘ışk Ferhâd’ı
‘Âlem içre Gedâ idi adı

1540. Zâhirâ itmez idi nâle vü âh
Diye idi meger ki yâ Allâh

Anı öldür disem birine hemân
Virür idi sevindüğinden cân

Bir gün olup firâk ile mahzûn
Taş ile döğünürdi ol mecnûn

Bir kişi aña vardı virdi selâm
Hâtırın şordı eyledi ikrâm

Gördi Mecnûn’a olmuş ayağdaş
Çıkarup şundi aña bir kara taş

1545. Didi bu taş ağır bahâda durur
Kıymeti la‘lden ziyâde durur

Kûy-ı dilberden armağandır bu
Yâdigâr-ı şeh-i cihândur bu

Ka‘be-i küyüñ bu seng-i siyâh
Hacerü’l-esvedidür eyle nigâh

Bâri bu taş ile döğün her bâr
Gele tâ şaşa büy-ı vuşlat-ı yâr

Koynuña koy ki râhat-ı dildür
Şaşa bu bir güzel hamâ’ildür

1550. Aldı taşı Gedâ-yı bî-miğdâr
Kara bağrına başdı hâtemvâr

Didi bu taş sevâd-ı didemdür
Sübha-i kâmet-i hamîdemdür

Bir güneşdür bu şanki irdi kûsûf
Bir kamerdür ki kara itdi hûsûf

Hamdüli’llâh baña bu seng-i siyâh
Oldı güyâ ki peyk-i vuşlat-ı Şâh

Cān gibi cismine yaq̄in itdi
Hoḡḡa-i ḡaddine niḡin itdi

1555. Ol ḡara taṣ yanında gevher idi
Oḡmaduḡ baṣına berāber idi

Anuḡ ile dōḡünmez idi meger
Ḳorḡar idi ki taṣa ide zarar

Cān gibi aḡa ‘ izzet eyler idi
Ṣaḡınurdu ri‘āyet eyler idi

Mehek-i sīm ü zer gibi meṣelā
Yüzini gözini sürerdi aḡa

Taṣa bir daḡi baḡdı ḡünkü ol an
Dil-i senḡinüm andı ḡıldı fiḡān

1560. Seyller aḡıtdı gözi yaṣından
Ṣevḡ ile ‘ aḡlı gitdi baṣından

Bir taṣa böyle eyleyen bī-cān
Döyemez tāb-ı vaṣluma bir an

Adumı aḡsalar olur bī-hūṣ
Niḡe itsün ṣarāb-ı vaṣlumı nūṣ

Ṣu gibi ḡāk-i pāyüme aḡamaz
Yüzümüḡ āfitābına baḡamaz

Dūd-ı sevdā ile müṣevveṣdür
Süz-ı ‘ ıṣḡ ile ‘ ayn-ı āteṣdür

1565. Ṣaḡdur ṣimdi daḡi ‘ āṣıḡdur
Baḡa ma‘ ṣūḡ olursa lāyıḡdur

Nola andan ıraḡ isem her bār
Od ile penbenüḡ ne oyunu var

Zevḡ-i ‘ ıṣḡ ile kim ki buldı kemāl
Bir olur aḡa fūrḡat ile viṣāl

Niḡe irsün viṣāle cān ile cān
Arada perdedür ten-i insān

‘ Āṣıḡa perdedārdur bu vücūd
Cān gözine ḡubārdur bu vücūd

1570. Olmuşuz derd-i ‘ ıṣḡ ile zinde
Ḳalmışuz bir ḡicābuḡ altında

Severin gerçi ihtiyārum yok
Görmege anı ihtiyārum yok

Kāşkī bir bahāne olsa baņa
Günde biñ kez vefālar itsem aña

Sözinüñ riştesine dizdi le'āl
Komadı hiç i' tirāza mecāl

Şoñbet-i Şāh'dan turup bir māh
Didi sensin begüm güzellere şāh

1575. Sözlөрüñ sözüмüzden a' lādur
Her biri vāridāt-ı Mevlā'dur

‘ Āşıküñ ‘ āşıkı müsellemdür
‘ Ālim ü fāzıl u mükерremdür

Nitekim āfitāb-ı hüsn ü cemāl
İde ‘ āşıkları ğam ile hilāl

Ol hüdāvend-i müste‘ ān ü mecīd
‘ Ömrüñi devletüñi ide mezīd

Қışşалардан şafā sürüp vāfir
Şoñbet oldı bu vech ile āñir

1580. Hūblarla o māh-tāb-ı felek
‘ İş u nüş itdi şubñ-ı şādıķa dek

*ŞĀH-I A‘LĀ ‘AZM-İ DERYĀ İDÜP TEMĀŞĀ İDERKEN OL AN YĀRĀN İLE
‘ÜRYĀN OLUP BAĞR-İ REVĀNA GİRDÜĞİ MAĞALLERDÜR Kİ İ‘LĀM
OLINUR*

Dideden ğāib oldı çün kevkeb
Yandı nār-ı şafaķla perde-i şeb

Āsmān zāhir oldı deryāveş
Göz gözi gördi geldi toğdı güneş

Keşt-i āfitāb olup peydā
Yelken açdı şu‘ ādan ğüyā

Fi'l-meşel āfitāb-ı ‘ ālem-tāb
Oldı deryā-yı āsmānda Ėabāb

1585. Şāh çün baķdı bu temāşāya
Şu gibi aķdı gönli deryāya

Girü yārān-ı dil-rübālar ile
Ol güneş yüzlü meh-liķālar ile

Devlet ü şevket ile Şāh-ı benām
Geldi deryā kenārın itdi maķām

İrdi bu seyr ile o māha feraķ
Kuşağın çözdü şanki kavş-i kuzah

Gonçe-i nā-şükuftesin bir bir
Çözüben kıldı sīnesin zāhir

1590. Nāz u şīve ile ol gül-i ḥandān
Çemeni cāmesin çıkardı hemān

Qara futa kuşandı ol dilber
Buluda girdi şanki nişf-ı kamer

Pirehenden çün oldu sīnesi fark
Sīnesi berķi itdi ‘ālemi ğarķ

Girdi nāz ile baḥr-i ‘ummāna
Beḫzedi gökde mihr-i raḫşāna

Ol güneş yüzlü nitekim lü’lü
Oldı baḥr ile anda hem-pehlü

1595. Görünüz şol seḫā-yı deryāyı
Şāh’a giydürdi ḥil‘at-i māi

Āb-ı şāfide cism-i Şāh-ı cihān
Şuya konmuş gül idi şanki hemān

Yunuban çıķdı çün deñizden Şāh
Şanki ṭolundu āsmāndan māh

Çünki ayrıldı Şāh’dan ol an
Acı kaldı baḥr-i bi-pāyān

Ṭas ile koydı mihr ayağına şu
Giydi bir bir libāsın ol meh-rū

1600. Ol güzellerle Şāh-ı ‘ālī-şān
Bindiler bir gemiye anda hemān

Virdiler girü rüy-ı baḫre şeref
Oldı keştī o düre şanki şadef

Ol kamer-çihrelerle keştīveş
Ṭābi‘ oldı hevāsına o güneş

Baħr içinde o keşti-i ğarrā
Gökyüzinde hilāl idi ğüyā

Cism idi zevrağ aña Şāh idi cān
Cismine cān gelince oldu revān

1605. Keşti ile birez ki seyr itdi
Girü geldüği cānibe gitdi

Göñli zevk ü şafā ile tıldı
Baħr ile berre şanki Şāh oldu

*GEDĀ-YI ŐİKESTENÜŦ KÜŐE-İ ĞAMDA HASTE OLDUGINA MÜNĀSĪB
ŞIFAT-I HAZĀN VE RĀH-I ŐĀH'A KENDÜYİ GETÜRÜP Bİ-İŐTĪBĀH ŐĪFĀ-YI
VEFĀYA İRDÜĞİDÜR*

Geldi bir dem ki ğaste oldu cihān
Sebze-i bāğa irdi derd-i ğazān

Başı çigzinür idi eflākün
Teni ditrerdi cümle-i ğākün

Biri birine söykenüp ol an
Tağlar inleyüp iderdi fiğān

1610. Çemenün ğālī ğod mükedder idi
Cūylar hep yabāna söyler idi

Sebzenün çihresi şararmış idi
Lālenün gözleri şararmış idi

Küle dönmiş idi her ğül-i ağmer
Beñzinün şanı ğitmiş idi meğer

Söylese bülbül işidilmez idi
Ža' f ile ğören anı bilmez idi

Nergisün ğözi nūrı ağmıř idi
Sāyeveř kendüyi bırağmış idi

1615. Bu mağalde Gedā-yı bī-dermān
Oldı bīmār-ı fūrğat-i cānān

Mihr-i ' işğ itmiş idi anı hilāl
Yire nağş olmiş idi sāye-miřāl

Gūř uran anuğ āh u zārına
Bu irişmez dir idi yarına

Cem^ç olup yanına şığâr u kibâr
Hâtırın şorar idi leyl ü nehâr

Sağlığından kesüp ümîdi Gedâ
Söze geldi vü halka itdi nidâ

1620. Didi bir kimse yok mıdur ^ç acabâ
Hâlüme bağa şefkat ide bağa

İlede reh-güzâr-ı Şâh^ç a beni
Ölmedin şād ide bu cān u teni

Göreyin bir daği o dildârı
Andan ölürsem öleyüm bâri

Mihnet-i hasret ile ölmeyeyin
Zillet ü fūrkat ile ölmeyeyin

Bağa vuşlat o Şâh'ı görmekdür
Belki geçdügi rāhı görmekdür

1625. Hastalıkda o ^ç aşık-ı mümtâz
Eyler idi bu resme halka niyâz

Var idi bir kişi hakikat ile
Sever idi Gedâ'yı gâyet ile

İledüp reh-güzâr-ı Şâh^ç a hemân
Eyledi derdine anuñ dermân

Geçe diyü o Şâh devlet ile
Turdı yolda Gedâ-yı mihnet ile

^ç Ālem içre öger isenñ ög anı
Ki ide buñ deminde dermânı

1630. Nāgehān gördi ^ç izz ü şevket ile
Şâh ırakdan gelür sa^ç âdet ile

Çün yakın geldi hastaya ol Şâh
Didi iy Şâh hasbeten li'llāh

Bu fakîr ü garîbe ihsân it
Bu melûl u hazîni handân it

Bu za^ç if ü şikeste vü beste
Nice yıllar durur yatur haste

Hem-dem ü aşinâ vü yârânsuz
Kaldı gurbetde şöyle dermânsuz

1635. Nice bunun gibi fesâne ile
Şâh'ı turgurdu ol bahâne ile

Bakıcağ meyli oldu dildârın
Hâline vâkıf oldu bîmârın

Bakdı bîmârına idüp diğkat
Güç ile bildi ol kamer-çal'at

Aña luftından itdi ihsânı
Çignede yazdı atına anı

Nice yüz biğ vefâ deger bu cefâ
Kıldı derd-i Gedâ'ya anda devâ

1640. Mürdeye geldi şanasın 'İsâ
Anı bir demde eyledi ihyâ

Haz̄z idüp o Gedâ-yı deryâ-dil
Didi kim bu yiter baña bir yıl

Şâh'ın ardınca ol Gedâ-yı cihân
Şevk ile okudu bu şi'ri hemân

ĞAZEL-İ MÜNÂSİB
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
- + - - / - + - - / - + - - / - + -

Ol kemân-ebrû atın depretse cânım deprenür
Yüregüm oynar gözüm segrür nişânım deprenür

Tâkatüm yok kim du'â-yı devletüm işitdürem
Görsem ol Şâh'ı hemân ancak dehânım deprenür

1645. Zindedür şanmağ beni çarhuğ kemânından yaña
Tir-i gam toğunduğınca üstühânım deprenür

Baksa ol şâh-ı cihân rüy-ı celâl ile baña
Gün gibi ditrer bu cism-i nâ-tüvânım deprenür

Gülşen-i 'ışk içre Yahyâ bād-ı âhumdan benüm
Bir hazân yaprağıdur güyâ zebânım deprenür

MESNEVİ

Oğudu çünkü şi'ri hâlet ile
Didi keyfiyet-i mağabbet ile

Kanı gün gibi bir cihân-dide
Şevk-i 'ışk ile ola şüride

1650. Hāl ide dilberüñ cefâlarını
Her ne ise çeke belâlarını

Yâ İlähî bi haqq-ı fahr-ı cihân
‘İşksuz eyleme beni bir an

Tenümi eyle rûh-ı ‘ışka vağan
Nitekim hazret-i Üveys-i Kâran

‘Ahmed’üñ ‘ışkını idüp mahrem
Beni eglencesüz koma bir dem

*A‘DÂ-YI GÜMRÂHÂN ŞÂH-I ‘ÂLİ-ŞÂNUNĖ GEDÂ-YI BÎ-DERMÂNA
MAHABBETİ OLDUĞIN İMTİHÂN İTDÜĞİDÜR*

Bir gice bir nice rakîb ü zağal
Biri biriyle itdi başş ü cedel

1655. Başladı söze biri eyledi âh
Didi gâyet sever Gedâ’sını Şâh

Nazarı var Gedâ’sına Şâh’uñ
Adı gitmez dilinden ol mâhuñ

Şoñbet üstinde ol melek-manzar
Adını aña hürmet ile eger

Biri didi ki eylemeñ bühtân
Çati sevmez Gedâ’yı Şâh’ı cihân

Nazarı var imişse Şâh’uñ aña
Bunca yıldan berü ideydi vefâ

1660. Biri dañi didi eger nâgâh
Añar ise Gedâ’yı bir dañi Şâh

Diyesiz öldi ol fakîr ü haķîr
Şardılar meyyitine köhne haşîr

Şâh şağ olsun ol yire girdi
Öldi dünyesini değışdüdi

Eger acırsa Şâh-ı lâle-‘izâr
Bilesiz kim aña mañabbeti var

Sevinüp hışm ile sögerse aña
Cân u dilden ‘adüsıdur o Gedâ

1665. Şâh’ı bu resme imtiñân idesiz
Ola kim râzını ‘iyân idesiz

ıldılar h sn-i re'y ile tedb r
İtdiler ol Ged  i n tezv r

Bir g n ol Ő h-ı   ail   d n 
Didi ni n g rinmez oldu Ged 

 sit numda bir g rib md r
G lsit numda   andel b md r

H ste-i derd-i   işk-n k md r
Bunca yıldan ber  hel k md r

1670. ıldı bu resme  nki istifs r
MuŐtarib oldu c mleten ağy r

Didiler biğ niy z ile Őanem 
G lebe eyley p ağa sevd 

Tiğ ile s nesini  k itmiş
Kend  kend sini hel k itmiş

H Őre dek m sted m-ı    mr olasın
Nie anuğ gibi Ged  bulasın

Yirde yatduğca ol g rib Ged 
   mr ni eyles n ziy de H d 

1675. Ő h iŐidince bu ara haberi
Toldı yaş ile iki d deleri

AĞlayup iki eŐm-i c d sı
ara yasını t td  ebr sı

Derd-mendin aÇup o meh-p re
G zlerinden d kerdi seyy re

Dir idi hayflar ki  ldi Ged 
İtmed g m cef  mı aldı ağa

apumuzda hele ged muz idi
Togru luğ ile m btel muz idi

1680. Veh ki uydum ra b-i m btezele
Almadum g nli Ő hb zın ele

H lini Őormadum anuğ bir g n
M temi cism   c na urd  d g n

orĐum oldur ki r z-ı maŐŐerde
Ben g rem ol Ged 'yı bir yirde

Bî-ḥuzûr olam ıztırâbumdan
Başamayam aña hicâbumdan

Görmeyeydi eger ki bende cemâl
‘İşk ile olmaz idi böyle hilâl

1685. Anı ben ‘âşık eyledüm nâgâh
Öldi ise benüm durur bu günâh

Acıyup gâyet ile Şâh aña
Rûḥına cân u dilden itdi du‘â

Gördiler çün bu ḥâleti ağıyâr
Bildiler kim aña maḥabbeti var

Her biri âh idüp melûl oldu
Gözleri kanlu yaş ile tıldı

Bildiler cân tenden ayrılmaz
Arada fitne fâide kılmaz

1690. Biri ağıyârıñ itdi anda kıyâm
Didi iy Şâh-ı muḳtedâ-yı enâm

Zindedür ol Gedâ-yı bî-dermân
Ġarâzumuz laḳife idi hemân

Hiç ola mı ki ġamdan öle Gedâ
Dehenüñ zikri çünki cândur aña

Seni âl ile imtiḥân itdük
Kendü kendümüzi yalan itdük

Ol Gedâ’ya maḥabbetüñ var imiş
Ol dil-figâre şefkatüñ var imiş

1695. Başumuza ‘aceb belâ geldi
Yüzümüz kıarası bize kıaldı

Diñledi çünki sözlerin ol an
Bu ḥaberdan sevindi Şâh-ı cihân

Şâdmân oldu ġün gibi meşelâ
Anuñ oldu o dem bütün dünyâ

Ġâh olur kim raķib-i dîvâne
Sebeb olur vişâl-i cânâne

Zem şanur ya‘ ni şeyḫanet eyler
Yañılır yâre terbiyyet eyler

*GEDĀ-YI PÜR-MELĀL ŞEB-İ VIŞĀLE İRŪP ŞĀH'UŃ CEMĀLĪNE KEMĀL-İ
‘IŞKINDAN BAĀAMAYUP SEYR-İ DĪDĀRDAN MAĀRŪM OLDUM DĪYŪ
MUŹTARĪBŪ'L-ĤĀL OLDUGĪDUR*

1700. İrdi bir dem meger günün gicesi
Uğrınun günü toğrınun gicesi

Āfitābuñ çerāğını devrān
‘Ālemün şoñbetinden itdi nihān

Almış idi raķibi ġaflet-i ĥāb
Uyumuş ġalmıŃ idi ġayli kilāb

Diñle noldı Gedā’nuñ aĥvāli
Gördi aġyārdan cihān ĥālī

Ol gice ġālib oldı anda cünün
Ķıldı yār iŃtiyākını efzün

1705. Varayın didi ĥāne-i Şāh’a
Sürmek için yüzün o dergāhā

Yāre her kim ziyāde ‘āşık olur
İŃigin göricek tesellī bulur

İŃigin görmegi iderdi ricā
Şürete girüben gezerdi Gedā

Çıķar iken geceyle seyrāne
Rāst geldi o māh-ı tābāne

Āsümān üzre gördi ol māhı
Āsitānında ya‘ni kim Şāh’ı

1710. Ĥāzret-i Şāh’a ol Gedā-yı benām
Virdi tebdil-i şüret ile selām

Yañılup aldı çün selāmını Şāh
Ķıldı ‘ayn-ı ‘ināyet ile nigāh

Vuşlata ĥile bir vesile imiş
Erlik ondur toķuzı ĥile imiş

Şāh’a bu Ńi‘ri ol baĥāne ile
Oķudı Ńevķ ile terāne ile

ĠAZEL

Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

- + - - / - + - - / - + - - / - + -

Gün gibi mihr ü maḥabbet 'āleme yayılmasa
Sevdigümi sevdigümden ğayrı kimse bilmesa

1715. Ben Gedā'dan 'ār ider çün ol şeh-i 'ālī-cenāb
Şoḥbetinde kāşķī adum daḡı aḡılmasa

Çokdan ol Şāh-ı cihāna 'arz iderdüm ḡālümü
Baķıcaķ şabrum gibi 'aqlum daḡı taḡılmasa

Bir gice tebdīl-i şüret eyleyüp virdüm selām
Hergiz almazdı selāmumı eger yaḡılmasa

- . İşkum iy Yaḡyā benüm olmazdı ḡalka dāsītān
Ol şacı leyli beni mecnün ü şeydā ķılmasa

MESNEVĠ

Oķuyınca bu şi'r-i pür-süzü
Ol dem açıldı baḡt-ı firüzü

1720. Şāh eytdi bu süz-nāki şadā
Virdi şevķ ile cāna ḡayli fenā

Bu ğazel cümle ḡasb-i ḡāl ancaķ
Pür-ma'ānī vü pür-ḡayāl ancaķ

Sezerin kim o mübtelādur bu
Baḡa 'āşık olan Gedā'dur bu

Didi kim çağırūḡ o dervīşi
Ol nemed-pūş u miḡnet-endīşi

Aḡa virūḡ tevāzu' ile selām
Eyleḡüz meskenetle fetḡ-i kelām

1725. Eydüḡ iy nār-ı 'işķa ḡākister
Seni ol Şāh-ı kāmrān ister

Ne 'aceb luḡfı oldı Allāḡ'ūḡ
Saḡa iḡsānı var gibi Şāḡ'ūḡ

Gel buyur sana idelüm ḡidmet
ḡidmetüḡ oldı saḡa çün minnet

Gel buyur şimdi hıdmet-i Şāh'a
Yüzüñi sür o yüce dergāha

Vardılar didiler bu sözi aña
Cān u dilden kabūl itdi Gedā

1730. Kurb-ı Şāh'a irince hasret ile
Kendüyi yavı kıldı hayret ile

Nāle vü zārdan terāne ile
Vardı bu tavr-ı 'āşıkāne ile

Eyledi çün Gedā'ya 'arz-ı cemāl
Yağdı ol derd-mendi tāb-ı vişāl

Ol Gedā'ya 'aceb vefā kıldı
Hātırın şordı merhabā kıldı

Oldı tağ üsti mübtelāsına bāğ
Kelimāta qarıştı eyledi lāğ

1735. Bī-tevaqquf orada kıldı vefā
Şāh ile bī-tekellūf oldı Gedā

Didi iy āşinā-yı baħr-i belā
İy muķim-i maķām-ı şehri-fenā

Hoş mısın hasret-i firāķum ile
Nicesin şevķ-i iştivāķum ile

'Işķ ile sen benüm ğarībümsün
Bāğ-ı hüsnümde 'andelibümsün

Cānuñı nār-ı qahra şalmayasın
Bnüm itdüklerüme qalmayasın

1740. 'Ālem içre belāsuz olmaz bal
Fūrķat ile bilindi zevķ-i vişāl

Mañşıba irse kişi zaħmetsüz
Mañşıb olur yanında kıymetsüz

Çekmeyen hastalıķda derd ü te'āb
Şağlığuñ qadrini bilür mi 'aceb

Hasretine bulınca kişi vuşul
Ne du'ā eylese olur maķbül

Olur iken bu resme nāz u niyāz
Cān u dilden o 'āşık-ı mümtāz

1745. Gördi çün Şâh'dan bu deñlü vefâ
Yönelüp Hakk'a itdi Şâh'a du' â

Didi iy Hayy u kaçıyü'l-hâcât
'Ömrümi ömr-i Şâh-ı ' âleme kat

'Ömri tül u tırâz olup Şâh'uñ
Güni gündend yig olsun ol mâhuñ

'Ömri vü devleti ziyâd olsun
İki ' âlemde ber-murâd olsun

Gül gibi aña guşşa irgürme
Üzerinden yavuz yil esdürme

1750. Eyleyince Gedâ du' â-yı tamâm
Döndi Şâh'a itdi fetḥ-i kelâm

Didi düşmen söziyle itme ' amel
Beni cevr ü ' itâba görme maḥal

Ben kuluñdan begüm yalan gelmez
' Âşıkunñdan saña ziyân gelmez

Beni cevrünñle imtiḥân itdün
Hem-dem-i nâle vü fiğân itdün

Gerçi kim nâr-ı fūrkat oldı yerüm
Ne belâ ise devrünñi çekerüm

1755. Hâk-i pâyuña her ne şanursam
Yoluma gelsün ol benüm her dem

Beni luḥfunñdan eyleme maḥrüm
Ne diyem saña olmaya mı ma' lüm

Söyleşürken Gedâ ile ol ḥabîb
Geldi aḥvâle mâni' oldı raḳîb

Bu maḥallerde kim gele engel
Öldürür ' âşıkı nitekim ecel

Âh idüp ol Gedâ-yı bî-dermân
Girü geldügi yola gitdi hemân

1760. Çünki ayrıldı Şâh'dan o Gedâ
Didi âh u fiğân ile ḥayfâ

Âfitâb-ı cemâl-i dildâre
Girü baḳmağa bulmadum çâre

Eyledi başa gerçi ‘ arz-i cemāl
‘ Aqlumı başdan aldı nūr-ı cemāl

Yandı nār-ı firāka cān ile ten
Bağmadum aña fırsat elde iken

Fevt olunca bu fırsat u imkān
Kāşkī fevt olaydum anda hemān

1765. Görmedüm anı nā-murād oldum
Derd ile ez‘afu‘l-‘ ibād oldum

Kaldı hasret kıyāmete nideyin
Bir yire başumı alup gideyin

Kendüsine bu resme idüp ‘ itāb
Derü dīvāre eyler idi hıṭāb

Yedi yıl ‘ aşık oldu eyledi āh
Şāh’a bir kere itmemişdi nigāh

Rāst gelse o şems-i tābāne
Bağamazdı Gedā-yı dīvāne

1770. Gözleri yaş ile tölardı meger
Kaldurup başın idemezdi nazar

Bu ‘ acebdür ki Şāh’ı gördügi hın
Görmedüm diyü eyler idi yemīn

Kim ki bu sırdan eyleyeydi su’āl
Oğur idi bu kıṭ‘ ayı fi’l-hāl

ḲIT‘A

Bu ne hüsñ ü cemāl olur yā Rab
Bağıcağ ‘ aql u fikr olur ma‘ düm

Bu ne hikmet durur gören anı
Ol seyr-i cemālden maḥrüm

*ḤĀNE-İ VİRĀNUŃDA BİR GİCE MİHMĀN OLURIN DİYÜ ŞĀH-I
MÜSTEMEND GEDĀ-YI DERD-MEND Ü ĀVĀREYİ PĀREYE ATDUĞIDUR*

1775. Devlet ol ‘ aşık-ı dil-figāre
Müsteḥağ ola raḥm-ı dildāre

Gelmege ḥānesine cānānı
İde anuḅla ahd ü peymānı

Ne sa‘ âdet durur bu kim nâgâh
Gele bir kûlunuñ ayağına Şâh

Bu vefâ her ‘ inâyetüñ yigidür
‘ Âlem içre vefâlaruñ begidür

Derd-i ‘ ışk ile sende var ise hâl
Ne dimekdür bu zevki eyle hayâl

1780. Saña maṭlûb varsa tâlib ola
Çok ‘ inâyetler ide râğıb ola

Nâgehân devlet ayağına gele
Raḥm idüp hâṭıruñı ala ele

‘ Âşık u bî-karâr u bî-tâkat
Derd-mend ü fakîr ü pür-mihnet

Ya‘ ni dîvâne-i cemâl-i ḥabîb
Maḫhar-ı ‘ ışk olan Gedâ-yı ğarîb

Şevki günden güne ziyâde olup
Mihr ile sâyeveş fütâde olup

1785. Gitdügince qarârı gitdi anuñ
Şabr ile ihtiyârı gitdi anuñ

Varsa bir menzile buçuq sâ‘ at
Yoğ idi anda turmağa tâkat

Maşrıq idindi kûy-ı cânânı
Mağrib idindi beyt-i aḫzânı

Gün gibi turmayup Gedâ-yı benâm
Ara yirde varup gelürdi müdâm

Ṭolanup reh-güzâr-ı dildârı
Eyler idi fiğân ile zârı

1790. Ṭañ mı küstâhlık iderse Gedâ
Böyledür hâl-i ‘ âşık-ı şeydâ

Günde biñ kere görse cânânı
Bir daḫi görmege iver cânı

Gerçi raḥm eyler idi hâline Şâh
İncinürdi bu fi‘ line her gâh

Bir gün ol Şâh-ı muḫtedâ-yı enâm
Râst geldi Gedâ’ya virdi selâm

Aldayup şive vü nezâket ile
Pâreye atdı bir zarâfet ile

1795. Didi iy ‘ andelîb-i bâğ-ı niyâz
Eşref-i halk u ‘ aşık-ı mümtâz

Mihnet ü cevr ise oran oldı
Saņa raħm idicek zamân oldı

Bir gün iy derd-mend- bî-dermân
Hâneñe varup olayın mihmân

Senüñ ile muşâhabet ideyin
Saņa vâfir mülâyemet ideyin

Çekdügin zahmeti unutturayın
Seni ihsânım ile hoş göreyin

1800. Delirüp bir bahâne itmeyesin
Şağın evden yabana gitmeyesin

Turasın intizârum ile müdâm
İdesin seyri kendüzine ħarâm

Seni ħâneñde bulmaz isem eger
Bir daħi kılmayam yüzüñe nazar

Kıldı çünkim Gedâ’ya böyle yasağ
Râzı oldı o server-i ‘ uşşâğ

Aldanup sözine o dîvâne
Müntazır oldı şâh-ı devrâne

1805. Anı bilmezdi kim o pâre idi
Kendünüñ şıķletine çâre idi

Āferînler ola bu tedbire
Çekdi bir söz ile anı zencîre

‘ Ahdine turuban gele şandı
Oldı anuğ bu ‘ ahd pâ-bendi

Nice ay ol Gedâ-yı dîvâne
Çıķmadı kûy-ı yâre seyrâne

Varuban Şâh’a itmez oldı figân
Kulağı dinc oldı ħayli zamân

HASB-İ HÂL-İ GEDÂ

1810. Beyt-i aḥzānuḡ öñinde Gedā
Ṭurup eylerdi gelmesini recā

Yaḡasın çāk idüp kitāb gibi
Gözi yoldaydı resm-i bāb gibi

Gele diyü o serv-i la‘ l-ḡabā
Muntazır ṭurur idi yolda aḡa

Gāh olurdı ki dūrđan ol an
Bir ḡızıl cāmelü olurdı ‘iyān

Geliyor diyü o şeh-i ‘ālem
Aḡlar idi sevindüğinden o dem
1815. Başına idemezdi ‘aḡlını pīç
Döyemezdi o yaḡa baḡmaḡa hīç

Soñra görürdi anı Şāh degül
Ġuşşadan olur idi lā-ya‘ ḡıl

Saḡt olup eyler idi ol şeydā
Ol ḡızıl cāmelüyi istihza

Dir idi iy sefiḡ ü nā-mevzūn
Saḡa düşmez bu cāme-i gülgūn

Güle beñzer mi lāle-i nu‘ mān
Tañrısı birdür anuḡ ile hemān
1820. Buradan bir daḡi gelüp gitme
Yüregüm oynadup melül itme

Gülşen-i dehrde ḡurāb-şıfat
Cāmeñi var hemān siyāha boyat

Cām-ı ‘ışḡ idüp anı mest ü ḡarāb
Ḥalḡa bu resme eyler idi ‘itāb

Gāh ḡapuyı eyleyüp dīvār
Ḥapu ardında eyler idi ḡarār

Oturup urur idi ol bī-hūş
Cümle āyende vü revendeye gūş
1825. İnanup ḡavl-i ‘ahd-i Şāh’a Gedā
Ḥulaḡ ururđı şāh-rāha Gedā

İşidüp bir ayak şadādın o dem
Geldi diyü olur idi ol hurrem

Ķāmetini kemāne eyler idi
Ol şadāya terāne eyler idi

Ne ‘aceb hoş şadā durur o şadā
Ķadem-i dilberün şadāsı degül

Ṭāḳati ṭāḳ olup düşerdi hemān
Ķam-ı hicrān ile iderdi fiġān

1830. Yire sürüp yüzini yaşı gibi
Ķanlar ağlardı baġrı başı gibi

Ķüsünüp ṭāli‘ ine ḥasret ile
Geçinürdi bu derd ü miḥnet ile

Ne şafādur ki dilber-i mümtāz
‘Āşıkına bu vech ile ide nāz

Gelmemek şanma anı gelmekdür
Bu yalan ehl-i ḥāle girçekdür

Bir cefādur ki ‘ayn-ı iḥsāndur
Bir belādur ki derde dermāndur

1835. Ķanı bir ehl-i zevḳ ‘āşık ola
Ola bezm-i maḥabbete raḳḳāş

Yārdan nīk ü bed ki şadır ola
Çeke taġlarca derdi şābir ola

Faḥr idine cefā-yı yārı ile
Sevine ġuşsa-i nigārı ile

Anlamaz bu rumūzı her cāhil
Söz ḥāşa durur ‘avāma degül

*GEDĀ-YI BED-NĀMA ŞĀH-I BENĀM İTDÜĞİ VEFĀLARINDAN BA‘ZISINI
‘AVĀM BİZE İ‘LĀM EYLE DİYÜ İĶDĀM İDÜP İBRĀM İTDÜKLERİDÜR*

Rāvī-i ‘ışḳ u nāḳil-i aḥbār
Ḥalka bu yüzden oldu ḳışsa-güzār

1840. Ķıldılar bir gün ol Gedā’ya su’āl
Didiler iy sipihr-i ‘ışḳa hilāl

Bunca yıldan berü o şems-i duḫā
Saḡa hiç itmedi mi mihr ü vefā

Nice nevrüz u nice ʿîd oldı
Güller açıldı gönçeler güldi

Bir bahâneyle iy Gedā-yı ğarīb
Elini öpmek olmadı mı nasīb

Geçdi ʿömrün belā-yı fūrkat ile
Behre-mend olmaduñ mı vuşlat ile

1845. Āhır olmadı mı firāk elemi
Pehlūya çekmedüñ mi ol şanemi

Şoĥbetünje irüp nitekim şemʿ
Olmaduñ mı o māh-rū ile cemʿ

Sevdigün başı için itme nihān
Bize eyle bî-Rabb-ı Kaʿ be beyān

Çāresüz kaldı ol Gedā-yı ħazīn
Virdiler aña dürlü dürlü yemīn

Göĥlinün ħānesin idüp ābād
Söze bu resme urdılar bünyād

1850. ʿĀķıbet sözlerine virdi cevāb
Saʿ ile meskenetle kıldı ĥiṭāb

Didi bir gice raĥm idüp nāĝāh
Geldi bu bende-ĥānesine o Şāh

Ṭoĥrılup geldi çün o serv-i revān
Karşu çıķdı niyāz ile aña cān

Döndüm ol sālīke ki ħare ire
Kūşe-i ĥalvetinde nūr göre

Müşterī yıldızıyla şems-i cihān
Kıldı burc-ı şerefde şanki ħırān

1855. Devlet ile o şems-i Zühre-cebīn
Eyledi baĥt-ı tīremi aydın

Oldı anuñla meskenüm rüşen
Ṭūr gibi tecellī nūrından

Müstedām olsun ol leb-i ʿĪsā
Beni ol gice eyledi ihyā

Kıldı ʿarz-ı cemāl o şems-i cihān
Baķamadum yüzine nice zamān

Gördüğüm gibi anı ve'l-hāşıl
O perī itdi 'aqlumı zāil

1860. Karşusunda yaqamı çāk itdüm
Şu gibi kendü kendümden gitdüm

Nūr-ı didārı çünki itdi zuhūr
Yüregüm pārelendi niteki ẗūr

Çanlu yaşuma ğarç itdi bedenüm
Çünki 'aqlum başuma geldi benüm

Didüm iy serv-i bāğ-ı şīve vü nāz
Çāmetüñ gibi 'ömrüñ ola dırāz

Luṭf idüp yüzümüz başa geldüñ
Devlet ile begüm şafā geldüñ

1865. Baña raḥm itmegi revā gördüñ
Beni Şāh'um murāda irgürdüñ

Kime kim luṭfi ola Mevlā'nuñ
Devlet ayağına gelür anuñ

Ḥastaya kim 'ināyet ide Ḥudā
Varur aña çağırmadın ḥükemā

Ḥāşılı tā olınca nışfü'l-leyl
Baña iḥsānlar idüp eyledi meyl

Ben niyāz eyledükce eyledi nāz
Şāh-ı 'āşık-perest ü bende-nevāz

1870. Ğonçeveş giymiş idi ol ḥünī
Ṭaşına sebz içine gülgünī

Hem-dem oldu bu mübtelāsı ile
'İş u nüş itdi ben Gedā'sı ile

Deheninden o dilber-i fāyıķ
Büseler virdi cānuña lāyıķ

Ben Gedā'sına oldu çok zaḥmı
Oldı ol gice laḥmüke laḥmī

Şubḥa dek şem' gibi uyumadum
Şevķ ile öpmedük yirin kıomadum

1875. Çünki uyandum irdi cāna melāl
Düşüm imiş meger ki bu aḥvāl

Hic ola mı ki dilber-i ra' nā
' Āşıka eyleye bu deñlü vefā

Fürqati dilberüñ ' azāb ancak
Vuşlatı bir hayāl-i h' āb ancak

Düşde ' āşıq nigāra bulsa vüşül
Uyanup degmez ıztırābına ol

Var nice biñ belāsı balında
Nesne yokdur zamāne hālinde

1880. Kime kim şundi şāğeri gülgün
Eyledi şon nefesde bağrını hün

Her kimüñ kıldı yüzine hānde
Ağladup itdi āhir efgende

Kimi kim zevk-i vaşlma iledür
Anuñ ardınca fürqati bileür

Felegüñ işi ber-ğarār olmaz
Kimse devrinde şād olup gülmez

Eyle bu pendümi benüm ma' lüm
Eyleme kendü kendüñi mazlüm

1885. Sözi bu resme hatm idince Gedā
Hātifi ğayb orada kıldı nidā

Didi iy pişvā-yı rāh-ı dālāl
İller içre mükedderü'l-aḥvāl

Ġāfil olma bir ince yoldur ' ışk
Oğlan oyuncağı degüldür ' ışk

Seyr-i dilber virür egerçi sürür
Cānib-i Ḥağ' dan oyalar alıkor

Bilmiş ol her meh-i serī' ü's-seyr
' Āşıkuñ başına getürmez hayr

1890. Bir gün olur irişür aña zevāl
Tolanur çihresinde mihr-i cemāl

Aña meyl itme kim zevāli ola
Aña şād olma kim melāli ola

Dime yār ile eylerin ' ālem
Var durur ' ālemüñ şonında elem

Lezzet-i vaşlı ‘ayn-ı zilletdür
‘Ākıbet mücib-i nedāmetdür

Saņa lāyık mıdur bu kim ola dōst
Kān ile üstüñān ile bir post

1895. Cānuñı derde hem-dem itmişdür
Seni ehl-i cehennem itmişdür

Göremez kimse nūr-ı Raħmān’ı
Çıkmayınca bu ‘ayn-ı nefsanī

Görme dilber cemālini hāzer it
Şürete baķma sirete nazār it

Çihre-i dil-rübāya şeydāsın
Bil ki şüret-perest-i dünyāsın

Dāimā mübtelā-yı dilbersin
Veh ki ağıyāre yārdur dirsın

1900. Yār olan saņa ol Hūdā’ dur pes
Cānib-i halkdan maħabbeti kes

Bu ‘ayāndur ki rāzı olmaya yār
Ola sende maħabbet-i ağıyār

‘Āşıķa iki kıble-gāh olmaz
Bir vilāyetde iki şāh olmaz

Ya Hāķķ’ı sev ya halkı iy ğāfil
Döymez iki maħābete bir dil

Hāzret-i Hāķķ’a ol ki oldı halil
Gördi dil Ka’besinde nūr-ı celil

1905. Şıdķ ile her kim olsa ‘āşıķ-ı Hāķ
‘Işķını ğayrıdan keser muṭlaķ

Āh kim mihr-i ‘arız-ı dilber
Seni bir müşrik-i maħabbet ider

Kāmeti kim nihāli cennetdür
Ādeme bir ‘aşā-yı ‘ibretdür

Kelimāt-ı nigārı itme kabül
Gel kelām-ı kadīme ol meşğül

Kākülidür hicāb-ı zulmānī
Koma zulmetde şāhid-i cānı

1910. Gönlüne gelse zülf-i ‘anber-bū
Hāne-i qalbūñi ider qarañu

Sözlerin diñleme ki ol efsūn
Niçe Ferhād’ı eyledi Mecnūn

Şaçları cümle dām-ı miñnetdür
Qaşları mevc-i bañr-i zulmetdür

Ṭotalum kim ola perī vü melek
Gözünje dīv olur şaçal gelicek

Saña İblīs ider hezārān rīv
Cān gibi sevdigün olur bir dīv

1915. Şāh dirken güzellere nāgāh
Birgün ola ecel diye saña Şāh

Bu naşihatleri idüp i‘lām
Sözi hātif bu resme kıldı tamām

Eyleme kendünji ‘itāba maħal
Hātifün qavli ile eyle ‘amel

Bu günāha gel eyle istiğfār
Ki soñunda nice belāları var

Kendünji eyle bañr-i vaħdete ğarq
Haqqı bātıldan eyle şıdķ ile fark

1920. Bu kelām-ı cemīl ü pend-i celīl
Zulmet-i ğafletünje oldı delīl

Hüner oldur ki bu yola gidesin
Nefs-i emmāreyi zebūn idesin

Bu hikāyetden alasin ‘ibret
Rāh-ı dīn içre idesin ğayret

HĀTİMETÜ’L-KİTĀB

Minnet ol müste‘āna kim bu kitāb
Oldı genc-i maħabbete bir bāb

Fi’l-meşel bāb-ı ‘ışķa hādīdür
İki şafħa iki qanadıdur

1925. Şevket ile bu sūr-ı şehri nizām
Oldı bir haftanın içinde tamām

Uydurup baħr-i nazmumı yazdum
Āb-ı şāf ile müşg-i ter ezdüm

Nāme bir büstān-ı ğam-perverd
Ĥāme bir tercümān-ı kışsa-i derd

Ṭūr-ı Mūsā sevād-ı lafza maķāl
Sırr-ı ma' nī ricāl-i ğayb-mişāl

Oldı dürr-i ğayāl-i ğāş ile pür
Şanki bir şive-kār dilberdür

1930. Ṭoĝdı çünkim bu şāhid-i ma' nā
Oldı nām-ı şerīfi Şāh u Gedā

Sözi el-kışsa ihtişār itdüm
Lāzım olanı ihtiyār itdüm

Ehl-i dillerde bu meşel ańılur
Kim ki çok söyler ise çok yańılur

Her kimüñ kim sözinde keşreti var
Anda divānelik 'alāmeti var

Getürür uyĝu ehl-i 'irfāne
Ĥin-i şoĝbetde uzun efsāne

1935. Nāmenüñ bu kitān 'aynı durur
Kıymeti ağır elde yeyni durur

Kime kim 'avni ola Mevlā'nuñ
Her sözi bir kitāb olur anuñ

Mey-i sürĝ ile sāĝer-i rüşen
Yeg durur niçe baħr-i aĝzardan

Ne revādur idüp kitābı büyük
Her zamān ellere ola bir yük

Kāşki bu sevād-ı luĝf-ı kelām
Bir iki beyt ile olaydı tamām

1940. 'Āridür 'āriyet libāsından
Pākdür tercüme pelāsından

Kimseden nesne almadum kaç' ā
Ya' lemu'llāh meger tevārüd ola

Eyleyüp bu kitābuma ta' nı
Şanmasunlar derünü bī-ma' nī

Her ne ise eger hata vü şavâb
Hasb-i hâlüm durur benüm bu kitâb

Rahmet ol kâtibe cihânda müdâm
İde anı muķâbil ile temâm

1945. Mümkün oldukça ide sa' y-ı cemîl
Kıla bir bir hatâsını tebdil

Oñmasun 'âlem içre ol nâdân
Boza bu gülşeni niteki hazân

Elifi oldu şanki kâmet-i yâr
Egri yazup uzada niteki mâr

Cehl ile ide fi'l-i nâ-mâkûl
Seng-i noķtayla rahımı recm ide ol

Sehv ile ide gayreti 'ibret
Yaza lafz-ı maħabbeti miħnet

1950. Kâlemin mîlveş çeküp meşelâ
Eyleye 'ayn-ı şî'ri nâ-binâ

Ol ki luţf u mürüvvet ıssı ola
Kıla Yahyâ za'ife hayr du'â

Baħr u ber şâhı oldu ol gūyâ
Şî'ri anuñ yeñiçeridür aña

Ol durur şark u ğarb sultânı
Ki turur haşr olunca dîvânı

Kimde kim ola nūr-ı mihr-i cemîl
Olmaz ol zerrece du'âya baħîl

1955. Nazar-ı pāk ile ider nazarı
Göricek bu müfid ü muħtaşarı

Yâ İlâhî be-ħakķ-ı nūr-ı Rasûl
Âlem içre du'âmı eyle ķabûl

Ĥâmemi bāb-ı 'ışķa ķıl miftāħ
Nāmemi eyle rāħatü'l-ervāħ

Bu kitābum olunca rüz-ı kıyām
Ola eglence ehl-i 'ışķa müdām

Bu 'iyândur ki göz göre nice ħar
Aña 'ayn-ı ta'aşşun ile baķar

1960. K r id p anı kıl baqar gibi l l
Koma s z s ylemege anda mec l

Őu  ar dan eger ki bir edn 
Anda olursa s riq-i ma  n 

  mrin g g lleri kamu Őolsun
İller i re c v ne merg olsun

Uzadursa g l-i ma   niye dest
Desti olsun  ınar gibi Şikest

Nokta gibi olup v c dı   adem
Kurusın barmağı miŐ l-i kalem

1965. Her elif katline olup bir t r
 eke her mıŐra  aşa bir ŐemŐ r

Ekrem 'l-ekrem nsin y  Rab
ErŐam 'r-raŐ m nsin y  Rab

Bizi g r  eyle baŐr-i raŐmet ne
L yik olan budur    hazret ne

Fikr ni maŐrem eyle    lemde
Zikr ni hem-dem eyle ŐoŐ demde

  Ayn-ı   afvunla ol bize n z r
S z m z budur evvel    Őir

TEMMET